HERKESİN KİTAPLARI SERİSİ 3

Bu serinin her kitabı bir heyecan kasırgasıdır

BİR İDAM MAHKÛMU KAÇTI

Andre Devigny

ÇINAR YAYINLARI

BİR İDAM MAHKÛMU KAÇTI

Yazan : **ANDRE DEVİGNY**

[redacted]

Türkçesi : **T. KAKINÇ**

[redacted]

ÇINAR YAYINLARI

BİR İDAM MAHKÛMU KAÇTI

Çınar Yayınlarına ait «HERKESİN KİTAPLARI SERİSİ»nin bu üçüncü kitabı 1966 yılında yayınlanmıştır.

- Editörler : **Adnan Tahir — M. Fahrettin Pakkan**
- Hazırlayan : **Şehbal Aygen**
- Kapak Resmi : Ayhan **Erer**
- Dizgi - Tertip - Baskı : Çınar Matbaası
- Kapak Baskısı : Karaca Ofset
- Ciltler : **Bilgeler Ciltevi**

BU KİTABIN FİYATI — 5 — LİRADIR

BİR İDAM MAHKÛMU KAÇTI

Andre Devigny

FRANSIZ sinemasının usta rejisörlerinden Robert Bresson: «Harbin ve Alman işgalindeki Fransa'yı bundan iyi anlatan bir roman okumadım» demiştir. Bresson'un beyaz perdeye de aktardığı bu roman bütün dünyada hasılât rekoru kırmıştır. «Bir İdam Mahkûmu Kaçtı» savaşı bütün acılığı ve çirkinliği ile anlatan harikulâde bir kitaptır.

Bölüm 1

ANGRİSANİ'yi bekliyorduk; villânın bahçesine sinmiştik, giriş kapısı bir kaç adım ötemizdeydi.

Muller:

— «Herif gelmeyecek galiba...» diye fısıldadı. «Gelmiyecek. Nice'e dönelim daha iyi...»

Nisan ortalarında güzel bir geceydi. Gökyüzü açıktı, ay vardı; sayılmayacak kadar çok yıldız gökte parlıyordu. Büyük kapının yakınlarındaki bir çalı yığınının ardında duruyorduk. Yolun altında sahil uzanıyor, kıyıya gelip vuran dalgaların sesi bize kadar ulaşıyordu.

— «İçerde ışık yandı. Gelmesi yakın herhalde...» dedim. «Nerdeyse gelir artık...»

İkimizin de yürekleri küt küt vuruyordu. İçerdeki ışık hole geçti, holden de bir başka odaya... Beklemek sinirlerimizi son derecede germişti. Her araba geçişinde «o mu acaba» diye toparlanıyorduk.

Yeniden bir araba gelip geçti. Sessizliği dinledim. Muller'e dönüp:

— «Merak etme, mutlaka gelecek...» dedim.

Bu çeşit görevden nefret ediyordum. Geceleri uyumak diye birşey yoktu, gündüzleri de işten baş kaldıramıyordum. Daha

önce de bir çok insanı öldürmüştüm; askerdim, ödevim buydu, savaşıyorduk. 16 Aralık 1939'da ilk cinayetimi işledim. Kurbanım bir Alman yüzbaşısıydı. İlk saldıran da o oldu. Birliğimin başındaydım, üniformalıydım, yalnız değildim yani. Savaş bütün hızıyla sürüyordu, havada şarapneller patlıyor, kurşunlar sağımızdan solumuzdan vızır vızır geçiyor, göz gözü görmüyordu. Yaşamak, hür kalmak için mutlaka öldürmek zorundaydık. Başka çaremiz yoktu.

Şimdi ise kendi başımızaydık, ne bahasına olursa olsun görevi başarmak zorundaydık. Ya başaracak, ya da ölecektik. İşi sıkı tutmamız gerekti. Muller'in bana güveni vardı. Ne yapıp yapıp üstesinden geleceğimize inanıyordu. Fas'ta da bir çok işte birlikte çalışmıştık. İri yarı, her zaman herşeyden memnunluk duyan biriydi Muller.

Albay Groussard grubumuzun başıydı, Marsilya ile Toulon limanlarının kontrolunu Muller'e vermişti. Muller de kendine iyi bir ekip kurmuştu. Her hafta doktor Macharach'ın, Lyon'daki ev adresine düzenli raporları gelirdi.

Yanımda teşkilâtın üyelerinden polis müfettişi Eugene Laidevant'ın bana verdiği bir tabanca vardı. Bıçağımı almamıştım. Pierre Ponchardier önlemiş, bu iş için gereksiz demişti. Nice'de, Porchardier'de kalıyordum. Bıçak yerine uzakdoğudan getirdiği küçük bir hançeri vermişti bana.

GÜNDÜZ işin ayrıntılarını konuşup görüşmek için Café Masséna'da toplanmıştık. Vakit öğleden sonraydı. Café Masséna, Carnot bulvarının sonundaydı. Önü sıra, aşağılara doğru göz alan bir görüntü iniyordu. Şehrin arkasında dağlar, sonra masmavi bir deniz vardı, sessiz, sakin bir gündü.

Ama kimsenin ne dağları, ne de masmavi denizi gördüğü yoktu. Gözümüzü villâdan ayırmıyorduk. Bir saat kadar bekledik. Bekleyiş belki de daha çok sürdü. Evin çevresine parmaklık çekilmişti. Bir hizmetçi elinde yıkanmış çamaşırlarla bahçeye çıktı, bir bir serdi. Sonra yine içeri döndü. Bir araba geldi. Gelen, Angrisani içindi tabiî. Bölgenin İtalyan polis şefiydi. Acımasızdı, sorgusuz sualsiz sürüyle adam öldürtmüştü. Ama şimdi bizim kurbanımızdı.

Hava kararınca Nice'e indik. Geceyarısından önce villâ civarında buluşmak üzere sözleştik. Ayrıldık.

Ansızın anayoldan bir araba çıktı ve döndü, bize doğru gelmeye başladı. Farları karanlığı yırtıyordu. Görülmemek için yerimize iyice sindim. Muller de benim gibi yaptı. Biraz daha yanıma sokuldu sonra. Hızlı hızlı soluyordu. Omuz omuza duruyorduk. Gözlerimizi gelen arabaya dikmiştik.

Arabadan Angrisani indi, cebinden çıkardığı bir anahtarla ön kapıyı açtı, bahçeyi geçti, garaja vardı, kanadı araladı. İçeri girdi, elektrik düğmesini buldu, çevirdi, garajın içi aydınlandı. Sonra yeniden arabasına döndü. Lancia araba hareket etmeden önce Muller'e işareti çaktım. Yerimizden fırladık ve bahçe kapısına doğru koştuk. Ayni anda da araba hareket etti, iki yandan sokulduk. Muller soldan, ben sağdan. Yandan değil de arkadan gelseydik, Angrisani dikiz aynasından bizı kolaycacık görebilirdi.

Araba durdu, İtalyan kontağı kapadı, farları da söndürdü. Kapıyı yarım açtı. Sindiğim yerden bütün yaptıklarını görüyordum. Gerindi, esnedi. Bayağı yapılı, iri bir adamdı. Şöför mahallinden çıktı. Dudaklarında hafif bir ıslıkla bahçe yolunda yürümeye başladı. Gittikçe bana doğru yaklaştı, geçti. Doğruldum, bıçağı sıkıca kavradım elimde, sonra kolumun bütün gücüyle savurdum. Havada uçtu ve yerini buldu. Angrisani bıçağı yer yemez, kollarını iki yana açarak döndü, bana doğru geldi. Vahşi bir hayvana benzettim o an. Biraz geri çekildim. İkinci darbeyi daha kolay vuracaktım. Ellerini uzatıp beni tutmak istedi. Ansızın Muller arabanın arkasından göründü ve ateş etti. Kurşun başının yanından kulağını sıyırarak geçti gitti. Angrisani sarsıldı, yüzü koyun kapaklandı. Tabancamı başına tutup ateş ettim. Bütün bunlar ancak bir kaç saniye ya sürdü, ya sürmedi.

Fakat Angrisani'nin bıçağı yer yemez bağırmasıyla iki el tabanca sesi çevrede yeteri kadar gürültü koparmıştı. Gecenin sessizliğinde daha da büyümüştü tabiî. Arabaya atlayıp kaçamıyacağımızı anladık. Kontak anahtarını Angrisani'nin ceplerinden arayıp bulmak bize vakit kaybettirecekti. Üstelik koca Lancia ile hemen dikkati üzerimize çekecektik. En iyisi tabana kuvvet kaçmaktı. Nice'e yürüyerek gidebilirdik.

Arkakmızdan kadının biri pencereye çıkıp:

— «İmdat! Cinayet var!» diye bağırdı.

Villânın elli adım ötesindeki Revenue postanesini geçtik, saptık. Karşıdan bir polis göründü.

— «Ne var n'oluyor?» diye sordu bize.

— «Bilmiyoruz...» dedim.

Çabuk çabuk yürüyerek yoldan aşağılara doğru indi.

Önce adımlarımızı açtık, sonra da koşmaya başladık. Yakalanmak istemiyorduk.

Kıyıda bir İtalyan nöbetçisi bekliyordu. Yanından geçerken kendi dilinden «iyi geceler» dedim, sevindi, karşılık verdi.

Muller'e ayrılmamızın daha akıllı bir iş olduğunu söyledim, kabul etti, el sıkıştık sonra herkes kendi yoluna gitti.

Aradan tam üç gün geçti, 17 Nisan 1943 günü Annemasse istasyonundan çıktığım bir sırada iki kuvvetli el omuzumdan kavradı ve beni kaldırım kenarına çekili bir arabadan içeri soktu.

Alman gizli polisinin, Gestapo'nun eline düşmüştüm.

YAVAŞ yavaş, bütün dikkatimi kullanarak kolumu oynattım ve elimi kapının tutanağına dokundurdum. Tutup hafifçe kaldırdım da. Hiç bir ses çıkmadı. Kapıyı açıp ayni anda kendimi dışarı atmanın ne kadar kolay olduğunu gayet iyi biliyordum. Bir an, öbür iki tutuklu arkadaşımı düşündüm.

Newton'la göz göze geldik. Ne yapacağım diye bakıyordu. Önde şöförle bir S.S. çavuşu oturuyorlardı. İkisinin de bize aldırdıkları yoktu. Talih yüzüme gülüyordu. Gerektiği gibi kullanmalıydım. Nisanın 23 ncü günüydü ve ilk olarak kaçmayı deneyecektim.

Bir haftaya yakın bir zamandır ellerindeydim. Tevkif edilmiş ve doğruca Lyon'a gönderilmiştim. Sorgu boyunca yapmadıklarını bırakmamışlardı. Aç koymuşlar, işkence etmişlerdi. Çıplak dört duvar arasında sorgucularımla acı günler geçirmiştim. Üç kişiydiler: Ellers, Tinmann ve Moog. Annemasse istasyonunda yakalamışlar, arabayla getirmişlerdi. Yol boyunca uyumaktan başka yapacağım bir iş yoktu.

Sonra bir çok koridorlar geçmiştik, bir çok kapılar önümüz sıra açılıp kapanmıştı. Bir odada askerin biri ayakkaplarımın bağlarını, belimdeki kayışı, boyunbağımı almış, ceplerimde ne var ne yok hepsini boşalttırmıştı. Ondan sonra da hücreme götürmüşlerdi. Numarası 13 dü. İyi, ya da kötü bir talih cilvesi. Yerde yalnızca bir hasır vardı. O hasırın üzerinde yatıp uyuyacaktım.

Sorgum boyunca saatlerce ağzımdan lâf almaya çalıştılar. Direndim. Yeniden hücreme gönderdiler. Kötü bir gündü.

Araba şimdi de Perrache istasyonunun yanından geçiyordu.

Montluc ırmağı boyunca ilerliyorduk. Atlamama imkân vermeyecek kadar hızlı gidiyordu araba. Yanımdakilere yeniden baktım. Şimdiye kadar gördüğüm tutuklulardan ayrık bir yanları yoktu. Gözleri içeri içeri kaçmış, saçları sakalları uzamıştı. Umutla umutsuzluk karışımı bir anlamsızlık yüzlerinden akıyordu.

Tutuklulardan hiç biri konuşmuyordu. Geldiğimiz yerde de konuşturmazlardı bizi. Günler dört duvarlı hücrelerde geçerdi, bir başına sorguya çekilme saatlerini beklerdik. Gelirler, alırlar ve İstasyon Otelindeki Gestapo karargâhına götürürlerdi. Bir S. S. çavuşu iter kakıştırır, «kommen», yada «los» diye bağırırdı.

Sabahın erken saatlerinde bir kamyon gelir, tutuklulardan sorguya çekilecekleri toplardı. Şafaktan önce uyandırılırdık. Kamyon doğruca İstasyon Otelindeki Gestapo karargâhına gelirdi. Otelin bir odasını bekleme yeri yapmışlardı. Çıplak bir odaydı ve duvar dibinde sandalyalar dizilmişti. Bazan bütün bir gün bu sandalyaların birinde hiç sorguya çekilmeden oturduğum olurdu. Bu yoldan giderek sinirlerimizi bozmayı, iyiden iyiye yıpratıp hırpalamayı kuruyorlardı belki de.

Tek başıma oturur, beklerdim. Koridordan ayak sesleri duyulurdu. Gelecekler, şimdi alıp götürecekler, sorguya çekmeye başlayacaklar diye kendi kendime kurardım. Bu an, beni adım adım takip etmiş Alman ajanı Moog'la karşılaşma anıydı. Bu an, bütün yaptıklarımın — sınır boyundaki yolculuk, Toulouse'daki sabotaj, Nice'deki görev ve daha başkaları — hesabını verme, hesabının sorulması anıydı.

Aradan bir saat geçtikten sonra bir çavuş gelip beni aldı, merdivenleri indirdi. Önü sıra yürüdüm, Otelin dışına çıktık. kapıda siyah bir Citroén'e bindirildim. Arkada iki tutuklu daha oturuyordu. Pierre Perrin ile Alfred Newton. Newton bir İngiliz yüzbaşısıydı ve bir kaç gün öncesi de kaçmaya kalkışmıştı. Ellerinde kelepçe vurulu, İstasyon Otelinin üçüncü katından kendini camlı balkonla birlikte sokağa atmış fakat kaçmasına fırsat vermeden Almanlar yeniden yakalamışlardı. Bir kolu kırılmıştı, alçıya almışlardı sonradan.

Bütün dikkatini üzerimde toplamış bakıyordu şimdi de. Ne yapacağımı aşağı yukarı kestirmişti. Irmak boyunca araba bir türlü yavaşlamadığı için bekliyordum. Elim kapının tutamağındaydı. Kaldırdım, atlamaya hazırlandım. Hapisaneye gittikçe yaklaşıyorduk. Araba hızını bir an olsun eksiltmemişti. Nerdeyse şansımı da, umudumu da kaybedecektim.

Önde oturan iki Alman hâlâ kendi dünyalarındaydılar. Bizlere aldırış ettikleri bile yoktu.

Araba hapisane yakınlarındaki demiryolu köprüsünün oralara vardığında kararımı verdim. Köprüden bir tranvay geçmiye başlamıştı, araba ansızın yavaşladı. Çarçabuk tutamağı kaldırdım, kapıyı açtım ve dışarı attım kendimi. Bu çeşit atlamalara alışkındım, yüzlerce defa talim yapmıştım. Yoloan aşağıya doğru koştum. Dengemi bulmaya çalışarak yolun öbür yakasına fırladım.

Yolun bir yanına uzun bir duvar çekiliydi. Arkamdan ateş ederlerse hedef teşkil etmiyeyim diye zikzaklı koşuyordum. Sağıma soluma baktığım yoktu, baksam bile koşmaktan kimseyi görecek durumda değildim. Duvarda bir alçak düzey bulursam kurtulduğum gündü. Ama bulamadım. Daha doğrusu bulmaya vaktim olmadı. Birden bir çok silâhın üzerime çevrildiği ve arka arkaya ateş edildiğini duydum. Kurşunlardan biri koluma saplandı, kalakaldım.

İlk önce bana nerden saldırılıp, nerden ateş edildiğini kestirmeye çalıştım. Arabadaki muhafızlar olamazlardı. Sonradan anladım, içinde sürüyle Alman subayının bulunduğu bir başka araba beni görmüş ve arkama düşmüştü. Subaylar keyif için pencerelerden sarkmışlar, vahşi bir av hayvanı gibi üzerime ateş ediyorlardı. Tuzağa düşmüştüm. Ellerimi başımın üstüne koydum, bekledim. Subaylar arabadan inerek çevremde toplaştılar ve SS muhafızlarım gelene kadar göz açtırmadılar. İki SS yaka paça beni yeniden arabaya getirdiler, ellerime kelepçe vurdular.

Bu sırada bir hayli sivil halk toplanmış bakıyordu. Kaçışımı, subayların arabayla üzerime saldırıp ateş ettiklerini, sonra teslim oluşumu, iki SS'in gelip alışlarını; hepsini hepsini görmüşlerdi. Hiç biri sesini çıkarmıyordu. Öyle bakıyorlardı. Ellerinden hiç bir şey gelmezdi, ben de biliyordum. Şansımı denemiş, başaramamıştım. Suç benimdi.

Beni teslim alan subaylar havacıydılar. Lyon'dan geliyorlarmış. Üslerine döneceklermiş. Karşılaşmam onlar için de, benim için de beklenmeyen bir durum yaratmıştı.

Newton'un yanına oturdum, bir kaç dakika öncesine kadar da ayni yerde oturuyordum oysa. Muhafızlar havacı subaylara teşekkür ettiler, onlar çekip gittikten sonra da kızgınlıkları gözlerinden fışkıra fışkıra bana döndüler. Biri, bütün hıncını almak amacıyla tabancasını çekti, kabzasıyla başıma vurdu, vurdu. Kabza derin bir yara açtı, alnımdan aşağıya yanaklarıma doğru

bir kan boşandı. Sıcak sıcak. Saldırıya hiç karşı koymadım. Kızgınlığının geçmesini bekledim. Newton, gözlerinde bir yakınlık, bana bakıyor, «dayan, cesaret!» diyordu sanki.

Fırtına dindiğinde ellerimi yüzümde gezdirdim. Kan içinde kaldılar. Montluc'a döndüğümüzde bunun hesabını kurşuna dizilmekle ödeyeceğimden hiç kuşkum yoktu. Avluda, mutfağa yakın bir yerde çavuş beni öbürlerinden ayırdı, bekletti. Kaçmaya kalkışma haberi hızla yayılmıştı Askerler sardılar, her biri tekmeyle tokatla girişti. Gerileye gerileye duvara kadar geldim ve yüzümü döndüm, öyle kaldım.

Montluc hapisanesine düşenler o günlerin kumandanı Franzel'i hatırlayacaklardır. Hatırlayacaklardır diyorum, çünkü Franzel unutulacak bir kişi değildi. Çıplak kafalı, kızgın, bağırgan, vahşi, işkenceci...

Yanında iki adamıyla birlikte geldi, karşıma geçti. Adamlar omuzlarımdan kavrayıp yerden kaldırdılar beni. Sürüye sürüye demirhaneye soktular. Mutfağın arkasında, köşede küçücük bir yerdi. İlk ağızda ellerimdeki vurulu kelepçeyi çözdüler, sırtımdan ceketimi, ayağımdan ayakkaplarımı çıkarttırdılar. Evire çevire döymeye başladılar. Onlar yorulup durduklarında Franzel yanıma sokuldu, tabancasını çekti, yüzüme, tâ burnuma kadar dayadı namluyu. Son saniyem geldi artık diye düşündüm. Parmağı tetikteydi. Gözlerimi yumdum. Franzel, o an niçin ateş etmedi, bilmiyorum. Ama ateş etmedi. Belki hurdahaş olmuş suratıma sıkıcağı kurşununa acıdı. Yüzüm öyle bir haldeydi ki, bir kurşun, beş kurşun bu çeşit bir yıkıntıyı asla sağlayamazdı.

Oracığa yığılıp kalmışım.

Bölüm 2

SONRA sürüye sürüye hücreme götürdüler beni, bir kenara yığılı bıraktılar. Gözlerimi yavaş yavaş açtım, ilk aradığım, kapının üzerindeki delikten her zaman içeri giren küçük aydınlık oldu. Yoktu, kapamışlardı: Franzel'di, dikilmiş bakıyordu.

Koridorda ayak sesleri yankılandı, kapılara girip çıkan anahtar sesi ansızın kesildi, derken ortalığa yıldırıcı bir sessizlik çöktü. Montluc'u bir baştan öbür başa sardı.

Franzel'in gidişiyle yalnız kalabildim. Bütün olan biteni eksiksiz düşünmeye başladım. İlk aklıma gelen eve, aileme bir haber gönderememek oldu. Birşeyler yapmalı, bunun yollarını araştırıp bulmalıydım. Beni hemen kurşuna dizmiyeceklerdi, burası belli olmuştu. Franzel, yaptıklarımı Gestapo'ya bildirecek, oradan gelecek emre göre hareket edecekti. Ne olursa olsun, önümüzdeki sabahlardan birinde işimi bitireceklerdi. Beklemektense bunun bir an önce olması daha hayırlıydı tabiî. Götürüp getirirlerken, ya da avluda ellerimi arkama bağlayıp öldürmüşler; hiç önemi yoktu. Nasıl olsa ölmeye hazırdım.

Ansızın sessizlik bozuldu, hücremin duvarına vurulan sürekli darbeler duydum. Biri yandaki hücreden hücremin duvarına vuruyordu. Komşu biriydi, mutlaka dost biriydi hem de. Duvara doğru sokuldum, ellerimdeki kelepçeyle vurarak karşı-

lık verdim. Görünmeyen dost komşum, hızlı, sevinen vuruşlarla hemen karşılık verdi. Sonra yine her şey durdu. Yavaşça sırtüstü uzandım. Aklımı başıma toplamaya çalıştım. Gün, gerçekten şanssız geçmişti benim için. Başaramamak, türlü ve beklenmedik aksiliklerle karşılaşmak sinirlerimi perişan etmişti. Korkunç bir bitkinlik duyuyordum. Yalnız üzerime çöken umutsuzluk az öncesi dağılmış, kaybolmuştu. Şimdi artık yanımda birileri vardı, o da benim gibi bir hücrede kapalıydı, ama birbirimize karşı dosttuk; görmeden, tanımadan kader birliği ediyor, birbirimize yakınlık duyuyorduk. Bu, beni gereğinden çok sevindiriyordu. Üzülmüyordum hiç. Tek düşündüğüm karımdı. Öldürülme haberimi alınca üç çocukla yalnız başına ne yapardı ki?

Yattığım yerde hep bunu düşünüyordum. Kafamdan söküp atmama imkân yoktu. Sessizlik çevremde büyüyordu.

Gömleğim parçalanmıştı. Başımdan akan kan sekiz günlük uzamış sakallarımda kuruyordu. Kollarımı ve ayaklarımı güç belâ oynatabiliyordum.

Karanlık, tedirgin bir uykuya daldım.

AYAKLARIMDA dayanılmaz bir sızıyla uyandım. Sabah oluyordu. «Tamam» dedim kendi kendime; «Kurşuna dizilme saatın geldi. Dün geceki de yeryüzünde son uykundu...»

«— Tanrım!» diye mırıldandım. «Sen bana cesaret ver...»

Kapı açıldı o an, Tinmann ile Moog sivil giyinmiş olarak içeri girdiler. İkisinin arkasında Franzel ile kaçtığım gün bize «Komm — Komm» diye bağırıp çağıran çavuş duruyordu. Franzel ile çavuş, üniformalıydılar. Tinmann yakınıma kadar geldi, baktı. Hiç ürküntüsüz gözlerimi kaçırmadan yüzüne baktım ben de.

— «Kalk ayağa!» dedi.

Bütün gücümü kullanarak doğrulmak istedim. Franzel sırtımdan kavradı ve tekmeyi yapıştırdı. Dizlerimin üzerine düştüm ve yüzümü duvara çarptım. Yeniden doğrulabilmek için de duvarı adeta tırnaklamam gerekti. Yeniden vurdu, çökertti. Yığıldım.

Anahtar kilit içinde döndü, ayak sesleri koridor boyunca uzaklaştı, iki bloku birbirinden ayıran çelik kapı gürültüyle kapandı. Bütün bunları hep yattığım yerden duydum. Yine yal

nızdım, yine ölümü bir belirsiz süre geriye atmıştım Hücre komşum yerimde olup olmadığımı anlamak için duvara vurdu, karşılık verdim. Merakı dindi.

Yaralarım fena halde acıyordu. Başımdaki git gide açılmış, büyümüştü. Kan durmadan akıyordu. Kuruduğu yerlerde deri mi geriyor, bir yandan da burnumdan boşanıyordu. Yapacağım hiç bir şey yoktu. Kendimi, ayaklarımı ellerimi biraz kullanmaya çalışarak yukarı çektim, toplandım: cebimdeki mendili almaya çalıştım fakat beceremedim. Bıraktım, şilteye uzandım. Aklım fikrim hep Savoy'daki karımla çocuklarımdaydı Gözlerimi yumamıyordum.

Keskin bir düdük sesiyle daldığım düşüncelerden sıyrıldım. Sonra daha bir çok sesler duyuldu. Hapisane uyanıyordu. Sabah olmuştu. Binanın her katından sesler geliyordu Sabah aşını dağıtan teneke kovayı taş döşemede sürüyerek taşıyorlardı. Bütün bunlar beni kendime getirdi. Yaşadığımı anladım.

Demir kapı aralandı, sonra gıcırtıyla açıldı. Arkasından da hücrelerin kapıları açılıp kapanmaya başladı. Sıra bana da geldi. Bir asker teneke bir kap içinde sabah aşımı uzattı, çekildi. Sonra bir N.C.O. kapıyı yeniden üzerime kilitledi. Akşam üstünden beri ağzıma bir lokma koymamıştım.

Bir süre hücreme bir gardiyan geldi, kapıyı açtı, beni kaldırdı ve ite kaka koridora çıkardı. Kelepçelerimi çözdü ellerimden, sırtıma bir otomatik tabancanın namlusunu dayayarak aşağıya indirdi. Cebimdeki mendille yaralarımı temizledim, elimi yüzümü yıkadım. Çok kısa bir süre kaldım burda, bir kaç yudum da su içtim. Alman kapıda durmuş bakıyordu. Hiç karıştığı yoktu ama, en küçük bir hareketimi bile gözünden kaçırmıyordu. İşimi bitirip doğruldum. Gardiyan geldiğimiz gibi yine önüne kattı beni, koridoru geçirdi, hücreme geldik. Girdim Kapıyı üzerime kapayıp kilitledi. Benim ardım sıra da yüzünü görmediğim hücre komşumun kapısını açtığını ve dışarı çıkardığını duydum.

Hücre dışında geçirdiğim bir kaç dakika ve soğuk su kendimi toplamama yardım etmişti biraz. Islak mendilimi kurusun diye pencereden giren bir lokmalık güneş ışığının duvara vurduğu yere astım. Yatağımı yeniden yaptım. Ceketimi ayakkaplarımı çıkardım, doğru dürüst bir dinlenmek için sırtüstü uzandım. Gözlerim başucumdaki tek pencereden görünen açık gök yüzünün maviliğine dikilmişti.

Öğleye doğru kalktım. Kollarımı bacaklarımı uyuşukluktan kurtarmak için bir kaç eksersiz yaptım. Beş dakika kadar uğraş

tım bununla. Sonra pencereye erişebilme çareleri aradım, buldum. Tahta peyke yatağı pencerenin altına sürdüm. Yatağa basıp pencereye ulaşmak kolay oldu. Bunu yaparken de bütün dikkatimi koridora vermiştim. Herhangi bir ayak sesinde duruyor, sürme işini bırakıyor, derhal yatağa uzanıyordum.

Pencereden baktığımda hiç bir şey göremedim. Derken yaklaşan ayak sesleri duydum. Her an pencereden çekilmeye hazır bekledim.

İş elbiseli üç adam, yıkanmış ve traş olmuşlardı üçü de, avluda bir aşağı bir yukarı dolaşarak volta atıyorlardı. Avlunun sonundaki çamaşırhane ile helâları da olduğum yerden görebiliyordum. Üç adam sonunda çamaşırhaneye kadar da gittiler ve döndüler, penceremin altından geçtiler yine.

Bulunduğum yerin soluna düşen tarafta geniş geniş pencereler görünüyordu. Sağda adam boyu bir duvar vardı. Duvar birinci avluyu biraz daha küçüğü durumundaki ikincisinden ayırmak için yapılmış olacaktı. İkinci avlu uzak düşüyordu. Ancak sonundaki galerinin çatısını görebiliyordum. Yeri hemencecik hatırladım. Başımı içeri çektim, çevreyi dinledim. Ses seda duyulmuyordu. Bir süre öyle durdum, derin derin soluklanarak sıcak, güneşli taze havayı içime çektim. Günlük güneşlik bir yeni gündü.

Volta atan adamlardan biri, öbürlerine kıyasla daha yaşlıydı. Saçları yavaş yavaş ağarmaya başlamıştı Elli, ellibeş yaşlarında gösteriyordu. Acaba bunlar da tutuklulardan mıydı? Gerçekten tutukluysalar ne yapıyorlardı? Dikkatlerini çekmeye çalışsam ne olurdu? Biraz geriye çekilmeleri ve başlarını yukarı kaldırıp bakmaları beni görmelerine yeterdi de artardı bile. Bütün tehlikeyi göze aldım. Zaten kaybedecek daha neyim kalmıştı?

Yeniden penceremin altından geçtikleri bir sırada iki defa hafif hafif ıslık çaldım. Duydular, başlarını kaldırıp baktılar, gördüler beni.

İşlerinden biri, alçak bir sesle:

— «Kimsin?» diye sordu.

— «Bir Fransız subayı...»

— «Adın ne?»

— «Devigny. Dün az daha kaçıyordum...»

— «Nasıl kaçıyordun?»

— «Giden arabadan atladım. Ama göz açıp kapayıncaya kadar yeniden yakaladılar beni...»

— «Demek o sensin! Dönüşünde yediğin dayaklardan sonra

biz, mutlaka ölmüştür artık diye düşünmüştük. Bekle bir dakika. Voltamıza devam edelim ki bir şey sezinlemesinler..»

Yeni baştan voltaya başladılar. Koridordan gelen var mı diye kulak kabarttım. İşler yolunda gidiyordu.

— «Nerelisin?» diye sordu deminki adam.

— «Haute — Savoie'li...»

— «Ailen burda olduğunu biliyor mu senin?»

— «Hayır...»

— «Bir şeyler yazmak, haber ulaştırmak ister misin onlara?»

— «Ama mendilimden başka birşeyim yok üzerimde...»

— «Ben sana yarın kalem kâğıt getiririm...»

— «Yani mektup gider mi burdan dışarıya?»

— «Evet. Yarın görürsün...»

Kıpırdamadan öyle kaldım. Bana inanılmaz, adetâ bir mucize gibi geliyordu bu. Gözlerimi adamdan ayıramıyordum. Söylediği bir tek söz aklımı başımdan almıştı, korkuyu morkuyu o anda silkip atmıştım üzerimden.

Birden bir ses duydum, pencereden çekildim, çabucak yatağımı kenara, eski yerine kaydırdım. Gardiyan, komşumu geri getirmişti. Ya da yemek dağıtmaya çıkmışlardı yine. Acıkmıştım ama önemsediğim yoktu.

Bir haftadır bu cehennem hücresindeydim. Bir haftadır insanlık dışı bir davranışı sürdüren bir takım insanların elinde oyuncak haline getirilmiştim. Dilediklerini yapıyorlardı, fakat artık korku eski gücünü kaybetmişti. **«Yani mektup gider mi burdan dışarı?» «Evet».** Bu yeterdi benim için. Vücudum ateş gibi yanıyordu, tutuşmuştu.

Bu iki cümleyi durmadan tekrarladım hep. Güçlenmek, eski gücümü kazanmak için buna muhtaçtım çünkü. Beni görmesi, duyması, konuşması, karşılık vermesi umulmadık birşeydi. Yüzünde, gözlerinde öylesine bir sıcaklık, bir yakınlık vardı ki, inanmazlık edemezdim ona. Kötü giden talih dönmüştü. Dışarısı ile yeniden ilişki kurabilecektim. Şunun şurasında kaç saatlik bir vaktim vardı ki? Sabahleyin kâğıt kalem getirecekti bana, öyle demişti. Gerçek bir mucizeydi. Yatağıma uzandım, mutluydum.

Duvardan hızlı hızlı vuruşlar duyuldu. Komşum gelmişti. Vakit öğle üstünü geçiyordu. Ben de vurup karşılık verdim. Sonra üç ölçülük bir vuruş duyuldu. Bir durak. Bir vuruş daha. Şifreydi. Çabucak kavradım: her vuruş bir harfti, bir durak birini öbüründen ayırıyordu. Uzun duraklar harfleri birbirine

bağlamak içindi. Üç vuruş: C, tek vuruş: A

— «Nasılsın?» diye sordu.

— «İyi...»

— «Adın?»

— «Devigny. Senin?»

— «Ruffet. Nerelisin?»

— «Savoy'lu. Sen?»

— «Lyon.»

Neci olduğunu sordum.

— «Metal levha işçisiyim...» dedi.

— «Yaş?»

— «Ondokuz. Ya sen?»

— «Yirmialtı.»

— «Hüküm giydin mi?»

— «Hayır. Sen?»

— «Evet. Ölüme. Fransız Mahkemesinden hem de...»

— «Ne zamandan beri burdasın?»

— «Üç haftadır...»

— «Başka bir hapisanede de yattın mı?»

— «Yattım. Saint - Paul'da.»

— «Nerde?»

— «Lyo—»

Koridordan ayak sesleri gelince konuşmamız da kesildi. Sonra el ayak çekilir çekilmez yeniden başladık. Elime geçirdiğim küçük bir tuğla parçasını kalem gibi kullanıyordum. Beyaz badanalı hücre duvarına yazı yazar gibi vuruyor, dura dinlene konuşuyorduk. Aklına gelen, hatırlayabildiği herşeyi anlattı bana. Durduğumuzda karşılıklı konuşmalarımızla birbirimizi iyiden iyiye tanımıştık. Arkadaşımı bir Alman askeri öldürme suçundan Fransız polisi tevkif etmişti. Sonra da Fransız mahkemesi bu suçundan ötürü ölüme mahkûm etmişti onu Hem ölüme mahkûm etmiş, hem de Gestapo'ya vermişlerdi.

— «Ailen biliyor mu?»

— «Kimsem yok.»

— «Hiç mi?»

— «Hiç!.»

Bir şey diyemedim. Uzun bir süre bekleştik

— «İyi geceler!» diye vurdu duvara.

— «İyi geceler!» diye vurdum ben de. Böylece günlük konuşmamız bitmiş oldu. Gece bütün umutları kıran kahredici bir karanlıkla başladı.

Düşümde büyük bir ziyafette gördüm kendimi. Önümde

enva-i çeşit yiyecek içecek yığılmıştı ama bir türlü uzanıp yiyemiyordum.

İki gündür hiç bir şey yememiştim, ondandı. Açlık, şuuraltıma işlemişti. Gardiyanın dışarı çıkardığı sırada bir kaç yudum su içmiştim o kadar.

*
**

25 NİSAN Palskalya. Pazar günü de tutuklular ayni düdük sesleriyle kalktılar. Ben de kalktım, battaniyemi güzelce derdim, katladım. Kordordan ayak sesleri gelmiye başlamıştı bile. Hücrelerin kapıları açılıyor, teneke kaplarda yemek dağıtılıyordu. Kapının üstündeki delikten bana bakan bir çift göz gördüm ama aldırmadım, bu başka bir gündü. Elimi yüzümü yıkamaya çıktım, epeyi de oyalandım. Döndüğümde, kapıma tebeşirle bazı harfler yazılmıştı: «Kein essen 28.»

Ayın yirmisekizine yani salı gününe kadar yiyecek vermeyeceklerdi. Bu bile beni ilgilendirmiyordu şimdi, bütün düşündüğüm pencereden gördüğüm adamın dediklerini bugün getirip getirmeyeceğiydi. Dakikalar ağır ağır geçiyordu. Büyük demir kapının kapanma sesini bekledim. Bir hayli uzun sürdü bu Sonunda o da oldu, pencereye çıktım, baktım. Geliyorlardı. Islık çaldım yavaşça.

— «Mer'aba!» dedim.

— «Nasılsın?» diye sordu.

— «Daha iyiyim. Sana teşekkür ederim.»

— «İyice göz kulak ol etrafa, sana birşeyler atacağım, yakalamaya çalış onları...»

Gözümü dört açtım, ellerimi pencereden sarkıttım, bir paket uçtu, derhal tuttum ve koynuma attım o anda

— «İçinde kalemle kâğıt var. Mektubu yaz, yarın ben çıktığımda atarsın..»

— «Adın ne senin?»

— «Bury.»

— «Nerelisin?»

— «Saint — Etienne'li.»

— «Sağol! Yarın görüşürüz..»

Gitti. Arkasından uzun uzun baktım. Hiç tanımadığı, bilmediği bir insan için böyle bir tehlikeyi göze alması şaşırtıcı, yürek kaldırıcı birşeydi. İki arkadaşı o konuşurken başlarını yerden kaldırmamışlardı.

Hücremde gelen paketi açtım ,baktım. Sarımsı renkte bir kaç yaprak boş kâğıtla silgili kâlem vardı. Hepsini bir lokmacık bir gazete kâğıdına sarmışlardı, dikkatle sakladım onları.

Bütün gün ne yazayım diye düşündüm. Öyle sayfalar dolduracak yer yoktu. Küçücük bir kâğıda diyeceklerimi nasıl sığdıracaktım? Adresi nasıl yazacaktım? Kimin adresini yazacaktım? Sorgum sırasında Robert Moog ailemin ve mukavemetçilerin adreslerini öğrenmek için didinmiş, uğraşmış ama başaramamıştı. Sonunda:

«Toulouse istasyonunda onları da ele geçirdik..» demişti. «Hepsi kıskıvrak elimizdeler. Şifreyi de çözdük Yalan yalnış ingilizce mesajlar yolluyoruz. Şaşırtmak için. Radyo operatörünüz Perkins de yakalandı. Hapiste. Kurşuna dizilecek..»

Moog'un dediklerinde gerçek payı olabilirdi Milletin, Moog'un kişiliğinden haberi yoktu ki. İçimizden biri beliyorlardı onu. Önce onun Alman casusu olduğunu bildirmeliydim. Böyle yaparsam hiç olmazsa mukavemetçilerin geri kalanları kurtulurlardı. Mektup yerine ulaşmadan Almanların eline geçerse, suçumu itiraf etmiş olurdum, hem de kendiliğimden Hesapta bu da vardı. Öbür çocuklar da kolaycacık yakalanırlardı. Bu yüzden iki mektup yazmaya koyuldum. Mektuplar ayrı ayrıydı fakat tek adrese, Lyon'daki öğretmen Jean Cambus adresine gidecekti ikisi de:

«Sevgili Jean,

Montluc'daki askerî hapisanede tutukluyum. Seninkine ilişik olarak aileme de ayrıca yazdım. Adreslerini biliyorsun.

Altı gündür sorguya çekiliyorum Fakat birşey söylemedim. Teşkilâtımız içinde bir Alman casusu var, numarası 37'dir. Hitter'in arkadaşı. Françoise'ın babası Gilbert iyi değil. Evde kalıp kendine bakmalı, Pierre P. Lucien ve Charles da hastalığıyla yakından ilgilenmeliler. Bu dediklerimi onlara iletiver. Yerimiz keşfedildi. Gözcüyü değiştirmek gerekti. Yüzbaşı Bulard (954) öldürüldü. Karısıyla çocukları kaldılar.

Bizimkilere göz kulak oluver. Suzanne'a ve M. Gilbert'e söylersin.

Bu dediklerimi mutlaka yap. Çok önemlidir. Sana güveniyorum.

Bir defa kaçmaya çalıştım, beceremedim. Kolumdan yaralıyım. Beni bir hücreye tıktılar. Gebertircesine de dövdüler.

Dediklerimi vakit geçirmeden yap.

Bir başka mektup da Bury'ye yazdım:

Seninle konuştuktan sonra bana umut ve cesaret aşıladın.

Sana son derece güveniyorum. Yurdumuzun kurtuluşu için elimizden ne gelirse yapacağız. Çektiklerimden gocunmuyorum Her gün pencerede olacağım. Sağolasın!»

İki mektubu da dürdüm büktüm, çorabımın goncu arasına sakladım. Kalemle geri kalan kâğıtları da bulunmaz yerlere yerleştirdim. Mektupların ikisini de dizimin üzerinde el kadar kâğıt parçalarına yazmıştım.

Üçüncü günümdü. Öğleye doğru yine kapılar açıldı, yemekler dağıtıldı. Sıra bana gelince küçük delikten baktılar, geçtiler.

Evde olsam diye düşündüm. Annem paskalya dolayısıyla şekerli çörekler hazırlardı şimdi. Üzerine yumurta sarısı çekilmiş, nar gibi kızarmış çörekler.

Düşünmekten yoruldum. Aklıma yandaki hücre arkadaşım geldi. Duvara sokuldum, vurdum:

— «Nasılsın?»

— «İyiyim.»

— «Bugün paskalya.»

— «Evet. Allaha inanır mısın?»

— «Evet. Sen?»

— «Hayır.»

— «Kelepçeli misin?»

— «Evet. Ama çıkarabilirsin onları...»

— «Nasıl?»

— «Tel veya bir iğneyle.»

— «Sen öyle mi yaptın?»

— «Evet.. Dişlisine sok, bastır..»

— «Sağol. İyi geceler.»

1943 paskalya günü işte böyle geçti. İki mektup yazdım, kelepçelerden nasıl kurtulacağımı öğrendim. İkisi de son derece önemli şeylerdi benim için. Yatağa yattım, başka yapacak işim voktu. Beynim karıncalanıyordu, müthiş susamıştım. Rüyamda hep bol suların çağladığı, şar şar akıp köpürdüğü bir pınar başındaydım, içtikçe içiyor, yine kanamıyor, yine içiyordum. Pınarın üst yanında tarlalar tâ evimize kadar uzanıyordu Yeşil yeşildi.

⁂

— «Hazır mı?»

— «Evet. Mektuplar tamam. Bana bir iğne verebilir misin?»

— «Tabiî. Başka birşey istiyor musun?»

— «Yok, sanmam. Zaten hiç birşeyim yok burda. Yalnız dört gündür ağzıma bir lokma birşey koymadım.»

— «Bunu dün niye söylemedin? Bir dakika dur şimdi dönerim...»

Penceremin soluna doğru gitti. Köşede bir yerde bazı kadın sesleriyle onun sesini karşılıklı konuşur duydum. Döndüğünde elinde bir parça ekmek vardı.

— «Yarın sana ne lâzımsa hepsini getiririm...»

— «Sağ ol!» dedim. «Yarın yine bekleyeceğim.»

Bütün bu olup bitenlere bir türlü inanmak istemiyordum. Olur şey değildi çünkü. Mektubum gidiyordu, iğne bulmuştum, ekmek istemiştim, getirmişlerdi. Yatağıma oturdum. Ekmek başımı döndürmüştü. Parmaklarım kendiliğinden açıldılar, ekmeği tutamayıp düşürdüm. Yerden aldım, sakladım. Hepsini birden yemek istemiyordum. Yavaş yavaş, ağır ağır, sindire sindire yiyecektim. Ama dayanamadım. Hepsini yedim, bitirdim.

İkindiüstü pencereleri hapisanenin avlusuna bakan evlerin birinden bir kadın sesinin söylediği bir şarkı duyulmaya başladı. Tutuklular için söylüyor gibiydi sanki. Şarkıyı ona göre seçmişti.

Vous n'aurez pas l'Alsace et la Lorraine

Et malgré vous...

«Alsace'ı da Lorraine'i de alamayacaksınız... Herşeye rağmen siz...»

Çıt çıkarmadan bütün tutuklular dinliyordu şarkıyı.

Kadının sesi öylesine içe işleyen, öylesine cana yakındı ki... İnsana güç veren bir yanı vardı, o zaman anladım: bizi öldürebilirlerdi, bizi tutsak edebilirlerdi ama ruhumuzdaki o hürriyet aşkını asla! Alttan alta bir direnme, bir dayanma, bir karşı koyma başlamıştı, şarkılarla türkülerle yediden yetmişe herkese yayılıyordu bu.

Nisanda hayala rdüzelir, ısınmaya başlar ya, yeşil, daha ortalarda yoktur, görünmez. Ağaçlar yeni yeni uyanmaktadır. Öyle sonrasının güneşi ağır ağır hücrelere doğru vurmaya yönelir. Bahar asıl Savoy'da şahanedir. Hele hele Boège Vâdisinde. Acı kış ayları son bulmaktadır, tabiat ana yorgun uykularından uyanır, toprağın yüzünde çiçekler görünür, bir anda çevre değişiverir. Çiftçiler çift sürerler, toprağı altüst ederler ve her yanda alabildiğine barışın sessizliği hakimdir.

Kadınlar evlerin bütün pencerelerini ardına kadar açarlar, bahar havasını içeri buyur ederler. Pencereden pencereye kadınların birbirleriyle konuşmaları duyulur.

Tranvaylar, Dauphiné caddesi boyunca hızla inip çıkar. Ya-

kınlardan bir tren yolu da geçmektedir. Tren kadar tutukluları etkileyen ne vardır ki? Bütün gün hücremden trenin sesini duyarım. Gürültüyle gelip giderler. Gece olup bütün sesler dindi mi, trenler sanki hücrelerin içinde gibidir. O kadar alıştım ki geliş gidiş saatlerini bile ezberledim. Artık hangi saatte hangi trendir geçen, biliyorum.

BİR TIK sesiyle sıçradım. Günlerden Nisan ayının yirmisekiziydi. Baktım: Bury.

— «Yaptıklarının hepsi için sağolasın...» dedim

— «Yalnız benim değil, kadınların da payı oldu.» dedi. «Nasılsın şimdi?»

— «Şükür! Seninle birlikte kimler var?»

— «Saint — Etienne'li iki arkadaş..»

O iki Saint — Etienne'linin kimler olduğunu da öğrendim. Biri Lyon'lu bir gazeteci Blanchonnet, öbürü de polis nezarethanesinden Kuster'di.

— «Mektuplar n'oldu?»

— «Üzülme yerlerine varacak. Yakında yine gönderebilirsin...»

— «İyi. Yarın bir tane daha yollamak istiyorum.»

— «Oldu. Görüşürüz..»

Küçük bir çıkını salladılar. İçinden bir küçük parça sabun, bir kaç çukulata, şeker, ekmek dilimleri ve sağlam bir iğne çıktı. Benim için bir hazine değerindeydi. Pusulada da şunlar yazılıydı:

«Korkma. Herşey düzelecek. Seni unutmuyoruz. Sevgiler.»

Sabunu bin dikkatle sakladım, çukulatayı, şekerleri de öyle. Her birini hücremin bulunmaz köşelerine sokuşturdum. Yatağıma oturdum, gelen kara ekmekten bir dilim aldım, yemeğe başladım. Ayırdığım çukulata da gerçek bir çukulata parçasıydı: sütlü kakaolu. Üstelik ince parlak kalaylı kâğıtlara sarılıydı; şekerleri ayırırken koridorda ayak sesleri duydum, hemen elimdekileri yatağın altına sakladım. Kapıyı bir asker açtı, teneke bir kapta çorba getirmişti, onu bıraktı, sonra kapıyı üzerime kilitledi, gözetleme penceresinden bir süre beni süzdü; çekildi gitti.

Çorbayı aldım, kaşıkladım. Doğrusu güzel bir çorbaydı, kim yapmışsa iyi yapmıştı. Yavaş yavaş, acelesiz yedim.

Yemekten sonra iyice bir dinlendim, aklımı başıma topladım. Bury'nin yolladıkları arasından çelik iğneyi buldum, ellerimdeki kelepçeleri çözebilmek için uğraşmaya giriştim. Bereket iğne çelikti de zorlanmaya dayanıyor, kırılmıyordu. Büke büke bir çeşit çengelleştirdim, maymuncuk haline getirdim; kelepçeleri kilitleyen deliğe soktum, sağa sola oynattım bir süre. Hiç birşey olmadı, eni konu kuşkuya düştüm, kolum kanadım kırıldı. Ya başaramazsam?

Ağırdan aldım, bütün dikkatimi topladım, denemeye yeni baştan girdim. Yavaşça... Şöyle bir sağa... Ağır ağır... Sonra biraz duruş... Sonra... Yine bir bastırış.

Ansızın soluğumu kestim: olmuştu, başarmıştım, kilit açılmış, kelepçelerim çözülmüştü.

Hemen duvara sokuldum, müjdeyi komşuma verdim.

— «Başardım, başardım!»

— «Neyi?»

— «Kelepçelerimi çözdüm nihayet..»

— «Sana yiyecek birşey verdiler mi bugün?»

— «İlk defa, evet!»

— «Yemeğini yedikten sonra kelepçelerini yine tak e mi?»

— «Olur!.»

— «İyi geceler!»

Benim için ne kadar mutluluk verici bir olaydı bu, hiç unutmuyorum. Kendimi bir çeşit hürriyetime kavuşmuş sayıyordum. Kelepçem vardı ama artık bana hükmedemiyordu, dilediğim zaman çıkarabiliyordum, dilediğim zaman da takabiliyordum.

Ertesi günü boş ellerimi Bury'ye de çıkarıp gösterdim:

— «Bak!» dedim.

— «Nasıl yaptın bunu?»

— «Senin gönderdiğin çelik iğneyle..»

— «Dikkatli ol, görmesinler, sezmesinler..»

Mektuplarımı sordum.

— «Şimdilerde herşeyi kontrol ediyorlar..» dedi.

Hemen hemen her hafta dışarıya bir mektup kaçırılabiliyordu. Otuz Nisanda annemgile bir mektup yazdım durumu anlattım, üzülmemesini, şimdilik endişelenecek hiçbir şeyin olmadığını bildirdim. Karıma da bu mektubu göndermelerini, bil gi vermelerini istedim. Çocukları da çok merak ediyordum. Nasıllardı, ne yapıyorlardı?

Karımla çocuklardan Kasım ayının sekizinci günü bir allahaısmarladık demiş ayrılmıştım. Ayrılış o ayrılış! O gün Ame-

rikalıların çıkarması yapılmıştı. Başlarına birşey gelmesinden çekindiğim için karımla kızım Chantal'ı, Merakeş'e kayınvaldemin yanına göndermiştim.

MAYISIN sonlarına doğru bir gün, hücremin kapısı açıldı, eşikte bir S. S. çavuşu göründü, girdi, bileklerimdeki kelepçeyi çözüp çıkardı. Birlikte koridoru geçtik, avluya çıktık Dışarda tertemiz bir hava vardı, temiz hava hürriyetin bir parçasıydı tabii. Nereye götürüldüğümü bilmiyordum ama bir parça da sevinçliydim. Ne olursa olsun hücremin dört duvarlı dünyasından bir nebze kurtulacak, hiç olmazsa değişik bir çevreye girecektim.

Duvar dibinde siyah bir Citroén araba duruyordu. S. S. çavuşu yanıma oturdu, elinde de tabancası vardı. Kapılar kapandı, kilitlendi. Almanlar birinci serüvenimi unutmamış olacaklardı herhalde. Çavuş da gözlerini üzerimden ayırmıyordu. Bir yandan da kendi dilinde birşeyler homurdanıyordu.

Demiryolu köprüsünden sonra araba sola saptı, ırmak boyunca ilerledi, Perrache istasyonunu geçti. Bir süre iki yanı ağaçlarla sıralanmış bir caddeyi izledik. Yapraklar ağaçlarda çoktan yeşermişti, bu yoldan Nisan ayının başlarında bir kere geçmiştim, şimdi herşey değişivermişti. Havalar ısınmıştı, yaz başlangıcıydı artık.

İstasyon Oteline geldiğimizde Citroén durdu, şöför indi, kilitli kapıları açtı, S.S. önden inerek beni bekledi. İkimiz birlikte otele girdik.

Koridor boyunca yürüdük, sonra beni kapısında bir masaya oturmuş bir muhafızın beklediği bir odaya soktular. İçerde on oniki kişi vardı, sessiz sessiz bekliyorlardı. Başlarına da elinde makineliyle bir başka asker dikmişlerdi. Aşağı yukarı hepsi de Montluc'lü tutuklulardı. Bir kamyona doldurulup taşınmışlardı. Köşedeki bir sandalya doğru yürüdüm, tam oturacaktım, S. S. engelledi, itti. Yüzümü de duvara döndürttü.

Saatlerce yüzüm duvara dönük bekledim. Nice sonra sorgu odasına alındım. Sorguyu Tinmann yönetiyordu.

Soğuk, keskin gözlerini üzerime dikti;

— «Ne halt etmelere kaçmaya kalkıştın bakalım?» diye sordu.

— «Ben dağlarda doğup büyüdüm, hapisliğe alışkın değilimdir..» dedim.

— «Matrağı bırak! Gerçi senin yerinde olsam ben de aynı şeyi yapardım ya. Şimdi bana bunu tekrarlamayacağına dair söz vereceksin».

— «Vermesem de nasıl kaçabilirim zaten? Sonra sözümün ne değeri olur?»

— «Pekâlâ..» dedi. «Yine görüşeceğiz seninle..»

Yeniden bekleme odasına götürüldüm, yüzümü duvara döndürdüler, beklemeye başladım. Görmeden odanın içinde bazı şeylerin olduğunu duyuyordum. Subaylar, askerler girip girip çıkıyorlar, bekleyenlerin bir çoğunu alıp götürüyorlar, sorguya çekiyorlar, geri getiriyorlardı. Bu, belki psikolojik bir tuzaktı da. Tinmann sorguyu başından sonuna yönetiyor; ufak şeylerle yetiniyor, sıkıştırmıyor, sorguya çektiğini yolluyor fakat salıvermeyip bekletiyordu.

Zaman zaman başımı hafifçe çevirip odaya bakabiliyordum: tutukluların hepsi de yıpranmış kişilerdi; bitkindiler, yorgundular, üzerlerine bir bıkkınlık çökmüştü.

Saatler geçti, acıktım, susadım. Sabahleyin gelmiştim, saat şimdi öğleden sonra kimbilir kaçtı? Beni getiren S.S. odadan bir yere kıpırdamamıştı, beni de kıpırdatmıyordu. Bileklerimiz birbirine kelepçeliydi, yalnız o oturuyor, ben ayakta duruyordum. Zaman zaman yorulan ayaklarımı değiştiriyordum ağırlığımı birinden öbürüne aktarıyordum.

Akşamüstüne doğru gitmemize izin çıktı, S.S. çavuşuyla birlikte otelden ayrıldık, Citroën'e bindik. Fakat geldiğimiz yoldan Montluc'a dönmedik. Kalabalık caddeleri geçtik. İnsanlar sanki savaşsız, barış içinde bir yaşamayı sürdürüyorlarmış gibi düzenli görünüyorlardı. Değişen hiç birşey yokmuş gibi görünüyordu. Sanki şehir düşman elinde değildi, sanki işgal yoktu.

Hücreme girdiğimde bayağı çocuklar gibi sevindim. Ne de olsa bu dört duvar benimdi, kendime ait kurulu bir dünyaydı.

Komşumun duvara vuran tıktıklarını duyunca sokuldum:

— «Sorguya mı çekildin?»

— «Evet. Niye kaçmak istedim, onu sordular..»

— «İyi misin?»

— «Evet!.»

— «İyi geceler o halde..»

— «Sana da..»

Bölüm 3

HAZİRANIN ikinci günü hücreme bu defa Franzel'in kendisi geldi. Kelepçelerimi çözdürdü, neyim var neyim yoksa toplanmamı söyledi. Birden şaşırdım. Beni burdan bir başka yere mi sürüyorlardı, gönderiyorlar mıydı? Yoksa... Yoksa?

Ağırdan aldığımı görünce sinirlendi de.

— «Çabuk ol, çabuk!.» dedi. «Seni bekleyecek değiliz, hadi..»

Bana ait eşyalarımı, ıvırımı zıvırımı derleyip topladım, bir çıkın ettim. Bir yandan da üzüm üzüm üzülüyordum. Bury'ye ve komşuma durumu bildiremiyecektim. Aradaki bütün bağlarımız umutsuzca kopuyordu.

Franzel tepemden ayrılmadan bekledi, toplandım, önden yol verdi, hücremden ayrıldım. Koridorda kapı önlerine teneke aş kapları sıralanmıştı.

.vludan kumandanlığa doğru yürüyecekken Franzel dur durdu:

— «Bu yana..» dedi.

Ardı sıra yürüdüm, merdivenleri çıktık, ikinci katta sola döndük bir yeni hücrenin önünde durduk. Numarası 107 idi. Franzel kelepçelerimi sözdü, içeri itti, kapıyı da üzerime kapadı.

Montluc'deki bütün hücreler birbirinin eşidir, birbirlerine benzerler. Tozlu, kirli, karanlık, kokulu, Tepede bir yerde bir küçük ışık sızdıran pencerecik, bir kıyıda bir toprak lazımlık, bir yatak bir battaniye. Dapdaracık, ensiz bir yerdir. Zor dönülür, zor yürünür. Duvarlar taştır. Kapı son derece sağlamdır. Bütün kapılar bir koridora açılır. Üsteki gözleme penceresinden kolaylıkla hücrenin içi gözetlenir, tutuklu ne yapıyor, ne ediyor ayan beyan görülür.

Ana yapı, avlunun ortalık yerindedir. Kıyılarda mutfaklar, demirhane, sıra sıra musluklar, iş atölyeleri sıralanmıştır. Ötelerde evler uzanır, Atölyelerin berisindeki tahta barakalarda yahudi tutukluları barındırırlar. Avlu büyüktür, genıştir. Tutuklular her gün hava almaya, yürüyüşe çıkarlar.

Yapının öbür yakası demiryoluna bakar. Dört bir yanı çevreleyen ana duvar bu yakada daha da yüksektir. Çünkü demiryolunun çevresinde arazi boştur, ev yoktur.

Montluc'ün rengi koyu, kirli gridir. Gardiyanlara ait griye çalan yeşil üniformalarının rengi de bu dekorun yadırgatıcı rengini bütünler. Gardiyanların hepsi de Lyon'daki Alman askerlerindendir. İyi yetiştirilmişler, gelecekte bu tür işler düşünülerek hazırlandırılmışlardır. Bir bölüğünün göğüslerinde madalyalar, nişanlar vardır. Yani hepsi de işlerini bilir kişilerdir. Her birine Amerikalıların tommy-gun'larına benzer makineliler verilmiştir. Giyim kuşamlarına son derece düşkündürler. Çizmeleri pırıl pırıldır.

Franzel kıdemli assubaydır. Sivil hayatta bir sirkte müdürmüş. Burda da gardiyan başı. Sert, acımasızdır. İkı yardımcısı, bir başçavuş ile bir üstçavuş daha değişik kişiliktedirler. Başçavuş birinci katta yatar kalkar. Hemen hemen her gece Gestapo'dan bir kaç tutuklu getirilir, teslim edilir.

Koridorda kör bir ampul yanar. Hücrelerde ışık yoktur.

Yattığım yerde aklım fikrim Bury'ye takılı düşünüp duruyordum. Bundan sonrası için onlarla yeniden ilişkı kurabilecek miydim? Bury ile arkadaşları benim için dış dünya ile tek köprümdü. Onlar olmadı mı herşeyden yoksundum.

Düşüne düşüne uyuya kalmışım.

Sesler duyarak uyandım.

Tutuklular el yüz yıkamaya çıkıyorlardı, ben de sıramın gelmesini bekledim. Kapıyı gardiyan açtı, yol verdi, havlumu alıp çıktım. Boş aş kabımı yere bıraktım. Açık kapının önünde durdum bekledim.

Benimkiyle birlikte öbür hücrelerin de kapıları açıldı, tutuk-

lular birer birer çıktılar, sıralandılar.

— «Birinci altı kişi, yürüsün, marş!. Konuşmak yok!.»

Konuşmadan sırayla merdivenlere yürüdük, indik, çelik miğferli bir asker, altta, bizleri teslim aldı, avluya çıkardı. Muslukların başına geldik. Musluk başında her cinsten insanla karşılaşmak mümkündü. Karaborsacılıktan, sabotajdan, soygunculuktan tutuklular, mukavemetçiler, espiyoncular, düşmanla işbirlikçiler hep bir aradaydılar.

Yüzümü yıkayıp işimi bitirdim, berikilerin işlerini bitirmesini bekledim, sonra hep birlikte geldiğimiz gibi uygun adımlarla geri döndük, hücrelerimize girdik.

Bu, her gün böyleydi. Her sabah tekrarlanıyordu.

Hücremde bir başımaydım, tahta bir kalemle kendimce uydurduğum bir takvimi her gün işaretliyordum. Şu kadar gün olmuştu. Daha ne kadar gün burada kapalı kalacaktım? Sonum ne olacaktı? Acaba Bury'yi yine görecek, ilişki kurabilecek miydim? Bury'nin olmaması demek dışarıya haber gönderememek demekti. Bu da öldüm anlamına gelirdi.

Daha sonraki günlerde benimle birlikte musluk başına gelenleri bir bir inceledim, içlerinden gözüme kestiklerimle konuşmaya çabaladım. En yakınımdaki birinci kat hücrelerden birindendi. Uzun, zayıf biriydi. Ama dayanıklı bir kişi görünüşündeydi.

— «Nerelisin sen?» diye fısıldadı bir gün.

Sezdirmemeye çalışarak:

— «Haute-Savoie'lu. Sen?» dedim.

— «Marsilya'lıyım. Ne iş yapardın?»

— «Orduda subay..»

Alman gardiyan köşeden görününce sustu. Doğruldu:

— «Ardım sıra yürü, seninle biraz daha konuşmamız gerek..» dedi.

Yürüdük, helâlara geldik. Yan yana iki helâyı seçtik, girdik. Havlularımızı da meşgul anlamına kapılara astık. İki helâyı birbirinden ayıran orta duvar alçaktı, karşılıklı yüzlerimizi görüyorduk.

Marsilya'lı:

— «Ne zamandan beri burdasın sen?» dedi.

— «Nisanın onsekizinden bu yana..»

— «Ben de epeydir burdayım ya seni ilk görüyorum. Daha önce nerdeydin?»

— «Yan bloktaydım, ondan herhalde..»

— «Niye ordaydın peki?»

— «Kaçmaya teşebbüs ettiğim için olacak..»

— «Nasıl?»

— «Giden arabadan atlamaya kalkışmıştım..»

— «Yarın yine burda buluşuruz. Seninle yakından ilgileniyoruz. Adın neydi?»

— «Devigny. Seninki?»

— «Nathan..»

İçimde umutlu bir kıpırdanışla hücreme döndüm.

Montluc'te günler bomboştur, bir türlü de geçip gitmek bilmez. Ertesi sabaha kadar hücrenizde kendinizle başbaşasınızdır. Dışardan içeriye, içerden dışarıya iyi kötü hiç bir haber ne gelir, ne gider. Gazete yoktur, mektup yoktur, iki satırlık bir yazışma olmaz. Yalnızca beklersiniz. Umutsuzca, kararsızca beklersiniz. Ne olacağınızı, başınıza nelerin geleceğini bilmeden hem de. İnsanı yavaş yavaş çökertip eriten de budur zaten. Kaçmaksa umutsuz, korku verici bir çılgınlıktır.

Nathan da sonradan benim denediğim yoldan kaçmaya başvurdu ama söktüremedi, yakalandı. Geri getirildi.

«— Burdan nasıl çıkılabilir?» diye sordum.

«— Ancak bu duvarları aşarak..» dedi. «Ama o da imkânsız işte. Sen de görüyorsun. Gece gündüz başında nöbetçiler bekliyor..»

«— Bir tek yol kalıyor demek ki...» dedim. «Ancak bir başka tutukluyla yer değiştirerek bu mümkün. İnsan ölse bile gam yemez. Zaten bunu göze almayacak olduktan sonra da...»

Gardiyan duydu mu, yoksa sezinledi mi, bilinmez, bağırdı:

«— Silentz! Silentz!»

Nathan:

«— Sakın harekete geçme kendi başına...» dedi. «Sık dişini, biraz daha bekle...»

Her akşam yeni yeni tutuklular gelmeye devam etti. Gecenin bir saatinde gürültüler oluyor, belli birşey yeni yakalananlar getiriliyor, hücrelerin kapıları açılıp açılıp kapanıyordu. Bazan getirdikleri kadar götürdükleri de oluyordu. Nereye götürüyorlardı onları? Hehalde öldürmeye. Çünkü gidenler geri gelmiyorlardı. Sabahleyin götürdükleri ise sorguya çekilenlerdi. Onlar için herhangi bir korku yoktu, çünkü nasıl olsa sorgu sonunda, akşama kadar tekrar getiriliyorlardı.

30 Mayıs pazar günü bir başka yeni gelenle karşılaştım. Gi-

yim kuşamından kim olduğunu ilk bakışta kestirmek mümkün değildi. Belki bir paraşütçü, belki bir sabotajcı, belki de bir gazeteci idi. Bana en çok gazeteciymiş gibi geldi.

Bir gün, bir sabah alıştırma yürüyüşünde yanına sokulup fısıldadım:

«— Gazeteci misiniz?»

«— Hayır...» dedi. «Papazım. Protestan papazı...»

«— Nerelisiniz?»

«— Lyon'lu...»

«— Adınız?»

«— De Pury...»

«— Gardiyanlara karşı dikkatli olun, e mi?»

Ertesi günü Nathan'a bu yeni gelenden söz açtım.

«— Protestan papazıymış...» dedim.

«— Bir İngiliz paraşütçüsüyle birlikte getirdiler onu...» dedi Nathan. Sözünü sürdürdü: «Duvarın üzerine bir gazete koyuyorum. Okuduktan sonra onu başkalarına da verirsin, unutma!.»

Helânın yan duvarı üzerine gazeteyi uzatırken aldım, koynuma soktum.

«— Bizim kaçma işinden ne haber?» diye sordum. «Birşeyler düşünüyor musun?»

«— Düşünüyorum, meraklanma...» Fakat buradan dışarı adım atmak şimdilik imkânsız bir şey...»

Bütün umutları kaybolmuş, tükenmiş bir insan olarak hücreme döndüm. Buradan kaçmanın imkânsızlığını düşündükçe deliye dönecektim nerdeyse. Burada, bu dört duvar arasında kapalı kalmak, geleceğinin ne olduğunu, ne olacağını bilemeden yapayalnız yaşamak diri diri gömülmeye bedeldi.

Bir gün hücremde bir başımayken gözetleme penceresinden Bury'yi bana bakar gördüm, şaşırdım. Bana bir çeşit allahaısmarladığa gelmişti. Bir yere mi götürdüklerini sordum:

«— Evet...» dedi. «Fresnes'ye...»

«— Bütün yaptıklarına teşekkür ederim Bury. Hayatımı kurtardın diyebilirim. İnşallah savaş sonrasında yine karşılaşırız... Tanrı hepimize yardımcı olsun!.»

«— Sana da... Hadi eyvallah!.»

«— Bir dakika...» dedim. «Gitmeden önce birşeyi öğrenmek

istiyordum, onu sorayım: eski hücremin yanındaki hücrede birileri vardı, o ne oldu?»

«— Geçen hafta kurşuna dizildi...»

«— Ya...»

Bir susuşma oldu.

«— Sağ ol Bury!.» dedim. «Ne yapalım!. Güle güle!»

İçeriye bir kaç parça şeker, bir küçük çukulata attı, sessizce uzaklaştı sonra. Uzun bir zaman hücremin küçük gözetleme penceresinden ayrılmadan öylece kalakaldım.

Bölüm 4

HAZİRANIN sonlarını da buldum. Günler birbirinin eşi, hiç değişmeden, renksiz, umutsuz öylece gelip geçiyordu .Her gün sabahleyin kapım açılıyor, teneke aş kabında çorbam veriliyordu. Bu, bir gün daha geçti demekti. Duvardaki çizgi takvimime bir gün daha ekliyordum.

Gözlerimi kayıtsızca kapıya dikmiştim. Hep kapıyı gözlüyordum. Kapı... Kapı... Sonunda kapıya karşı dayanılmaz bir ilgi duymaya başladım. Ellerimle yokladım, iyiden iyiye tanımak istiyordum. Kapı sağlam meşeden yapılmıştı. Birbirine tutturulmuş menteşeleri ayırmak ilk bakışta imkânsız görünüyordu. Yalnız bir başka noktayı da keşfetmekte geçikmedim. Kapı çeşitli eklemelerden yapılmıştı. Gerçi bir bütün halinde boyanmıştı ama zamanla boya kurumuş, tâmirle yerine geçme yeni tahtalar, boyaları eskiler kadar içmemişti. İç içe geçmeleri yerlerinden sökmek, kazımak, inceltmek pekâlâ mümkündü.

Bu aklıma düşünce nasıl yapabileceğimi uzun uzun düşündüm. Elimde iş görecek bir aracım, âletim yoktu. Gerçi aluminyum yemek kaşığım vardı ama çok yumuşaktı, çabuk kırılıp eğilebilirdi de.

Bir kaç gün geçmeden bir demir kaşık ele geçirdim, Nathan'-

dan istedim, getirdi. Saatler saati hücremin ışıksız, kör karanlık köşesinde çalışmalarıma giriştim. Kaşığın sapını koparmış, çimento zeminde ağzını bilemiş, bıçak gibi sivriltmiştim.

Battaniyemi başıma geçirmiş öyle çalışıyordum. Bu yol bir bakıma emindi, güvenliydi. Sesi boğuyor, dışarıya vermiyordu Fakat kulağım kirişteydi. Her an durup ayak seslerini dinliyor, bir gelen var mı diye kulak kabartıyordum. Hiç bir ses olmayınca işime dönüyordum.

Sabahına Nathan'a açtım meseleyi:

«— Hücremin kapısını delecek bir yol keşfettim. Çalışıyorum...»

Niçin buna uğraştığımı sordu.

«— Bilmiyorum. Kendi kendimi meşgul ediyorum işte...»

«— Kaçmak için herşeyi gözüne kestiriyorsun. Ama bunu yapmana bir daha imkân vermeyeceklerini de bilmelisin...»

«— Aldırdığım bile yok. Bütün gün pis köşemde oturacağıma hiç olmazsa böylece kendimi avutuyorum ya...»

Gardiyanlardan biri pirelendi, «Silentz!» diye kükreyip üzerimize doğru gelince sustuk, konuşmamız yarım kaldı

Hücreme döner dönmez yine çalışmaya başladım. Ağır ağır işimi yürütüyordum.

FRANZEL yanımdaki hücreye birilerini getirdi, kapattı. Kimdi, neyin nesiydi acaba?

Ertesi günün sabahına gördüm: ince, aptal suratlı, uzun boylu, ak saçlı biriydi, yaşı altmış belki de ondan da yukarıydı. Bir N.C.O. kapısını açtığında yattığı yerden doğruldu, gördüm. Kravatsızdı, bel kayışı ile kunduralarının bağlarını almışlardı.

Göz göze geldik. Yavaş bir sesle:

— «Nerden geliyorsun?» diye sordum.

«— Senin üstüne vazife mi?» dedi.

Musluklarda Nathan'a anlattım.

«— Kolla bakalım onu...» dedi. «Dün bizim katta olanlardan haberin var mı?»

«— Ne oldu?»

«— Beş kişiyi Compiégne'deki çalışma kamplarına sevkettiler. Bugün saydım, öğrendim.»

Dönüşümde 109 numaralı hücrenin önünden geçerken yine o yeni gelene baktım, kapısı açıktı, içerde oturuyordu. Gardiyan.

koridorun sonuna doğru uzaklaştığında komşuma bir konuşma saldırısı daha yaptım.

«— Adınız nedir?»

Hiç birşey demeden kalktı, geldi, kapıyı yüzüme kapadı.

Ertesi günkü denemem de başarısızlığa uğradı. Gece yarısına doğru son bir hamle yaptım. Ortalıkta el ayak çekilmişti, gardiyan falan da görünmüyordu.

«— Hey!» diye seslendim. «Hey, komşum, beni duyuyor musun?»

«— Evet. Fakat beni rahat bırakmanı rica edeceğim. Aksi takdirde yarın şikâyet ederim seni. Ona göre...»

«— Peki, madem öyle... Ne halin varsa gör sen de...»

Daha sonraki günlerde çokluk sabah alıştırmalarında yeni gelen ilgimizi çekmekte devam etti. Sabah alıştırmaları dediğimiz bir çeşit yürüyüş temrinleriydi, avluda nöbetçilerin, gardiyanların nezaretinde tutuklular hem hava alıyorlar, hem de durmaksızın döne dolana yürüyorlardı.

Yeni gelen ihtiyar kimselere sokulmuyordu. Bir sabah, alıştırmada iki tutuklu güya kazaymış gibi ona çarpıp devirdiler, sonra da üzerine yüklendiklerinde yetişen gardiyanlar kurtardılar, berikilerini ittiler. Yaşlı adam hiç sesini çıkarmadı, karşı da durmadı. Yere yuvarlanmış şapkasını aldı. Tozlarını silkeleyip temizledi, yine başına geçirdi.

Yürüyüşte yanından geçerken fısıldayarak:

«— Akşama mutlâka sizinle konuşmalıyım...» dedim.

Akşama gözetleme penceresine geçtim, beklemeye başladım Uzun bir süre geçti, arada gidip gidip komşu duvara vurdum. Derken komşu hücrede bir kıpırdanma oldu, yürüyüp gözleme penceresine geldiğini duydum. Uzanıp sıçradı, durdu

«— Orda mısın? Beni duyuyor musun? Konuşmak için korkma. Etrafta kimseler yok...»

«— Sizi dinliyorum...» dedi.

«— Hasta mısın? Herhangi birşeyin varsa söyle ki...»

«— Niye?»

«— Burada birbirimize güvenmek, dayanışmak zorundayız. Ne gelirse hep beraber karşı çıkmalıyız...»

«— Benim hiç bir dayanağım yok. Bir başımayım...»

«— Ailen de yok mu?»

«— Hayır, bir ben varım dünyada...»

«— Herhangi bir yakının, bir arkadaşın, bir dostun falan?»

«— Yok...»

«— Ordu'da mıydın savaş başladığında ne yaptın?

«— Beni askere almadılar, işe yaramazmışım.. »

«— Neciydin?»

«— Fabrikam vardı, geçen yıl kapandı...»

Montluc'e nasıl düştüğünü sordum: Sebep, dolar. Yahudilerden almışmış. Sonra verenler gitmişlermiş ama ardlarına düşen Gestapo şıp diye bizimkini suç üstü yakalamış. Geride onun adına üzülecek, kaygılanacak tek kimsesi de yok.

«— Aldırma...» dedim. «Bizim için de herşey geçmişte kaldı. Şimdi burada güçlenip yeniden savaşmaya hazırlanıyoruz...»

«— Kime, neye karşı ama?»

Ona uzun uzun anlatmak gerekti, kısa kestim. Böyle kendini bırakıp salıvermelerin sırası değildi. Şimdi bir savaş oluyordu, biz gerçi bu savaşın dışındaydık ama yine de içindekilerle birliktik. Günü gelip buradan kurtulduğumuzda elbet bir yolunu bulup biz de o savaşın içine girecek, çarpışanlara katılacaktık.

Ama komşum herşeyden umudunu kesmişti. Hiçbir şey beklediği yoktu, hiç bir umudu kalmamıştı. Dayanaksızdı, güvenmiyordu, yıkılmıştı. Dilimin döndüğü kadar konuştum, konuştum: inandırmaya, yüreklendirmeye çalıştım onu.

Yavaş yavaş bana ve anlattıklarıma alıştığını hissediyordum.

«— Sen daha önce nerdeydin?»

«— Aşağıda, 45 numaralı hücrede...»

«— Çok kaldın mı orda?»

«— Bir aydan fazla. Ellerim de kelepçeliydi üstelik. Bugün yarın alacaklar kurşuna dizecekler sanıyordum. Sonra tuttular buraya getirdiler beni. Niye getirdiler bilmiyorum hâlâ...»

«— Demek o kadar tehlikeli bir iş yaptın ki...»

«— Kaçmak istemiştim...»

«— Burdan mı?»

«— Hayır, sorguya götürdükleri sırada...»

«— Hâlâ o niyette misin?»

«— Tabii. Bugün fırsatını bulsam hiç bakmam...»

Sonra bana neci olduğumu, adımı sanımı sordu, söyledim.

«— Benimki de Jeantet...» dedi. «Eugene Jeantet...»

Aradaki buzlar çözülmüştü.

«— Kaç gündür beni gözleyip duruyordun, bunun da farkındaydım. Seni gammazcı falan sanıyordum...» dedi. «Neyse, şimdi sana inanıyorum. Güveniyorum da. Ayrıca bana yeniden yaşama aşkını da aşıladın. Bu da az şey değildir. Teşekkür ederim. Konuştukların beni değiştirdi birdenbire. İçimin dolduğunu duydum. Yarın ne olur bilemiyorum ama bu gece başka birileri oldum...»

«— Buna sevindim...» dedim. «Şimdi konuşmamızı burda keselim. Ne de olsa yorulduk pencereden pencereye konuşalım diye... İyi geceler!.»

«— İyi geceler!.»

Sabahleyin baktım, bayağı neşeliydi, «Günaydın» dedim. «Günaydın» dedi. Kapının ağzında pencereden içeri bir kaç parça şekerle küçük bir çukulatayı kimselere göstermeden soktum, fısıldadım:

«— Senindir...»

Ses etmedi, geceki itiraflarından biraz utanıyor olmalıydı. Üstelemedim.

«— Ne zaman benimle konuşmak istersen duvara vur ben pencereye çıkarım...» dedim.

Kendi işime döndüm yine çalışmalarımı sürdürdüm Sert meşe direndikçe ben de inat ediyordum. Kaşık sapı yoruyordu ya, iş de görüyordu. İğneyle kuyu kazmak gibi birşeydi. Fakat sonunda üstesinden geldim. Kilidi tutan blok parça, yanlardan eriye eriye kurtuldu. Şimdi dilediğim zaman kapıyı açmak, kilidi oturduğu tahtayla birlikte kaldırmak elimdeydi.

Deli gibi sevinçle duvara koştum, Jeantet'yi haberledim. İki gündür konuştuğumuz da yoktu.

«— Konuştuklarımızı düşündün mü Jeantet?» diye sordum. «Dediklerim, hiç olmazsa nasıl camına kıyarım diye oturup hayal kurmaktan daha iyi şeyler değil mi?»

«— Orası öyle. Benim yerimdeki bir insanın başka şekilde düşünmesine de ayrıca imkân yok. Senin dışarda kavuşacağın bir yuvan, bir ailen var; gençsin, kanın kaynıyor, intikam diye yanıp tutuşuyorsun. Benim hiç böyle şeylerim yok. Sağlıklı bir insan da değilim zaten. Gelecek, bana birşey vaadetmiyor. Hürriyetime kavuşacağım da ne olacak?»

«— Böyle konuşma. Herkesin üzerine düşen bir görev var bu savaşta. Almanlara göre sen yalnızca Eugene Jeantet değilsin, bir Fransızsın, yani bir düşman...»

«— Ne yapayım istiyorsun yani?»

«— Diren, dayan. Sana yaptıklarını, çektiklerini, şimdiki acılarını düşün. Bunların hesabını soracağım de. Ya da senin yerine bunların hesabını soracakların birgün çıkacağını düşün, inan, bekle. Beni örnek al işte. Bak günlerdir uğraşıp didindim, sonunda kapı denilen engeli ortadan kaldırdım.»

«— Ne yaptın?»

«— Kapının kilidini hallettim. Artık benim için kapı diye birşey yok...»

«— Kapın açık mı, açıldı mı yani?» diye sordu. Sesinde büyük bir şaşırma vardı.

«— Aşağı yukarı...» dedim.

«— Dikkat!» diye telâşlandı. «Bir gelen var galiba...»

İkimiz de hücrelerimizdeki yataklarımıza çekildik

Sabah alıştırmasına çıkarken Jeantet benim hücreye şöyle bir göz attı. Niye böyle esrarengiz bir havaya bürünmüştü anlamadım. Yürüyüş sırasında da mümkün olduğu kadar bana sokulmamaya çalıştığına dikkat ettim.

Akşam oldu. Jeantet'yi bir yana koydum, kapı problemime döndüm. Denememi mutlâka yapmak istiyordum. Zaten yapmazsam çıldırırdım da...

Uzun bir süre bekledim. El ayak çekildi, koca Montluc'ü bir sessizliktir aldı. Oturdum, heyecandan soluğum kesile kesile uğraşmaya başladım. Bu ne kadar sürdü bilemiyorum.Bana yıllar kadar uzun geldi. Sonunda başardım. Tahta iki yandan oynadı, çıktı, elime düştü.

Durdum, çevreyi dinledim. Hiç bir ses yoktu. Çıt çıksa duyardım, bütün duyularımla dikkat kesilmiştim çünkü.

Korkulu denememe giriştim. Önce bir kolumu çıkardım dışarı, sonra vücudumu, sonra da öbür kolumu, kendimi.

Başarmıştım. Bu bir adımdı, ilk adım. Bundan sonra da başka işlere yönelebilirdim.

Çevreyi dolanıp Jeantet'nin hücresine geldim. Seslendim:

«— Eugene! Eugene!.»

Yatağına yatmış uyuyordu, sesimi duydu, duymazlığa geldi, battaniyesine daha çok sarıldı.

Sesim o susmuşlukta bayağı gürültülü gelmişti bana. Yeniden hücreme döndüm, kapıyı eski durumuna getirdim

⁂

JEANTET'nin yanına gittim, birlikte yürümeye başladık.

«— Akşam senin pencerene geldim...» dedim.

«— Niye geldin?»

«— Nasıl başardığımı sana göstermek için...»

«— Akşama konuşuruz...» dedi.

Musluk başında haberi Nathan'a da verdim. İkimiz de gardiyana birşey sezdirmemeye dikkat ediyorduk. Konuşmadan dinledi anlattıklarımı.

«— Kaçmak mı istiyorsun?»

«— Evet! Ama nasıl yaparım?»

Bunu deli bir çabuklukta sormuştum.

«— İstemesen kapını o hallere getirir miydin? Dışarı çıkınca ne yaptın peki dün akşam?»

«— Temiz hava aldım...»

«—Üzülme. O günler de gelir. Kaçış için bir tek şey yapmak gerek. Dinle, benim bir plânım var...»

«— Dikkat! Gardiyan bize bakıyor...»

Giderken:

«— Sabahleyin her zamanki yerimizde beni bekle..» dedi. «Ne olduğunu sana anlatırım. Bu işi birlikte yaparız...»

Ayrılırken duvarlara, çatılara doğru şöyle bir baktım.

FAKAT Nathan'la bir daha karşılaşmamız mümkün olmadı. Montluc'de tutuklular Fresnes'e, ya da Compiéne'deki çalışma kamplarına sık sık topluca sevkediliyorlardı. Gidenlerin yerleri bir süre boş kalıyordu ama Gestapo bir kaç gün içinde yakasına yapışıp bir sürü adamı sürüye sürüye Montluc'a getiriyordu.

Sabah alıştırmasında Nathan'dan bir küçük pusula ile bir de bin franklık bir banknot aldım. **«Bu parayı nicedir saklıyordum. Sen de iyi sakla onu. Yeri geldiği zaman işine yarayacaktır.»**

Getiren de Martin diye biriydi. Kalın bağa gözlüklü, karaborsacılıktan sanık.

«— Senin işlerin tıkırında galiba burada...» dedi. «Ama bizi bugün değilse yarın kurşuna dizecekler herhalde...»

Güldüm, acı acı güldüm.

Başarım öbür tutuklular arasında çabucak duyuldu. Alıştırma yürüyüşünde yanıma Brunoy sokuldu. Lyon'da polis müfettişiymiş eskiden. Benim yürüdüğüm yoldan yürümüş o da. Kapısıyla oynamış, oynamış. Günün birinde de...

«— Bir plânım var...» dedi.

«Plân» kelimesi elektrik gibi çarptı beni.

Bu yüksek, gece gündüz nöbetçilerin kol gezdiği duvarları aşmak kolay mıydı? Brunoy ya çıldırmıştı, ya da delirmiş. Kimbilir ne delice bir yol kuruyordu?

Bütün gece çözmeye, Brunoy'un ne düşündüğünü, ne kurduğunu kestirmeye çalıştım, çıkaramadım. Ertesi sabah musluklarda buluştuk:

«— Burdan kaçmak için bir plânım var demiştin.»

«— Evet, var. Burada tıkılı kalan biri ancak o şekilde kaçıp kurtulabilir...»

«— Sen şu duvarlara, nöbetçilere iyi bir baktın mı?»

«— Vız gelir. Ben herşeyi iğneden ipliğe varıncaya kadar hesapladım. Benim plânımda kıl şaşmaz...»

«— Eğer gerçekse sen bir dahisin...»

«— Bilmem orasını ama senin gibiyim en çok. Burdan kaçıp kurtulmak istiyorum...» Sonra ekledi: «Sabah buluşalım da anlatırım sana...»

Gece pencereden duvarları, duvarlar boyunca gezinip nöbet tutan askerlerin gölgelerini seyrettim. Brunoy'un plânı acaba ne idi?

Bölüm 5

AĞIR ağır yürüyorduk, bir gözümüz de gardiyanlarla nöbetçilerdeydi.

«— E, söyle bakalım neymiş plânın?» dedim.

«— Bütün mesele avludaki nöbetçilerin durumları ..» dedi. «Onları ayarlayan kazanır.»

«— Nasıl?»

«— Şöyle... Ortadaki şu büyük sütunlar var ya, o sütunların arkasında kaybolup yeniden görünmeleri iki ya da üç saniyelik bir süre tutar. Tamam mı?»

«— Tamam...»

«— İşte bizim bütün kazancımız bu iki ya da üç saniye süreli zaman boyuncadır. O arada avlu bütünüyle boş sayılır...»

«— Nerede saklanacağız da o arada fırlayacağız?»

«— Çamaşırhanenin damında. İnsan kolaylıkla bir sıçrayışta tırmanır, yüksek değil çünkü. Dama çıkar çıkmaz da yapışır kalırız, kimse bizi görmez...»

«— Duvarı nasıl aşacağız peki?»

«— Onu da düşündüm, hesapladım, Duvara dikkatli bakarsan gayet sağlam bir oluğun boylu boyunca indiğini görürsün. Ucunda demir kancalı bir iple işin üstesinden pekâlâ gelebiliriz...»

«— İple kancayı nerden sağlayacağız?»

«— Şimdilik tek problem o. Ama bir yolunu bulup halledeceğim. Seninle 'ya yarın, ya da öbür gün yine burda buluşalım, sonucu bildiririm...»

Brunoy'un plânı gerçi akla uygun geliyordu ya ,en ufak bir yanlışlık, bütün işleri berbat edebilirdi. Brunoy'un güvendiği oluk, duvardan tam birinci katın karşı sıralarında görünür bir şekilde geçiyordu. Birinci katta da Franzel vardı, görmemesine de imkân yoktu tabii.

Ayrıca Brunoy iple kancayı nerden, nasıl tedariklenecekti? Hadi ipi battaniye ile yatak çarşaflarından keserek yaptı diyelim, peki kancaları nerden bulacaktı?

Duvara vurup Jeantet'yi gözleme penceresine çağırdım, olanı biteni anlatıp fikrini sordum:

— «Burdan ne bahasına olursa olsun kaçıp kurtulmak istiyorum. Bunun için Brunoy ile işi plânladık, uygulayacağız.»

— «Benim aklım pek yatmadı..» dedi.

Ertesi gününe kadar iyice düşündüm, taşındım, benim de içime bir kuşkudur girdi. Bunu Brunoy'a da söyledim. İki kişinin birden ayni yolu denemesi pek akıl kârı değildi.

— «O halde ben tek başıma denerim..» dedi. «Başarırsam da tek başıma, kurşuna dizilirsem de..»

Brunoy tek başına denedi, başaramadı, Franzel'in avucuna düştü. İki asker kollarından sürüye sürüye hücremin önünden geçirip kendi hücresine götürdüler, gördüm.

Franzel bütün hıncını Brunoy'dan aldı. Zavallı dayaktan, işkenceden tanınmaz bir kişi haline geldi.

Gece bir punduna getirip penceresine gittiğimde acı acı gülümsedi, sordu:

— «Ne dersin, kurşuna dizerler mi beni?»

Güven vermek için:

— «Ne münasebet..» dedim. «Her tutuklu insan kaçmak ister..»

«— Tam yarı yolda iken ip kopuverdi. Koptu, düştüm, nöbetçi de armut toplar gibi yakalayıverdi beni..»

Koridorda bir kapı açılıp kapandı, hemen çekildim. Bir N.C.O. geldi, yeniden alıp götürdü Brunoy'u. Uzun bir zaman sonra geri getirdiler. Eler tutar yanı kalmamıştı hiç. Kan revan içindeydi.

— «Ne oldu?» diye sordum.

— «Sorguya çektiler yine..» dedi.

— «Nerde?»

— «Gestapo karargâhında..»

— «Neye karar verdiler?»

— «Bağışlayacaklarmış..»

— «Öyle mi?» dedim, inanmadım tabii. Brunoy'un işlediği suçtu, Gestapo bunu bağışlamak şöyle dursun, ibreti âlem için cezalandıracaktı.

Sözü değiştirdim:

— «Kancayı nasıl yapmıştın?»

— «Tavandaki lâmba kapaklarının metallerinden..»

— «Peki ipi?»

— «Battaniyeyi kesip kesip ucuca ekledim, oldu.»

— «Niye başaramadın?»

— «Kanca daha ilk atışımda takıldı, iş gördü. Fakat ip, tırmanmaya başladım, tam yarı yolda koptu, düştüm..»

— «Şansızlık işte!.»

— «Değil. Beni salıvereceklermiş, bir yanlışlık oldu zaten dediler...»

Çorba dağıtımında Franzel yine geldi, Brunoy'u aldı götürdü. Hücreme bırakılan tası aldım. Bütün tutuklular kapalıydı, sabah çorbalarını içmeye başlamışlardı, ortalık sessizdi. Bu sessizlikte kısa bir taraka oldu, sonra yine herşey eskiye döndü.

Duvara Jeantet'nin vuruşunu duydum, gözleme penceresine gittim.

— «Duydun mu?» dedi.

— «Brunoy'u kurşuna dizdiler demin...»

— «Evet..»

— «Hem de kaçmak istediği duvarın dibinde galiba...»

— «Madem kurşuna dizeceklerdi, bağışlandığını, salıverileceğini niçin söylediler, niçin öyle dediler Brunoy'a?»

— «Gestapo bu. Bilmiyor musun? Zavallı Brunoy nasıl da inanmıştı buna..»

— «Kaçmaya kalkışmasının diyetini canıyla ödedi işte..»

— Brunoy için bu, baştan belli bir sonuçtu, biliyorsun. Bütün çabası boşunaydı. Hazırlıkları da öyle. Hesabı kitabı doğruydu ya, ipi onu yarı yolda bıraktı..»

BRUNOY'un hücresi boş kalmadı, hemen birini bulup getirdiler, tıktılar. Bu, gencecik, çocuk yaşta bir delikanlıydı. Henüz onyedi yaşlarında ancak vardı. Duflot'ydu adı.

Sabah alıştırmalarına çıkarken, Jeantet, kapısından içeri bir göz attı:

— «Zavallı çocukcağız!.» dedi.

Duflot bize bakıp gülümsedi.

Yürüyüşte nasıl olup da Montluc'e düştüğünü sordum.

— «O kadar ilgiliysen Almanlara sor söylesinler..» dedi.

— «Senin yaşında bir çocuğu buralara tıkmaları beni şaşırttı.»

— «Yani onyedi yaşında bir insan hiçbir şeye yaramaz, hiç bir iş görmez mi sanıyorsun?»

— «İyi söz. Doğru!. Ben senin yaşında iken askere gitmiştim..»

Duflot'dan başkaları da geldiler. Bunlardan birini de benim hücremin yanındakine yerleştirdiler. Bir gece, dışarı çıktım, penceresine yaklaştım, çağırdım:

— «Hey! Hey!.»

Önce korktu, şaşırdı.

— «Kimsin sen?» diye sordu, sesi titriyordu.

— «Korkma! Hücre komşularından biriyim.»

— «Ne olur gitme, gel...» dedi. «Nasıl geldin buraya sen?»

Sözünü kestim:

— «Yine gelirim. Yavaş ol, sesimizi duymasınlar..»

Geri döndüm.

Helâlarda yan yana düştük. Havlularımızı kapılara astık. Adı Mercier imiş. Montluc'e getirilişinin nedenini sordum.

— «Herhalde seninkiyle birdir..» dedi. «Seni neye getirdilerse beni de o yüzden getirdiler..»

— «Yani?»

— «Doğrusunu istersen karım yüzünden benimkisi ..»

Yüzüne baktım.

— «Tatsız bir hikâyedir..» dedi.» Parça parça anlatırım sana Ama önce bana söz vermeni istiyorum bir konuda. Kaçmayı kurduğunu biliyorum. Kapını bir punduna getirip açabiliyorsun pekâlâ. Bu, ilerisi için bir hazırlıktır. Ben de kaçmak istiyorum. Ne bahasına olursa olsun, razıyım..»

— «Bunun için bana hikâyeni anlatman gerekli değil ki..»

— «Öyle ama başıma gelenleri öğrenirsen beni daha iyi tanırsın da ondan..»

— «İyi ya, akşama sana gelir, kâğıt kalem de getiririm. Bu en kolayıdır. Yazarsın istediğini.»

İki gün sonra musluklarda elimi yüzümü yıkarken bana doğru eğildi:

— «Çaktırmadan benim havlumu al omuzumdan..» dedi. «Yalnız sıkı tut, içinde mektup var, düşürmeyesin..»

Hücreme elimde onun havlusu döndüm, içindeki yazılı kâğıdı çıkardım, okudum:

'Almanyadan, esirlikten kaçtım. Evime dönebilmek için hayatımı hiçe saydım. Cepheye gitmeden iki ay önce evlenmiştim. Dönüp geldiğimde karımı evimde bulamadım. Başka bir erkekle yaşamaya başlamıştı. O adamın evine gittim. Karımı öldürmek istiyordum ama yapamadım. Kaçtığı adam da bir sürü özürler sıraladı durdu. Suçu üzerine aldı. Karıma eve dönmesini teklif ettim, kabul etmedi. Kendisi için ne büyük bir tehlike teşkil ettiğimi biliyordu, sonunda benden kurtulabilmek için Gestapo'ya ihbar etti, yakalattı. Hikâyem bu kadar. Allah aşkına buradan benim de kaçmama yardım et..'

Musluk başında yeniden karşılaştığımızda:

— «Hayatını bir daha tehlikeye atmak mı istiyorsun?» dedim.

— «En az seninki kadar..» dedi.

— «Binde bir de olsa yeter bana. Umut umuttur. Deneyeceğim. Ölümden öte köy yok ya?»

— «Bu konuyu yine görüşürüz..» dedim.

BENİ düşündüren tek şey orta bloktan nasıl çıkacağımdı. Geceleyin bütün kapılar kilitleniyordu. Başçavuşla nöbetçi çavuşu birinci katta yatıp kalkıyorlardı. Onbaşı onların altındaki kattaydı. Binada ne nöbetçi vardı ne devriye. Çünkü tutukluların hepsi üstlerinden kilitlenen hücrelerine hapsedilmişlerdi.

Bir tek lâmba karanlığı az buçuk aydınlatmaya yarıyordu ya, çokluk onun da yandığı olmazdı.

Avlu yüksek duvarlarla çevrilmişti, çevresinde nöbetçiler dolaşıyor, kuş uçurtmuyorlardı. Durum, bakıldığında hiç de iç açıcı bir manzara taşımıyordu.

Her türlü plânı kafamda kuruyordum: en basitinden en karmakarışığına, en zoruna kadar. Bozup bozup yeniden kuruyordum. Kurduklarımın hepsinde, tek amaç, tabii bu dört duvarlı cehennemden kaçıp kurtulmaktı.

İçlerinde bir tanesine aklım en fazla yatar çıktı. Ana hedef nöbetçi odasına saldırmak, nöbetçiyi saf dışı bırakmaktı. Plânı üç bölüme ayırıyordum: önce orta blokun kontrolunu ele geçirmeli, sonra avludaki nöbetçileri ortadan yok etmeli, ardından

da nöbetçiler odasına saldırmalıydı.

Plânın en güç bölümü birinci bölümdü. Hücremden çıkacak, birinci kata inecek, uyku sırasında Franzel ile çavuşu bastırıp gırtlaklayacaktım.

Neyle?

Bir usturayla. Bunun için Grimaud'nun usturasını kolaycacık edinebilirdim de. Bunlar oldu mu oldu, ya Franzel'in, ya da çavuşun tabancasını ele geçirecektim. Geriye kala kala bir onbaşı kalıyordu. Birinci kata indim, elimde de tabanca oldu mu, onbaşı diye bir dert kalmazdı. Bir kurşunda onbaşının hesabı görülürdü.

Bütün bunların gerçekleşmesi için her birinin uykuda olması zorunluydu. Uykuda baskın vermek işimi daha bir kolaylaştıracaktı elbet.

Bunları yaptım mı yaptım; birinci kata dönüp, de Pury'yi kurtaracaktım. De Pury almancayı su gibi konuşuyordu. Nöbetçileri teker teker iç binaya çağırabilirdi. Teker teker içeri giren nöbetçileri kapı ardında kurulacak bir tuzağa düşürmek, işten bile değildi. Mercier'yi, Nathan'ı kurtarmak demek, gelenleri hemencecik haklama kdemekti. Nöbetçilere çullanıp temizleyecekler, silâhlarını alacaklardı. Sus pus hale getirip bir hücreye kapattılar mı, sonrasında sen sağ ben selâmettik.

Geriye öbür hücrelerin kapılarını açmak, dikkatle seçtiğim tutuklulardan bir kaçını silâhlandırıp avluya aktarmak kalıyordu. Duvar diplerindeki nöbetçiler en büyük engeldi. Onlar aşıldılar mı ötesi son derece kolaydı.

Plânın tek kusuru, önceden mutlaka bir keşifi gerektirmesiydi. Herşeyden önce Franzel ile çavuşun ve onbaşının gece uyurlarken kapılarını kilitleyip kilitlemediklerini anlamaklığım gerekiyordu.

Plânın gerçekleşmesi için bir başka şey daha zorunluydu: sıkı ve kurala uygun bir çalışma. Bunun yanı sıra şans açıklığına da ihtiyacım vardı. Bu ikisi oldu mu birbirlerini tamamlayacaklardı.

Benim için son baş vurulacak çare bu plânın uygulanması görünüyordu. Ya bu plân başarıya ulaşarak bütün tutuklular kurtulacak, ya da bu dört duvar arasına kapanıp sonumun gelmesini sabırla bekleyecektim.

Bu, yalnız benim kurşuna dizilmekliğim demek değildi, benimle birlikte bir çok insanın daha namluların önünde kurşunlara hedef olması demekti.

Bir başka yol da hiç ses soluk çıkarmadan onbaşının odası-

na girmek ve anahtar destesini yürütmekti. Bu da fikrimi kurcaladı durdu epeyi. Bunun üstesinden geldim mi, avlu kapılarını açmak imkânına da kavuşuyordum.

Fakat sonlara doğru bu fikir, bütün bütüne çekiciliğini kaybetti ve vazgeçtim.

Lağımlar yoluyla kaçmak da mümkün olabilirdi tabii. Ama Montluc'te lâğım yoktu. Tuvalet kovalarımızı avlunun ortasındaki bir çukura boşalttırıyorlardı.

Geriye bir tek tutunacak dal olarak dam kalmıştı.

Dam!

Acaba denenmeye değer miydi?

En önemlisi denenebilir miydi de?

GÜN güne hep bu fikre kafamı yormaya başladım. Bu, zamanla günlük yaşamamın bir parçası oldu. Kafam hep buna çalışıyordu, bir çeşit tutkum olmuştu. Düşündükçe ilk başlarda ortaya çıkan türlü zorlukları yeniyordum da. Yavaş yavaş, gerçekten Monluc'ten kaçacağım inancı içimde yer etti durdu.

Hapisanenin topoğrafyası ile ilgili bildiklerimi, yaptığım çeşitli denemeler ve kafamda yürüttüğüm ihtimaller kendime duyduğum güveni büyütüyordu.

Her gece kapımı açıp tek başıma koridoru dolaşıyordum. Gerçi her yanım yine dört duvardı ama ne de olsa hücremde değildim, tıkılı sayılmazdım, elimi kolumu sallayarak dolaşıyordum.

Hücreme dönüp geldiğimde daha güçlenmiş oluyordum. Benden yana çok şey vardı şimdi: durmadan çoğalıp büyüyen bir kaçma isteği, kaba, kalın hatlarla çizili bir bölümü gerçekleşmiş bir plân; Almanların aptallığı ve her zaman yardım edeceğine inandığım talihim!

Plânda iki unsur vardı: ben ve Tanrı. Bu iki unsuru ayıran çizgi neredeydi? Bunu merak ediyordum.

Ama burasını bilmiyordum.

DAMA açılan pencere dardı, uzundu; hem biçimi, hem rengi bakımından damı örten öbür camlardan kolaylıkla ayrılıveriyor-

du. Sıcaklar artıp çekilmezleşince, Franzel, damdaki açılır kapanır pencereyi gözüne kesti, hava gelsin diye açtırttı.

Bir kolla döndürülen uzun demir çubuklarla pencere açılıyor, ilk demir çubuk iki hücre arasındaki duvarda oturtulmuş dört köşe bir kutudan çıkıp uzanıyordu. Kol, bu kutuya takılıydı. İkinci çubuk birincinin ucundan başlayıp dik bir açı meydana getirerek tavan boyunca gidiyordu. Bu çubuğun ucu da hafif kıvrık, tırtıllı ve pencerenin demir çerçevesini kaldırıp indiren başka bir demire bağlanmıştı. Pencere sağlam bir demir çerçeve içine raptedilmişti. Demir çubuklar, demir bileziklerle duvara tutturuluydu. Çubuklar bu bileziklerin içinde dönüyordu.

Dam penceresi üst kat zemininden üç buçuk metre yüksekte, tam koridorun üzerindeydi. Tırmanırken çubuklardan biri kopacak olsa bir kat aşağıdaki zemine düşeceğim garantiydi. Bu demir çubuklardaki inceliğin çok geçmeden farkına da varıverdim. Pencereye kadar ulaşsam bile kendimi dama çekmek büyük bir cambazlığı gerektiriyordu.

Pencereyi kaldıran demir, tam ortadaydı. Bunun bir yanından kendimi geçirip öbür tarafına kaymak zorunluydu. Ayrıca yukarı tırmanırken cama değil, asıl demir çerçeveye basmaya çok dikkat etmeliydim.

Bu, tehlikesini göze almaya değer bir denemeydi. Delikten bakarak başarı imkânlarını hesapladım. Gece bastırınca içimdeki o karşı konmaz kaçma tutkusu, ne kadar sağ duygudan yana olursa olsun hiç bir özür dinlemeyecekti, biliyordum. Şu ya da bu biçimde ben bu işe girişecektim nasıl olsa.

Gece saat onda hücremden çıkmayı tasarladım. Bir saat sonra ya damda olacaktım, ya da bütün kemiklerim hurdahaş yerlerde..

Sonunda kararım karar dedim, ileri atıldım. Yenilmez görünen güçlüğü altetmeye, hem plânımı bir adım daha ileri götürmeye, hem de kendimce bir zafer kazanmaya yemin ettim.

Saat onu vurdu, penceremin altındaydım dakkasında.

Her yan derin bir sessizliğe gömülüydü, çıt yoktu hiç. Demir çubuk, beyaz badanalı duvar boyunca uzanıp gidiyordu Başımı kaldırdığımda tepemdeki pencerenin aralığından görünen gök, dayanılmaz bir şekilde çekiyordu kendine.

Demir çubuğu iki elimle yakaladım, bilezikleri içinde cızırtılı bir ses çıkardı ama bu yerde sürünen bir kovanın sesini çok andırıyordu, o yüzden farkına varılınmaz diye düşündüm. Yukarı çektim kendimi, ellerimle yer değiştire değiştire bir parça daha yükseldim. Bir kaç defa yeniledim bu işi. İki yandaki ka-

pıların üst menteşelerine ayaklarımı dayayacak bir yüksekliğe eriştim. Sonrasında bir tırtıl gibi kendimi kollarımla çekip ayak larımla iterek tırmanmaya devam ettim. Sonunda çubuğun tepesine ulaştım.

Çubuk, inceydi, dayanıksızdı. Derin bir soluk aldım. İşin zor ve tehlikeli bölümü başlıyordu. Bir elimle tavandaki camlardan birinin demir çerçevesini yakaladım, bacaklarımı da demir çubuğa doladım. Sırtım boşluğa çevrik, göğsümde demir çubuğun baskısı, dişlerim sıkılı soluk almaktan korkarak yavaş yavaş dama açılan pencereye doğru süzülmeye başladım. Az sonra da başımı, ardından vücudumun üstünü pencereden dışarıya çıkardım, bacaklarımı aşağıya salladım.

Tepemde o koca yıldızlı gökyüzü vardı, uzakta demir yolu boyunca kırmızı ışıklar göz ediyorlardı.

Görüntü karşısında ağzım açık kalmıştı. Daha da rahat bir duruma geçmek istedim, pencere kenarını tuttum; kendimi az daha yukarı çekecekim, parmaklarımın baskısından küçük bir cam parçası kopup dama düştü.

Dehşetten donakaldım. Ne olacaktı şimdi?

Avluda konuşmalar kulağıma geldi. Bekledim. Sonra herşey yine eski sessizliğine döndü.

Sanki bin yıl kadar uzun bir süre kıpırdanmaksızın durdum. Her yanımı ter basmıştı. Bereket o sıra geçen bir trene. Gürültülerle gelmeye başladı ve fırsat budur deyip yeniden aşağı kaydım, demir çubuğa sarıldım. Çubuk, ağırlığımdan korkunç bir gıcırtı kopardı, tam o anda da tren istasyona girmek için yavaşlayıverdi.

Hücreme döndüm. Tir tir titriyordum.

Pencereden dama çıkmak mümkündü, biliyordum bunu. Ama görünmeden damdan duvarlara nasıl ulaşacaktım?

Yapı üç kattı, hücrelerin tavan yüksekliği üç ile üç buçuk metre arasında değişiyordu. Tavan kalınlıklarını da hesaba ka tınca damın yüksekliği aşağı yukarı oniki metreydi.

Düşünmeliydim, daha çok düşünmeli buna da bir çare bulmalıydım.

Kurşuna dizilerek idam edilmek değil, yaşamak istiyordum.

Bölüm 6

ANNEMASSE treni bir saat rötarlıydı. İhtiyar adanı vakit geçsin diye istasyon civarındaki Café Rigaud'ya gitti, oturdu. Yanında bir de çıkın taşıyordu. Bir kadeh konyak ısmarladı, içersem yorgunluğumu alır diye düşünmüştü. Sabahtan beri durmadan taban tepmiş; yolu üzerindeki bir kaç köye uğramış, tanışlarıyla da görüşmüştü. Bunlardan biriyle, M. Rigaut ile enine konu dertleşerek içini dökmüştü:

— «Geçen gece oğlumun tevkif edildiğini öğrendim de başına neler geldiğini, ne olduğunu öğrenmeye gidiyorum şimdi.»

— «Hangi oğlun bu?»

— «André, Subay olanı...»

— «Ordu mensubu diye mi yakalamışlar acaba?»

— «Annemasse'deyken Almanlar yapmışlar bu işi. İtalyanlara karşı çok önemli şeyler yapıyormuş André..»

— «Şimdi nerdeymiş?»

— «Lyon'da hapisanede...»

Tren geldiğinde ihtiyar adam da kalkıştı, yer bulma telâşına düştü.

Yıllardır Lyon'a gelmemişti. Bir kere, o da birinci dünya savaşında yaralanmış, Lyon'da bir hastaneye kaldırılmıştı, bu

da otuz yıl öncesine aitti. O gün bugün yolu düşmemişti.

İstasyonun merdiven başında bir an durdu, ana caddeye baktı, şehri tanıdı. Hiç değişmemişti. İnsanlar yine hızlı hızlı ordan oraya koşuyorlar, gidip geliyorlardı. Yalnız aralarında çok sayıda Alman askerleri vardı: üniformalı Alman askerleri. İstasyonu da doldurmuşlardı.

İçi ezilmiş merdivenleri indi, sokulan bisikletli taksiyi savdı, kendi başına yollara koyuldu. Irmak boyuna geldiğinde sola döndü. Önüne bir köprü çıktı, geçti, bir yokuş geldi, tırmandı, sonunda küçük bir alana kavuştu. Aradığı okul karşıdaydı; kapısına vardı, zili çaldı.

Jean Cambus öğretmen yoktu, dışarı kadar çıkmıştı ya iki saat içinde mutlaka gelecekti, öğle sonrasında dersi vardı.

İhtiyar adam beklerim dedi, zaten acelesi de yoktu, bir sıraya ilişti. Profesör Cambus söylenilen saate yakın, geldi. Kapıcı kendisini taşralı bir ihtiyarın beklemekte olduğunu haber verdi.

Cambus, genç görünüşlü bir adamdı. Uzun boylu, esmer, zayıfça.

İhtiyar adam kendini tanıttı:

— «Adım Devigny. Bayan Deletraz oğlumun tevkif edildiğinden bahsetti, ben de meseleyi öğrenmeye geldim.»

— «Burada rahat konuşamayız. En iyisi içeri girelim, kendi kendimize oluruz, kimse de rahatsız etmez.»

Okuldan içeri girdiler. Koridorlar boştu, ayak sesleri güm güm ötüyordu. Görünülerde öğrenci yoktu. Cambus odasını açtı, buyur etti. Tam aydın bir bekârın odasıydı. O orda bu burda, darmadağınık. Kitaplar, kâğıtlar, kitablar. Her yer doluydu. Üstüste yığılmıştı. İhtiyarcık bir yer buldu, zor zoruna oturdu, şapkası elinde kaldı.

Cambus özür diledi:

— «Hem dağınık hem de fazlasıyla meşgul bir adamım.» dedi, sonra hemen konuya girdi. «Tam zamanında geldiniz bay Devigny. Dün oğlunuzdan bir mektup aldım, Saint - Etienne'den postalanmıştı..»

— «Yani André hapisten çıkmış mı diyorsunuz?»

— «Hayır, sanmıyorum..»

Cambus kitap yığınlarının aralarından, altlardan bir yerden bir takım kâğıtlar çekti, çıkardı, bu benim 45 numaralı hücrede kapatıldığım sıralarda Bury'nin aracılığında gönderdiğim mektuplardan biriydi.

İhtiyarcık-ki benim babamdı o-içer gibi okudu mektubu. Hem okuyor, hem de yazdıklarımı bir bir, kelime kelime kafası-

na sokup ezberlemeye çalışıyordu.

Mektup okunup bittikten sonra uzun bir susma oldu. İhtiyarcık kendini tutamamış ağlıyordu.

— «Bütün umudunu kaybetmiş bu mektubunda oğlum. Bir dayanağı olsun kalmamış.» dedi.

Cambus, ihtiyara acıyarak baktı. Hiç bir şey demedi. Dışarda çocuklar teneffüse çıkmışlardı, bağırışmaları odaya kadar geliyordu.

— «Bizim ailede hiç kimse bu kadar kötümser olmamıştı. Demek ki André çok zor durumda. O kadar zor durumda ki bu mektup bir çeşit vasiyetnamesi gibi onun.»

Mektup «mutlu Fransa için hepimiz direnmeli, dayanmalıyız. Hiçbir şeyi talihe bırakmamalıyız. Zafer direnenlerin olacaktır.» diyordu.

Cambus:

— «Mukavemetçi arkadaşlarını da unutmamış..» dedi. «Onlar için de iyi şeyler söylüyor. Şunu da unutmamak gerek, oğlunuz mektubunun son bölümlerinde size ve ailesine iyimserce seslenmekte...»

— «Beni de umutsuzluktan kurtaran o ya zaten! Çocuklarıyla eşinin hayatından endişe duyuyor, fakat bereket hepsi de emin yerlerde. Oğlumun başına daha kötü şeylerin gelmemesi için Alman makamlarına başvurup onlarla konuşacağım. 1914 yılında savaştım, tanırım, nasıl insanlar olduklarını bilirim. Hiç birinden de korkum yok. Zaten buraya da bu iş için geldim..»

Cambus şaşırmıştı. İhtiyar bu savaşı 1914 savaşı sanıyordu demek? Üstelik Gestapo'yu da bilmiyordu. Böyle birşeye kalkışması, ortalığı daha beter karıştırabilir, bozabilirdi.

— «Bay Devigny..» dedi. «Devir sizin zamanınızdaki gibi değil artık. Değişti. Sizin bu sevdadan vazgeçmeniz gerek. En iyisi oğlunuz için getirdiğiniz şu çıkını götürüp teslim edin, gerisini düşünmeyin. Sizin adınıza onu düşünecekierin de varolduğuna inanın. Ziyaretçi günleri her ayin onüçü ile onbeşindedir. Bugün ise ondördü. Yarın gidip bunu götürebilirsiniz..»

— «Bir kaç parça giyecek çamaşır getirmiştim. Ama bu arada ona bazı yiyecekler de almak istiyorum. Makbule geçer herhalde..»

— «Tabii, ama, alacak hiçbir şey bulamayacaksınız... Şehirde herkes yiyecek sıkıntısı çekiyor. Herşey karneyle, vesikayla. Elinizde vesikanız olmadı mı zırnık alamazsınız. En iyisi benim kasap bir arkadaşım var, adı Plateau. Saxe caddesindedir dükkânı; ona gidin, deyin, o size yapındırır.»

— «Ben de yanımda bizim yiyeceklerimizden getirmiştim. Onları da katarım.»

Sonra gitmeye davrandı:

— «Artık geç oldu, ben gideyim.. Kendime bir otel motel bakayım.»

— «Bu da bir mesele olacak sizin için. Buradaki bütün oteller hem doludur, hem de her sabah polise geleni gideni rapor edip bildirirler. En iyisi siz burda kalın, benim yerimde. Başınız derde girmemiş olur.»

— «Otuz yıl var ki bu şehire gelmemiştim. Yirmi yıldır da evimden ayrı bir yerde hiç yatmadım. Sizi rahatsız etmeyeyim?»

— «Hayır, ne münasebet..»

Birlikte sokağa çıktılar, ihtiyarcık oğluna bir parça yiyecek almak için kasap Plateau'nun dükkânına gidecekti, yarı yolda aklına geldi, Cambus'a sordu:

— «André'nin mektupları niçin Montluc'tan gelmiyor da Saint-Etienne'den postaya veriliyor?»

Cambus güldü:

— «Bu da bir çeşit akıl..» dedi. «Böyle yaptık mı, benim başım derde girmez, dinç kalır, ondan..»

⁂

ERTESİ günü ikisi birlikte Montluc'a doğru yola çıktılar. Saone'yi geçtiler, Rhone'dan Guillotiére Köprüsü'ne vurdurdular. Cambus, ihtiyar Devigny'ye refakat ediyordu. Tütün fabrikasından hemen sonra Montluc'a vardılar. Cambus:

— «İşte geldik!.» dedi.

Perrache'den gelen bir tranvay yollarını kesti. Geçsin diye durup beklediler. Cambus:

— «Ben sizi burda bekleyeceğim..» dedi. «Solda, köprüyü dönünce göreceksiniz..»

İhtiyar Devigny iki elinde iki çıkınla yürüdü, Montluc'ün önüne geldi. Başını kaldırıp yapıyı gözden geçirdi. Hücrelerin sokağa bakan pencereleri tenekelerle daha da küçültülmüştü.

Kapıya gelince nöbetçi asker durdurdu onu, ihtiyarcık koca duvarın önünde ufalmış, minicik kalmıştı.

Nöbetçi beklemesini söyledi. Zile bastı, demir kapının içinden bir başka küçük demir kapı açıldı. İhtiyarcık bekliyordu Kapıda bir başka asker göründü:

— «Kimin için bu getirdiklerin?» diye sordu.

— «Teğmen Devigny için.. Oğlumdur.»

İhtiyarı içeri aldılar. Küçük bir avluya girildi. Kulübenin penceresi açıldı, bir başka asker:

— «Ver bakalım getirdiklerini..» dedi.

— «Biri zati eşya, öbüründe de yiyecekler var..»

— «Aç görelim..»

İhtiyar açtı, gösterdi. Nöbetçi göreceğini gördü, sonra sardırdı, kapattırdı çıkınları. Bir kenara koydu.

İhtiyar kıpırdamadı:

— «Oğlumu da görmek istiyorum..» dedi.

Asker:

— «İmkânsız. Yasak!» dedi, kolundan tuttu, ihtiyarı dışarı çıkardı, kapıyı da yüzüne örttü.

İhtiyar için yapacak birşey yoktu. Ağır adımlarla yürüdü. Cambus köşede onu bekliyordu. İhtiyarı aldı, konuşmadan istasyona getirdi, trenine bindirdi, yolcu etti. İhtiyarın bir an kendini kaptırıp Gestapo karargâhına başvurmasından endişelenmiş, korkmuştu.

İhtiyarcık evine çok geç saatlerde döndü, yağmurda ıslanmıştı. Gece de epeyi ilerlemişti.

Annem bahçede karşıcı çıktı; babam yalan söyledi ona.

— «Gördüm, konuştuk. Merak etme, André çok iyi..» dedi

Bölüm 7

BİZİM ihtiyarcık bununla da yetinmedi. Her fırsatta elinde iki çıkınla yirmi mil yolu yürüyüp Annemasse kavşağına geldi, trenlere bindi, gücünün yettiği kadar Montluc'lere taşındı durdu.

Cambus, gelişlerinde istasyonda karşılıyordu onu. İhtiyar yorulmak nedir bilmiyordu. Her gelişinde soruyordu:

— «Yeni bir haber var mı André'den?»

İlk sorusu hep buydu.

Cambus başını iki yana sallıyordu:

— «Yok..»

İhtiyar bütün bunlara karşılık yine de yılmıyordu. Cambus:

— «Daha fazla geç kalmadan onu ordan çıkarmanın yollarını araştırıyoruz..» diye yatıştırmaya çalışıyordu onu.

Birlikte istasyondan çıkıyorlardı, Cambus ağır çıkını taşıyordu. İhtiyarla köşeye kadar gelince ayrılıyor, köprünün yakınlarında onu beklemeye gidiyordu.

Montluc'ün kapısında her zaman bir düzineye yakın kadınlı erkekli insan kalabalığı bekleşiyorlardı. Her birinin elinde bir, ya da bir kaç çıkın vardı. Sessiz sessiz duruyorlardı.

Kendi gibi ihtiyar bir kadın ona gülümsedi:

— «Evet, oğullarımdan biri. Ya sizin?»

— «Hem oğlum, hem kocam var..»

— «Uzun zamandır mı burdalar?»

— «Oğlum üçüncü ayına girdi. Kocamı geçen ay tevkif ettiler. Oğlumun ne olduğunu sormaya Gestapo'ya gitmişti, onu da yakalayıp buraya tıktılar..»

— «Haber alıyor musunuz bari?»

— «Hayır. Bütün bildiğimiz ikisinin de burada oldukları. Nöbetçiler getirdiklerimi alıyorlar, o kadar..»

Yanı başlarındaki genç bir kadın da söze karıştı:

— «Kardeşimi de üç hafta öncesi getirmişlerdi, bir türlü haber alamadık.»

— «Hiç mektup falan?»

— «Ne gezer! Yalnız ayda iki defa yiyecek bir şey getirebiliyoruz. Ne tütüne, cigaraya, ne de bir damla içkiye izin vermiyorlar..»

Nöbetçi her ziyaretçinin adını sanını sordu, gitti. Sonra teker teker içeri alındılar.

Genç kadın ziyaretçisinin adını söyledi:

— «Brunoy..»

Nöbetçi pencereyi kapadı, bir kaç saniye sonra yeniden açtı:

— «Brunoy diye biri yok..»

Genç kadın ısrar etti:

— «Olacak. Burada. Kocamdır..»

— «Burada yok dedik ya. Yok burda, hiç bir yerde yok böyle biri.»

Genç kadının çıkınını kavrayan parmakları çözüldü, bitkinleşti.

İhtiyar fısıldadı:

— «Kocasını mutlâka bir yere sürdüler, ya da kurşuna dizdiler. Bu pis duvarların arkasında ne olup bittiğini kimseler bilmiyor işte. Şu ikinci sıradaki kadıncağıza bak, her ziyaret günü geliyor, elinde çıkınıyla, bekliyor. Oğlu onyedi yaşındaymış, onu da tevkif etmişler.»

İhtiyar adamın arkasındaki kadın durmadan dua ediyordu:

— «Allahım, bu defa da getirdiklerimi alsalar bari... Başına birşey gelmemiş olsa... Allahım... Büyük Allahım...«

İhtiyarı içeri aldılar. Çıkınları iki görünce, asker bozuldu:

— «Olmaz, yasak!.» dedi.

İhtiyar çıkından bir şişe çıkardı, masaya koydu:

— «Bu size.. Hediye..» dedi.

Asker aldı, tıpasını açtı, kokladı, beyendi.

İhtiyar geldiği gibi yine aynı yollardan geçerek geri döndü

BURY, tek başına yakalanmamıştı; Gestapo, Kuster'i, Blanchonnet'yi ve Bury'i bir arada ele geçirip tevkif etti, Montluc'e tıktı.

Bury, yakalanana kadar Sain-Etienne'nin Sansür şefliği görevini sürdürüyordu. Montluc'e gönderilmesinden sonraki günler de evine iki sivil geldi, her yanı didik didik ettiler Evde Bury'nin karısı ile yetişkin kızı vardı. Gelenler giderken o yetişkin kızı da beraberlerinde götürdüler. Babasının ölüme mahkûm edildiğini söylediler. Kızcağız şaşkınlıkla sordu:

— «Sebep? Suçu nedir?»

Gestapo subaylarından biri:

— «Onu kurtarmanın bir tek yolu var..» dedi «Çalıştığı sıralarda kaçırdığı bazı gizli evrak olacak. Onları bulun, getirin bize, babanızı ölümden kurtarın..»

Bu bir tuzaktı tabii. Genç kız da bunun hemen farkına vardı. Fakat hiç bozuntuya vermedi. Babasını canından da çok sevdiğini, onu kurtarmak için ne gerekirse yapacağını söyledi. Gidecek, arayacak, bütün bulduklarını Gestapo şeflerine getirecekti.

İki üç gün salladı, sonunda Alman gizli polisine gitti; ben aradım taradım ama hiç birşey bulamadım.. dedi. Yalnız denemediği bir tek yol kalmıştı, bir de bunu babasına sormak, ondan öğrenmek..

Nerede tutuklu olduğunu sordu soruşturdu.

— «Montluc'de olmalı, başka yerde olmaz..» dediler.

— «Kendisiyle görüşebilir miyim?»

— «Bırakmazlar..»

— «Meselâ yetkili birisinden izin alsam da mı?»

— «O zaman başka..»

— «Kimdir o yetkili kişi burda?»

— «Kumandan Hermann..»

Bury'nin kızı bunu öğrenince ne yapacağını, hangi yollardan yürüyeceğini kurdu; düşündü taşındı. Bir öğleden sonra Lyon treninden bir elinde azık çıkını, öbür elinde bir bohçayla indi İstasyondaki kadınlar helâsına girdi, üstünü başını değiştirdi tam bir küçük kadın kılığına büründü: gri bir tayyör, altında plili etek, başında bir kırmızı mavi püsküllü gemici şapkası, koluna da pırıl pırıl bir çanta geçirdi, bir içim su oldu.

Salına salına İstasyon Oteline gitti. Ön kapıdan değil de

tam tersi arka kapıdan girdi. İçerisi kum gibi subaylar, askerlerle kaynıyordu. Bunlardan birini çevirdi, almanca olarak:

— «Herr Hermann'la randevum var, bekliyor; lütfen bulunduğu kata kadar beni götürür müsünüz?» dedi.

Dördüncü kata çıktılar.

— «İlerdeki şu dördüncü kapı..»

Kapıyı vurdu, otuz yaşlarında bir adam açtı, kız gülümseyerek içeri girdi. Adam üniformalıydı. Kız:

— «Herr Hermann mısınız?»

— «Benim, evet!.»

— «Sizinle görüşmeye geldim. Babamı tevkif ettiler, epeyi oluyor. Kendisi şimdi Montluc hapisanesinde. Sizi tanıyan kişilerle tanıştım Saint-Etienne'de, onu görmek için tek izin verme yetkisindeki kişi olarak sizi söylediler.»

— «Pek doğru söylememişler. Bir yanlışlık olacak her halde..»

Kız hemen Almanın sözünü kesti:

— «Bakın, ben sizin kim ve neci olduğunuzu gayet iyi biliyorum. Siz isterseniz, bu iş olur. Zaten bir küçük kâğıda iki satır birşey yazacaksınız, ben de Montluc'a gidip hem babamı göreceğim, hem de yiyecek bir kaç parça birşeyler vereceğim kendisine. Bunda herhangi bir zorluk var mı yani?»

Elindeki çıkını Hermann'ın masasına koydu, açtı, içindekileri gösterdi.

— «Cigaralar ha? Yasaktır. Üstelik bir şişe de brandy.. öyle mi?»

— «A, evet! Şaşırmanızı anlıyorum, böyle bir zamanda nasıl oluyor da bunları bulabiliyorsunuz diyorsunuz? Tabii, kolay değil. Lütfen şu sigaralarla çukulataları siz kabul edin..»

— «Büroma nasıl girebildiniz bakayım?»

— «A, çok kolay! İçeri girdim, sizi göreceğimi söyledim..»

Kıza düşünceli düşünceli baktı, sonra kâğıt kalem çekti önüne, yazdı: **Mlle. Bury'ye Montluc hapisanesindeki babasını görmesine izin verilmiştir..**

Altını imzaladı, mühür de bastı.

— «Çok iyi kalplisiniz..»

Kız kâğıdı dikkatle aldı, yürüdü.

Az sonra caddede uçar gibi gidiyordu sevinçten

Yoldan geçen birine Montluc'ü sordu.

— «Montluc mü?» dedi adam. Kızın elindeki çıkına baktı, anladı: «Saxe'dan aktarma yapacaksınız..»

Uzun bir süre ikinci bir tranvayın gelmesini bekledi. Yakınlardaki bir çiçekçiden de bir buket çiçek satın almıştı. Tranvay geldi, bindi, köprüye geldiğinde indi. Biletçi târif etti:

— «Sağdan yürü, tütün fabrikasını geç, sola dön: Montluc!.»

Yol bomboştu. Büyük kapının içindeki küçük kapıyı buldu, zile bastı. Kapının üstündeki pencere açıldı, bir asker yüzü göründü:

— «Ne var, ne istiyorsun?»

— «Babama bir parça birşeyler getirdim. Gestapo'dan özel izin kâğıdım var..»

Kâğıdı askere doğru uzattı, gösterdi. Asker, aldı. Kız, sinirli sinirli bekledi. Sonunda kapı açıldı, kızı içeri aldılar.

— «Babam burda da.. Ona şunları getirdim..»

— Baban tedhişçi mi?» diye sordu asker.

— «Hayır. Masum!.»

Bir başka asker geldi, berikinin kulağına birseyler fısıldadı. Kızın çevresini başka askerler de sarıverdiler. Biri:

— «İçeri gel..» dedi. «İçerde bekle, daha iyi..»

Güneşli bir gündü. Avlu uzaktan görünüyordu, duvarlar çepeçevre her bir yanı sarmıştı. Odada boş sandalyalar vardı Genç kız gitti, birine çöktü. İçi içine sığmıyordu. Acaba kendisini buraya bir çeşit hapsetmişler miydi? Niye bu kadar uzun bekletiyorlardı?

Askerler konuşsun diye çevresinde dört dolanıyorlardı.

Ansızın gözlerine inanamadı. Düş müydü? Hayır hayır, işte babası kapıdaydı, içeri giriyordu, karşısındaydı. Yanında da bir üniformalı dikilmişti.

Yerinden kalktı fakat bir adım olsun atamadı. Üniformalı adam:

— «Ne o birbirinize sarılıp öpüşmeyecek misiniz?» diye sordu.

Kız, babasının açılmış kollarına koştu. Babası, üniformalıya:

— «Tek kızım..» dedi, tanıttı.

Kız, Franzel'in elini sıktı. Bury, anlattı:

— «Bu bay buranın kumandanı. Bana son derece iyi muamele ediyor. Çok anlayışlı bir insan..»

Ayrıca şunu da belirtti, almanca konuşmak zorunluydu. Franzel Fransızca bilmiyordu. Bury'nin kızı Almancayı pek iyi konuşamıyordu, o yüzden yarı Almanca yarı fransızca birbirlerine meram anlatmaya çalıştılar. Kız, babasına gelirken aldığı çiçekleri verdi. Franzel bir iki dinledi dinledi, kuşkulanacak bir-

şey olmadığını anlayınca dışarı çıktı, berikiler de rahatladılar.

Franzel çıkar çıkmaz kız bir solukla ailesine dair bütün haberleri bir bir sıraladı. Babasının başına gelenleri Lyon'daki Gestapo şefi Barbier'den öğrenmişlerdi. Karşılıklı haberleşmeleri on dakika kadar sürdü. Franzel içeri girdi, konuşmaları kesildi.

— «Bu kadar yeter. Sonra bir gören olabilir sizleri.»

Bury, gözünü Franzel'den ayırmadan kızına:

— «Yine gel..» dedi. «Bana yiyecek giyecek getir. Ayrıca kirlilerimi de alır götürürsün.»

Franzel de:

— «Tabii..» dedi. «İstediğin zaman gel, babanı gör. Adını ver, beni çağırt, ötesini hallederim ben..»

— «Ne zaman geleyim meselâ?»

— «Haftaya cumaya olur..»

Kız teşekkür etti, Franzel baba kızın vedalaşmaları için yanlarından uzaklaştı, odanın öbür köşesine gitti. Kız, babasının kollarına atıldı. O arada kulağına Saint-Etienne'deki son tevkif edilenlerin listesini saydı. Babası da:

— «Dayansınlar. Öyle de onlara. Bir dahaki gelişinde sana yerlerine ulaştıracağın bazı mektuplar vereceğim, ona göre..» dedi. Kızın cebine bazı kâğıt parçalarını sokuşturdu çabucak.

— «Bunları annene verirsin. O bilir..»

Aktarma işi bir saniye bile sürmemişti.

Ayrıldılar, Bury arkasına bakmadan gitti. Kız da küçük demir kapıdan çıktı.

Böylece Bury'nin kızı çeşitli kereler Montluc'e ziyarete geldi. Geliyor, kapıdan adını veriyor, babası Bury'yi görmek istediğini bildiriyor, Franzel de yanına Bury'yi alıp getiriyordu. Franzel'in Bury'nin kızına karşı özel bir yakınlığı seziliyordu. Aşağı yukarı Bury ile ayni yaşlardaydılar, Franzel'in kızı da Bury'nin kızı yaşındaydı. Bury'nin kızı her gelişinde Franzel'e bir buket çiçek getirmeyi eksik etmiyordu.

Bury, konuşmalarının sonunda gider ayak kızına mektupları aktarıyordu. Mektuplar her türlü kâğıda yazılıydı: kâğıt mendillere, tuvalet kâğıtlarına, kese kâğı parçalarına, kutu kapaklarına..

Nisanın sonlarına doğru, yine bir ziyaret sonu aktarmasında babası kızın kulağına:

— «Yeni bir gelen var..» diye fısıldadı. «Adı teğmen Devigny İdama mahkûm. Yarı ölü bir halde getirdiler, perişan etmişler zavallıyı. Mesajları mutlaka bu akşam postaya verilsin. Çok

önemli. Yakınlarının ne olduğunu öğrenmeleri gerek..»

Babamın bir türlü bulup çıkaramadığı mektuplarımın nasıl olupta Saint-Etienne'den postalanışının nedeni, gerçek yüzü buradan başlıyordu. Bury'nin kızı mektuplarımızı Saint-Etienne'e götürüyor, Bury'nin karısı ayırımı yapıyor, sonra her birini postaya atıyordu. Bu en emin, en sağlam yoldu.

⁂

AYLAR birbirini izlemekle geçiyordu. Bizim ihtiyarcık, kasabasından Lyon'a iki sefer daha yaptı. Cambus'la birbirine alışmışlardı. Cambus geleceği gün onu istasyonda bekliyor, birlikte yürüyorlar, Montluc'e geliyorlar, Cambus köprünün bir köşesine çekilerek ihtiyarın işini bitirmesini bekliyordu.

İhtiyar yılmak, yorulmak nedir bilmiyordu. Kendisini kasabasından getirecek trene binmek için yirmi mil yolu yayan yürüyor, dönüşünde ayni yolu tepiyor, yine bana mısın demiyordu. Geç kalıp treni kaçırdığında geceyi istasyon köşelerinde geçiriyordu. Cambus'ü evinde rahatsız etmekten sıkılıyor, utanıyordu.

Haziranın sonlarına doğru bir gün, yine karşı karşıya geldiklerinde, Cambus, birşeylerin döndüğünü anladı.

— «Hem keten gömlekleri hem de yıyecek bazı şeyleri getirdim yine.. André istetmiş. Sonra başka birşey daha oldu ki..»

— «Ne gibi?»

— «Montluc'ten salıverilme bir tutuklu beni ziyarete geldi. Andréden de bir mektup getirdi. Bir kaç keten gömlek istiyor. Yeni ve sağlam olmalıymış. Üstelik en büyük boydan.»

— «Ya..» dedi Cambus.

İhtiyar:

— «Ayrıca bu daha ne kadar sürecek?» dedi. «Ben kendi kafama göre hareket edeceğim artık. Oğlumun zindanlarda çürümesine meydan vermeyeceğim. Bugün gidip göreceğim kimse Gestapo kumandanı..»

Bu defa Cambus engellemek gereğini duymadı. Ne dese ihtiyar bir kere aklına takmıştı, yapacaktı onu.

— «Burası Fransa mı değil mi? Albay Barbier'yi gidip göreceğim, soracağım. Bir de anlatacağım ona. Belki insandır deyip bir kolaylık gösterirler.»

Çıkınları yoklamadan geçiren asker, ikinci defa gelen şişeyi beyenmedi. İhtiyara geri verdi.

— «Kendine sakla..» dedi. «Benden çok senin ihtiyacın var. Öyle görünüyorsun...»

İhtiyar dışarı çıktığında homurdanıyordu:

— «Şu işe bak, pis bir Almandan bana bir hediye ha!..»

Saat oniki ile yarım arası Cambus ihtiyardan ayrıldı. Rue du Bélier kahvesinde buluşmak üzere sözleştiler. İhtiyar, tranvaya bindi, Gestapo kumandanlığına gitti. Bir elinde bastonu, öbüründe de asker torbası vardı.

Önüne çıkan birine:

— «Albayı görmek istiyorum..» dedi.

Bir kaç kişiyi dolandı. Sonunda bir subayın önüne getirildi.

— «Kimsiniz, ne istiyorsunuz?»

— «Adım Devigny. Habére-Lullin kasabasındanım. Albayı görmeye geldim.»

— «Sebep?»

— «Önemli bir şey konuşacağım..»

Subay onu dikkatle süzdü:

— «Bekleyin bir dakika..»

Gitti. Binbaşı Tinmann'dı.

Bir kaç dakika sonra göründü:

— «Arkam sıra gelin..»

Dördüncü kata vardılar, bir kapıdan girdiler sağa döndüler, geniş bir odada buldu ihtiyar kendini. Lyon Gestapo şefi albay Barbier'nin odasıydı. Tinmann ikisini yalnız bıraktı.

Barbier masasından başını kaldırıp sordu:

— «Ne istiyorsunuz?»

— «Oğlum aylardır Montluc hapisanesinde tutuklu. Hiç bir suçu yok üstelik. Ne zaman serbest bırakılacağını sizden öğrenmeye geldim..»

Barbier karşılık vermedi. Ziyaretçisine baktı öyle: yaşlıydı fakat yıkılmamıştı, ucuz fakat iyi giyimliydi, üstelik son derece dikbaşlı, gururlu bir ihtiyardı. Kunduraları tertemiz boyalıydı, bir elinde siyah şapkasını taşıyordu, şapkanın kenarında renkli bir tüy de vardı.

— «Oturun..» dedi.

İhtiyar geniş koltuğa oturdu. Şapkasını dizleri üzerine koydu, bastonunu bacakları arasına aldı.

— «Birinci savaşta nerdeydiniz siz?»

— «Sizin gibi görevimin başındaydım. Vatanım için döğüşüyordum.»

Barbier bir düğmeye bastı, gelen N.C.O. ya almanca bazı emirler verdi, beriki hemen seğirtti, bir dosyayla geldi.

İhtiyar o karışık kâğıt yığınının ne anlama geldiğini bilmiyordu.

«— Nicedir bir haber alamıyoruz kendisinden...» dedi. «Ne olup ne bittiğini bilmiyoruz. Bazı kimseler buraya gelmemin doğru olmayacağını söylediler ama ben onlara aldırmadım, size geldim. Kimseden bir korkum yok, ben giderim, albayı görürüm dedim. Merdiven başında da ayni şeyi söyledim, kumandanı görmek istiyorum, dedim. Bilmem anlatabiliyor muyum? Ben 1914 harbinde Almanlar tarafından yaralanmışım kimden ne korkum olacak artık?»

Barbier bir yandan onu dinliyor, bir yandan da önüne getirilen dosyayı ince ince okuyordu. Ama okudukça da yüzü renkten renge giriyordu. İhtiyar onun kızdığını, küplere binmek üzere olduğunu sezdi. «Bizim genç André herhalde tekin işler yapmadı galiba...»

Albay acı bir sesle:

«— Sizin oğlunuz bir tedhişçi!» dedi. «İngiliz İntelligence Service'de çalışıyormuş...»

İhtiyar, onun ngilizce söylediği «Intelligence Service» sözünden hiç birşey anlamamıştı.

«— Ne demek «Intelligence Service?»

«— Yani İngiliz gizli casusluk ve haber alma teşkilâtında. Anladınız mı?»

İhtiyar çarpılmışa döndü. Anlamıştı.

«— Hayır, hayır, imkânsız! Ben oğlumu bilirim, tanırım. Böyle bir şey yapmaz, yapamaz, imkânı yok...»

«— Bütün yaptıkları bir bir sayılıp dökülüyor dosyasında...»

«— İnanmıyorum. Albayım, ben dağ kasabasındanım, yedi çocuk babasıyım. Onlara bütün hayatım boyunca iki şeyi sıkı sıkıya öğrettimdi: Çok çalışmalarını ve namuslu olmalarını. Benim oğlum casusluk yapmaz.»

«— Çocuklar yazık ki doğdukları gibi kalmıyorlar. Büyüyüp kendi yollarını kendileri seçiyorlar. Bu yol iyi de oluyor, kötü de...»

«— Sizin de çocuklarınız var mı?»

«— Dört...»

İhtiyarın bitmişliği karşısında albay bir küçük umut ışığı gösterdi.

«— Eğer oğlun itirafta bulunursa belki birşeyler yapılabilir?» dedi.

«— Yapmadığı birşeyi nasıl itiraf etsin? Dört duvar arasından nasıl savunsun kendini? İki satır birşey bile yazamıyoruz..»

«— Kolay! Şimdi yazın, itiraf etmesinin faydasını anlatın, biz mektubunuzu iletelim...»

Kâğıt kalem sürdü önüne ama ihtiyar tepeden baktı onlara.

«— Kırk yıldır bizim evimizde mektupları karım yazar. Kadın kısmı çocuklarına ne diyeceğini, ne demiyeceğini daha iyi bilir. Ben karışmam mektup işine...»

Barbier'nin elindeki yaraya baktığını görünce açıkladı:

«— 1914 Gerbvillier hatırası...» dedi. «Bir şarapnelin mârifeti.»

«— Siz dün gece nerdeydiniz?»

«— İstasyonda, bekleme salonunda. İki gün önce evden yola çıktım, trene yetişmek için yirmi millik bir yol katettim. Bu gece de ayni yolları yürüyeceğim. Ama aldırdığım yok. Sizinle görüştüğüm iyi oldu albayım.»

Barbier ihtiyarı yeniden süzdü, boyalı kunduralarına, temiz üst başına, kenarı tüylü şapkasına, bastonuna uzun uzun baktı. Masasından kalkıp ihtiyarın yanına geldi.

«— Size yardım edemediğim için cok üzgünüm...» dedi. «Fakat şurasını belirteyim ki, oğlunuzla iftihar edebilirsiniz...»

İhtiyar adam hiçbir şey demedi, yürüdü.

Dışarda yağmur yağıyordu.

Cambus her zamanki gibi köşedeydi; çıktı, buluştular

İhtiyar, sâkin bir sesle:

«— Ne demelere İngilizler adına çarpışıyormuş André anlamadım hiç...» dedi. «Fakat yakalanması kolay bağışlanır aptallıklardan değil...»

Cambus gülümsedi, ihtiyarın koluna girdi.

Yağmur altında yürüyüp köşeyi döndüler, kayboldular.

Bölüm 8

İP! Bütün gücümü ip yapmaya, kendimi tek kurtarıcı bildiğim, saydığım ip yapmaya verdim. Keten gömleklerimi kesip kesip büktüm, ip yaptım; battaniyemi parçaladım. Beni duvardan aşırabilecek tek güç, ipti çünkü. İp olmazsa o kadar metreyi hiç bir şekilde aşmama imkân yoktu.

Kaçışımın anlaşılmasıyla birlikte eşkâlim bütün polis merkezlerine bildirileceğinden önce kendimi değiştirmeliydim Bıyıklarımla sakalımı traş etmedim, bıraktım büyüsünler Zaten ayrıca istesem de olamayacaktım, jiletimi ip yapmada kullanıyordum. Öyle ki çok geçmeden körlendi, işe yaramaz oldu. O zaman da yılmadım, dişlerimi kullandım hep. Isırıyor, kumaşı ayırıyor sonra var gücümü parmaklarımda toplayarak yırtıyordum.

Temmuzun sonlarına yaklaşıyorduk.

O gün koridorlarda bir gürültüdür koptu, kabaralı ayakların çıkardığı sesler, başka sesleri izledi. Birşeylerin döndüğünü anladım, gözleme penceresinden baktım. Görünürde kimse yoktu. Fakat sesler bana doğru da yaklaşınca hücremin içine çekildim, bekledim.

Kapıma anahtar sokuldu, açıldı:

«— Dışarı, hadi dışarı!.»

Bütün tutuklular büyük avluda toplandık. Hepimiz yüz kişi

kadar vardık. Çevremizi makineli tüfek taşıyan nöbetçiler sarmıştı, hemen de çeviriverdiler. Her sınıftan insandık. Zengini, yoksulu, genci, yaşlısı, suçlusu, suçsuzu bir araya getirilmiştik. Yüzler soluktu, sinirliydi, hırslıydı, bitkindi, tükenikti

Önce topumuzu birden imha edecekler sandım. Görülmemiş, duyulmamış birşey değildi. Üç makineli tüfek taraması hepimizin işini kolaylıkla görüverirdi.

Bir kaç da sivil bekliyordu avluda, içlerinden biri almanca bir şeyler söyledi, çoğunluğumuz anlamadı. Gardiyanlar, nöbetçiler öndekileri itip kakıştırdılar.

Deminki sivil, içimizden bir tercüman istedi. Tutuklulardan biri ortaya çıktı. Sivil konuştu, tutuklu fransızcaya çevirdi dediklerini:

— «Aranızdan birileri dışarıya mektup kaçırıyormuş. Bunu tesbit ettik. Yakalanacak ve kurşuna dizilerek cezasını çekecektir her kimse. Hücrelerinizdeki kalemlerinizi teslim edin, bunu kendiniz yaparsanız ne âlâ! Yoksa tek tek hücre araması yapacağız, bulunanın vay haline! Acımadan en ağır cezaya çarptırılacak..»

Dağılıp doğru hücrelerimize çıktık. En değerli malım kalemimi teslim mi edecektim şimdi? Hayır! Saklamayı kararlaştırdım. Nereye? Pencerenin pervazı buna en uygun yerdi.

Öğleden sonra çavuş geldi.

— «Ben de kalem malem yok..» dedim.

Ertesi günü alıştırma yürüyüşünde de Pury'ye teslim edip etmediğini sordum.

— «Hayır..» dedi. «Sen?»

— «Ben de vermedim..» dedim.

O günü Montluc'e gelişimin yüzüncü gününe girdim

Yemek için gelen gardiyan askere Nathan'ın verdiği bin franklığı uzattım, cigara almasını söyledim. Yüzüme ekşi ekşi baktı ama parayı aldı. Sonra en ucuz cigaralardan bir kaç tane getirdi, yanında da bir kutu kibritle. Tabii paranın üstünü vermedi, iç etti.

Öyle yapsın istiyordum. Bu rüşvet aramızda ister istemez bir yakınlık doğuracaktı. Nitekim öyle de oldu. Arama taramalarda beni geçiştirecekti, buna emindim.

Fresnes ve Compiégne'ye sevkiyat yeniden başladı, İçimizden bir çoğunu alıp götürdüler.

— «Sen daha ne bekliyorsun?» dedi Jeantet. «Yakalanmayı mı, yoksa bu arada iş kamplarına sürgün edilmeyi mi? Acele et, acele!.»

Acele etmek o kadar kolay mıydı?

Günler geçtikçe geçti, berikilerdeki ilgi de azaldıkça azaldı De Pury neyi, niçin beklediğimi soruyordu; Grimaud bu işi hiç bir zaman başaramayacağıma eni konu inanmaktaydı.

Ve Ağustos ayı gelmiş geçiyordu.

20 ağustos günü hücreme bir S.S.le bir N.C.O. geldiler, aldılar beni, ellerime de kelepçe vurdular. Franzel büyük avluda bekliyordu. Arabaya binerken geçen seferki numaramı tekrarlamamamı sâlık verdi. Bu defa hiç şakası yoktu, vururdu.

Yanıma asık yüzlü bir de S.S. oturdu, tabancasını çekip parmağını da tetiğe dayadı, yol boyunca hep öyle gittik. Her hareketim sıkı bir göz hapsine alınmıştı.

Köprüyü geçtik, demiryolunu izledik, sonra Avenue Berthelot'den çıktık, Gestapo'nun yeni karargâhına vardık.

Ne oluyordu, haftalar sonrasında benden yine ne istiyorlardı, ne isteyeceklerdi? Korkmuyordum desem yalan. Yüreğim vuruyordu. S.S. tabancasını sırtıma dayayarak binadan içeri soktu, koridorları aştık, merdivenler tırmandık, sonunda bir büroya girdik.

İçerde üç kişi vardı, birini tanıdım, binbaşı Ellers'ti. Öbür ikisini hiç görmemiştim. Albay rütbelisi Barbier'di.

— «Hakkındaki kovuşturma sona erdi..» dedi. «Alman kuvvetlerine karşı koymanın cezasını çekeceksin. Kurşuna dizilerek idamına karar verildi. Casusluk etmenin ve kaçmaya teşebbüsünün cezasını da birleştirdik.»

Tane tane konuşuyordu.

— «Bu kararı ve cezayı, savunmamı almadan mı veriyorsunuz?» diye sordum.

— «Dosyan elimizde. Bu, bizim için yeterli. Ama itirafta bulunmak istersen o başka tabii..»

Hiç birşey söylemedim. Dişlerim kenetlenmiş her birine tek tek baktım, sonra döndüm.

Ayni yollardan geçerek Montluc'e döndük.

O zaman anladım, kafama dank etti. Artık kaybedecek zamanım yoktu. Hiç yoktu.

Bölüm 9

ANAHTAR kilit içinde dönünce hemen toparlandım. Kapı açıldı, eşikte yeni biri göründü. Ardında da Franzel duruyordu. Geleni hafifçe içeri doğru itti, kapıyı da üstümüze kapadı, yeniden kilitledi.

Franzel'in gidişinden sonra yalnız kaldık. Yeni gelene döndüm, almanca sordum:

— «Du bist Deutsch?»

Anlamamış baktı.

— «Fransız mısın yoksa?»

— «Tabii Fransızım..»

— «Adın ne?»

— «Gimenez..»

El sıkıştık.

— «Benimki de Devigny. André Devigny.. Eşyan falan yok mu?»

Başını salladı.

— «Acaba burada ne kadar tutacaklar seni?»

— «Bilmiyorum..» dedi. «Tevkif edildim ve hemen buraya sevkettiler...»

— «Burda tek bir yatak iki de battaniye var. Sen yatakta uyursun, ben de yerde. Artık idare ederiz..»

— «Epeydir burdasın galiba...»

Duvarı gösterdim.

— «Her çizik bir günü gösteriyor. Yedide bir haç işaretleri de Pazarları, yani haftaları, bunlar da aylar: Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz ve Ağustos. Bugün de Ağustosun yirmisi. Nisanın onyedisinden bu yana yüzyirmibeş gün tutuyoı hepsi..»

Neyim var neyim yoksa hepsini ortaya döktüm:

— «İşte tek gömleğim, bu havlum, bu da iki mendilim topu topu. Ha, bir de kör bir jiletim var, traş için. Herşeyimi bununla görüyorum. Saçlarımı bile kestim..»

— «Kendin mi?»

— «Tabii. Teneke bir aynam var, ona baka baka traş oldum...»

— «Bu senin ilk hücren mi?»

— «Hayır. İkincisi. Otururken yatağa dikkat et, çöküverir..»

— «Sen yatağında yat yine, ben yerde yatarım. Tren koridorlarından alışkınımdır.»

— «Sen bilirsin. Zaten bir farkı da yok ya. Yarın gardiyanlardan bir yatak istersin kendine, verirler.»

— «Şimdi istesem olmaz mı?»

— «Kapıyı yıksan duymazlar. Yarın sabaha kadar kimseler uğramaz artık. Bir başımızayızdır. Gece üstümüzden kilitlerler, ertesi sabah açarlar, alıştırma yürüyüşüne çıkarırlar hepimizi. Gece de ayrıca tahtakurularına hazır olmalısın.»

— «Çok mu?»

— «Yüzlercesi birden saldırır adama.»

Bir süre konuşmadık. Ne zaman tevkif edildiğini sordum.

— «Bu öğle sonrasında..» dedi. «İki kişiydik..»

— «Arkadaşını da getirdiler seninle?»

— «Beraber geldik. Onu da başka bir hücreye tıktılar herhalde.»

— «Kaç yaşındasın?»

— «Onsekiz..»

Koridorda sesler oldu.

— «Çorbalarımızı dağıtıyorlar..» dedim.

— «Yenir yutulur birşey mi bari?»

— «Bak, gör de kararını kendin ver..»

Gardiyan yalnız benim yemeğimi verdi. Gimenez açıkta kaldı.

— «Senin istihkakın yarından itibaren başlayacak. Benimkini paylaşırız..» dedim.

Gelene baktı, şaşırdı.

— «Hepsi bu kadar mı?»

— «Evet..»

— «Eh, biz de yaşıyor sayılmayız zaten..»

Uzun uzun konuştuk. Gimenez'in ailesi Dijon yakınlarındaki bir çiftlikte yaşıyorlarmış, küçük bir de kızkardeşi varmış. Teşkilâtta bir L.V.D. olarak görev almış. Rus sınırına kadar çeşitli yolculuklara çıkmış, araziyi iyi tanıdığından adam kaçırmış işinde büyük yararlıkları dokunmuş.

Yatmadan önce:

— «Sen de askersin, değil mi?» diye sordu.

— «Evet..» dedim. «Subayım..»

Bütün gece Gimenez'in dost mu düşman mı olduğunu düşündüm.

Sabahleyin uyandık.

— «Nasıl iyi uyudun mu bari?»

— «Taşta yatmaktan her yanım tutuldu.»

— «Aldırma. Şimdi sabah kahvemizi verirler, içer ısınırsın..»

— «Yanında yiyecek birşey de veriyorlar mı?»

— «Hayır. Öyle bir adet yok..»

Kahvemizi aldım. Nohutla mısır kavurmasının çekilmesinden ve kara kara kaynatılmasından ibaret acı bir suydu. Gimenez bir yudum içti, yutamadı.

— «Ne şekeri var, ne sütü. Bu nasıl kahve?»

— «Sadece sıcak işte. İnsanın içini ısıtıyor, o kadar..»

Gimenez parça parça serüvenlerini de anlattı: Geçen yıl evden kaçmış. Bir de arkadaşı varmış. İspanya sınırından İngiltereye geçmekmiş amaçları. Tam sınırdalarken yakayı ele vermişler. Gimenez geri dönmüş, arkadaşı Marsilyaya geçmiş. Niyeti bir punduna getirip kuzey Afrikaya geçmekmiş.

Sabah alıştırmasına çıkarken Jeantet yan yana düşmemizi sağladı:

— «Yanına birilerini koydular, ha?» dedi.

— «Evet..»

— «İşini engelleyecek. Ne yapacaksın?»

— «Daha düşünmedim..»

⁂

GIMENEZ'i sıkı bir göz hapsine aldım. Ne yapar ne eder herşeyini gözlüyordum. Sonra sonra bir güven geldi içime. Gimenez o çeşitten bir kişi değildi, olamazdı da.

O zaman ona fikrimi açtım, kaçmak istediğimi söyledim. Ne diyecek diye de bekledim. Gimenez, önceleri pek şaşırdı, hiç ummuyordu herhalde.

— «Ben de gelmek istiyorum.. Mümkün mü seninle gelmekliğim?» diye sordu.

— «Neden olmasın?» dedim.

Ortak çalışmalara başladık. Plân gereğince tepe penceresine tırmanacak, ipi sarkıtacak ve aşağıya avluya inecektik. Avluyu, küçük iki yanı çevrik bir duvar çevreliyordu. Karşılıklı, yani iki duvardan duvara türlü teller geriliydi.

İkinci ip işte o zaman gerekliydi bize. Ucuna takacağımız bir kancayı savuracak, öbür yakada bir yere tutturduk mu, iki duvar arasını, cambazlar gibi ipten tutuna tutuna aşacaktık.

— «Aklın kesiyor mu bunu Gimenez?»

— «Kesiyor.. Denemek de fayda var. Nasıl olsa burada da ölümü beklemiyor muyuz? Bekleye bekleye ölmektense hiç olmazsa gelişini çabuklaştırmış oluruz, işkenceden de kurtuluruz...»

Beni ne zaman kurşuna dizerek idam edeceklerini bilmiyordum fakat eli kulağındaydı. Bir an öncesi kaçış plânımı gerçekleştirmem gerekti. Şimdi kendime bir de yardımcı bulmuştum. İşim yarı yarıya hem kolaylaşmış, hem de zorlaşmıştı.

Kolaylaşmıştı, çünkü bir kişinin yanı sıra iki kişi demek birbirlerinin desteği demekti. Zorlaşmıştı, çünkü bir kişinin kaçışıyla iki kişinin kaçışı bir değildi.

Fakat deneyecektik.

Jeantet'e haber verdim, «kaçıyoruz» dedim.

— «Gimenez'i de alıyor musun?»

— «Evet..»

— «Pekâlâ. Gece bana bir uğra..»

Gece, hücremin kapısını açtım, Jeantet'e vardım. Bana kendi battaniyesiyle gömleğini parçalayarak yaptığı sağlam ipi verdi.

— «Bu da benden bir küçük armağan. Başarılar dilerim..»

— «Sağol..»

O günün gündüzünden ip tedarikiyle uğraştık. Ne kadar eski gömleğimiz varsa yırtıp büktük, ip haline getirdik.

Firar saatimiz ondaydı. Herşeyi tamamlayınca oturup bekledik. Uzaklarda bir saat vurmaya başladı: yedi sekiz, dokuz ve on.

Duvara gidip Jeantet'e haberi verdim, Gimenez'e döndüm ve:

— «Hadi!.» dedim.

Plân başarıyla uygulandı. Tepe penceresine vardık ama, bu, iki kelimeyle anlatılır gibi kolay değildi tabii. Saatler sürdü. Tepede bekledik. Sıra; şimdi ipi sarkıtıp öbür iç avluya geçmekteydi.

İpi sarkıttık. Yukarda demir çubuğa sıkıca sardık

— «İn Gimenez...»

Gimenez'in dişleri birbirine vuruyordu.

—«Önce sen in.. Ben ipi kontrol da ederim burda..»

Yüreklendirmek için önden ben indim. Yolun yarısında ip tartmazlık eder gibi oldu, korkudan dondum sanki.

Bereket sonunda ayaklarım toprağa değdi. Gimenez'e işaret ettim, in dedim.

Benden daha çelimsiz ve atik olduğundan kolaydı onun işi. Avluda bir köşeye sindik, bekledik. İkinci ip bellerimize sarılıydı. Çıkardık. Hazırladığımız kancayı - elimize geçen her demır parçasını buna sarmıştık da bir kanca yapmıştık gûya - geçirdik.

Şimdi iş ikinci ara duvara tırmanmaya kalıyordu. Ara duvarın böldüğü dar yolda bir bisikletli devriye durmadan geziniyordu. Almanlara göre, tehlike büyük avluda değildi. Avluyu sokak duvarıyla ayıran iki duvarı bu bisikletli devriye gözlüyor, tehlikeyi de önlemiş oluyordu.

Kedi gibi duvara tırmanmak için Gimenez omuz verdi, çıktım, zor tutunup ona el verdim, yukarı çektim.

Tek problemimiz ipi karşıdan karşıya savurmaktı Bunu yaptık mı mesele kökünden çözümlenecekti.

Duvarın üstünde bir süre durduk, adeta yapışmış gibiydik. Kapanmış yatıyorduk. Bisikletli devriye gelip geçti,gelip geçti O zaman anladık, devriyenin gelip geçiş süresi bizim ipi savurup kancayı duvarın öbür yakasında bir yere tutturmamız için yeterli değildi. Soğuk soğuk bir ter döküldüm.

Ne yapacaktık?

Gimenez'e baktım. Bütün bütüne duvara yapıştırmıştı kendini. Soluyordu. Devriye göründü mü, tekerlekleri çeviren pedalın gıcırtılı sesiyle bir, soluğunu tutuyordu.

Kararımı verdim. Devriyeyi ortadan kaldırmadıkça bu işin üstesinden gelemiyecektik. Bu, bir gerçekti.

Devriye köşeyi döndü, kayboldu. Bekledik. Yeniden göründü, tam altımızdan geçiyordu ki duvardan kendimi üzerine bıraktım. İkimiz birlikte bisikletle yerlere yuvarladık. O arada gırtlağına yapışmış, düşdüğümüzde de bırakmamıştım.

Hemen doğruldum, gırtlağına daha sıkı sarıldım, sıkmaya

başladım. Bütün bu dediklerim ancak bir kaç saniye içinde olup bitmişti. Korkudan, umuttan delirmiş bütün gücümü parmaklarımda toplamıştım, sıkıyordum, hep sıkıyordum: bütün hıncımla, kinimle sıkıyordum gırtlağını.

Hırıltı dindi, bileklerime sarılmış parmakları gevşediler. Bir külçe gibi ayaklarımın dibine kendini bıraktı. Ben de bıraktım. Zangır zangır titriyordum.

Duvarın üzerinden bakan Gimenez'e işaret ettim. Atladı.

— «Ver ipi..»

Verdi.

Titremekten iyi savuramadım.

— «Sen dene.. Dikkatli ol..»

Salladı. İp, ucundaki kancayla uçtu.

— «Takıldı mı?»

Çekti, direndi. İp geri geldi.

— «Bir daha..»

Attı.

— «Nasıl şimdi?»

Karşılık vermesini beklemeden ben aldım, tarttım. Kanca bir yerlere takılmıştı. Gerdim.

— «Sen de asıl bakalım....»

Gimenez de öbür ucundan tuttu, asıldı, çekti.

— «Tamam mı?»

— «Galiba..»

— «Olsa da, olmasa da deneyeceğiz. Başka çaremiz yok...»

Gerçekten yoktu.

Önce onu tırmandırdım. Çıktı, çıktı, duvarın öbür yakasına geldi.

— «Hadi..»

— «Geliyorum..»

Çabucak tırmandım. Kırkayak gibi. Herşeyimle.

Sonra ipi çektik, öbür yana sallandırdık.

Süzüldük ikimiz de.

Dışarsı sokaktı, şehirdi.

Gün yeni yeni ağarıyordu ama işçiler çoktan şehiri uyandırmışlardı, sokaklarda acele acele giden insanlar vardı. İki gün önce Gimenez'le birbirimizi yalan yanlış traş ettiğimiz için kalabalık arasında pek dikkati çekmedik.

Herkes bizi işçi sandı. Kılığımız kıyafetimiz, saçımız sakalımız, yüzümüz o kadar benziyordu ki..

Derin bir soluk aldık.

Gimenez'in gözleri, ağzı, burnu, her bir yanı gülüyordu.

— «Başardık Gimenez..»

— «Başardık. İnanılır gibi değil ama, başardık işte..»

Çabuk çabuk yürüdük, kalabalığa karıştık; hedefsiz, herkesle bir ilerledik, gittik.

Bölüm 10

GİMENEZ'e:

— «Hele kendimizi kırlara, açıklara bir atalım, kimselerin olmadığı bir araziye gelelim, o zaman dinleniriz..» dedim. «Öyle de bir uykum var ki.. Hay Allah!. Kafamı taşıyamıyorum...»

Gerçi önümüz sıra bir garaja rastlamıştık ama herhangi bir otobüse binmek bizim için tehlikeliydi, üzerimizde vesikamız yoktu; her yerden, herşeyden şüphelenilen bir dönemdeydik. O yüzden garaja uğramaktan vazgeçtik, şehirden uzaklaşabildiğimiz kadar uzaklaşma yolunu seçtik. Gittik, gittik, gittik..

Gimenez:

— «Şu ilerdeki köprüyü aştık mı, bir köy görünüyor, oraya sığınırız, iyi de ederiz...» dedi, gösterdi.

Çok uzakta nokta nokta bir grup Alman askeri görünüyordu, tarlalara yayılmışlardı. Talim ediyorlardı herhalde. İkide bir ekinlerin arasından bir çıkıp, bir kayboluyorlardı.

— «Ne yapıyorlar acaba? Üstümüze doğru mu geliyorlar dersin?»

— «Sanmam. Galiba talime çıkmışlar..»

Gimenez nerdeyse bir paniğe kaptıracaktı kendini.

— «Sakın ol..» dedim. «Hiçbir şey olmamış gibi yürümemize

devam edelim, dikkati çekmeyiz..»

Hiç birşey yokmuş, hiç birşeyle ilgilenmiyormuş gibi sallana sallana yürüdük. Fakat yorgunluktan da bitmiştik, bacaklarım tutmuyordu, güç belâ yürüyordum. Kendimi tutmasam oracığa yığılıverecektim. Bir daha kalkar mıydım, kalkmaz mıydım, artık orasını Allah bilirdi.

— «Burda bir çiftlik evi var..» dedi Gimenez.

— «Duralım bakalım. Evde birileri de var galıba. Belki bize yardımı dokunur.»

Köyün adı Vaux-en-Velin'di. Alanda işçi kılıklı birini çevirdim:

— «Bu çevreyi gösterir bir harita bulunur mu hiç?»

Tepeden tırnağa şöyle bir süzdü, yavaş yavaş bir sesle:

— «Bulunmaz..» dedi. «En iyisi bunu bir de muhtara danışın...»

— «Nerde bulunur kendisi?»

— «Evi yolun altındadır...»

Bunun şüpheyi çekici bir davranış olacağı aklıma geldi.

— «Zaten o kadar önemli birşey değildi...» dedim. «Yalnız şunu öğrenmek istiyorduk: Savoy yolu üzerinde miyiz?»

— «Savoy mu? Durun bakalım.. Şimdi Rhone yakasındasınız. Şu ilerdeki harman makinesini görüyor musunuz? O tarlanın hemen öbür yanında ırmağı bulursunuz. Çımacıbaşı orda olur ekseriya. Yolu ona sorun, göstersin size, daha iyi.. »

Sağ ol dedik adama, yeniden tarlalara saptık. Biz gözden kaybolana kadar da ardımızdan baktı durdu. Kimbilir ne düşündü tabii? Asker kaçağı, hırsız, serseri takımından mı sandı acaba?

Yol döne dolana sık ağaçların arasından ırmağa çıkıyordu. Çevrede Alman askerlerinden de kimseler yoktu.

— «Irmağa vardık mı, artık dinleniriz Gimenez..» dedim.

Irmağa vardık. İki boyu da ağaçlarla çevriliydi, ortada yeşil yeşil köpürerek akıyordu. Kıyıya tahta sıralar konmuştu.

Bir an durup ırmağa baktım. Barış demekti, öyle, o günlerde imiş gibi sakin sakin yatağında akmaya koyulmuştu. Çevre sakindi, savaş sanki ne buralara uğramış ne buralardan geçmişti.

Çımacının kulübesi ağaçların altında bir yerdeydi. Duvarları beyaz badanalı, damı da kırmızı kiremitliydi. Bahçesinde çiçekler büyümüş, açmıştı: renk renk. Güneş eve ve bahçeye vuruyordu.

— «Seslen bakalım, kimse var mı Gimenez?»

Seslendi. Sesi akan suyun sesiyle bir yankılandı. Ama gelen giden yoktu. Yeniden bağırdı.

Kulübeden bir kadın çıktı, ırmak boyundaki tahta sıraya doğru yürüdü, suda üzeri tenteli bir kayık duruyordu. İçimi inanılmaz bir mutluluk doldurup taşırdı.

Kadın henüz gençti, sağlıklıydı. Gimenez'le beni şaşırmadan fakat hoşnutsuzlukla süzdü. Birlikte küçük terasın önündeki sandalyelerle masaların yanına vardık.

Kadına buralarda bir kahvehane olup olmadığını sordum.

— «Elbette var..» dedi. «Meselâ burası hem kahvehane, hem de lokantadır...»

— «Şöyle biraz oturup dinlenebilir miyiz ki?»

— «Tabii... İstediğiniz kadar...»

Güneşe karşı sandalyalardan birini çektim. Acaba herhangi birşey de içebilir miydik? Ne vardı ki...

— «Bira, şarap, kahve...» diye saydı.

— «Yiyecek?»

— «Bugünlerde kolay değil ama... Size sosisle yumurta yapabilirim...»

— «Ardından omlet de istesek?»

— «Olur. Kaç yumurtalı olsun?»

— «Ne dersin Gimenez?»

— «Sen nasıl istiyorsan...»

— «Bir düzineden olsun...» dedim.

— «Bir düzine mi?» dedi kadın, eni konu şaşırdı.

— «Korkmayın...» dedim. «Öyle bir yerden geliyoruz ki, açlıktan, gıdasızlıktan kırıldık.»

— «Nerden geliyorsunuz siz?»

Kıza güvenebilir miydik?

— «Montluc'den...» dedim. «Almanlardan kaçtık...»

— «Aman yarabbim!.»

Bir kaç kelimeyle Montluc'ün ne dernelere geldiğini anlattım ona. Dinledi, başını üzgün üzgün iki yana salladı, yumuşamıştı da.

— «Hemen size birşeyler yapındırıp getireyim...» dedi.

Mutfağa koştu, Gimenez'e döndüm:

— «Dün tam bir cehennemdeydik. Bir de bugünümüze bak. Hem hürüz, hem de tabiatın ortasındayız, ne karışanımız var, ne görüşenimiz... Bundan daha mutlu ne olsun? İlk iş evlerimize gidip ailelerimizi görmek...»

— «... Ve dostlarımız...» dedi. Sonra ekledi: «Senden hiç

ayrılmak istemiyorum, nereye gidersen seninle gelmek istiyorum.»

— «Boş ver şimdi bunlara. Tabiata bak, hür olmanın tadını çıkar çıkarabildiğin kadar.»

Sözümü bitiremedim. Kanım damarlarımda sanki durdu, akmadı. Bir elimle Gimenez'in bacağını tuttum, sıkıp baştırdım. Her an bir paniğe kapılabilirdi. Irmak boyundan beş Alman askeri çıkageliyordu. Aramızda çok az bir mesafe vardı.

— «Hiç kıpırdama sakın...» dedim. «Konuşmaya devam edelim...»

Oturduğumuz masayı sarıverdiler. İçlerinden biri çavuştu, tertemiz bir Fransızcayla:

— «Kâğıtlarınız lütfen...» dedi.

— «Kâğıtlar mı? Ne kâğıtları?» diye sordum. «Yanımızda değil. Kıra yürüyüşe çıktık. Aşağıdaki çiftlikte çalışıp resim yapıyoruz, ressamız. Şuraya bir kadeh birşey içmeye geldik, oturduk...»

— «Yani üzerinizde hiç bir vesika yok mu?»

— «Hayır.»

— «O halde karşı koymadan bizimle gelin lütfen..»

İşte herşey apansızın sona ermişti. Dönüp dolaşıp yine başlangıç noktasına gelmiştik. Bu, tam bir bozgundu bizim için, acı bir yenilgiydi.

Kahveden çıkıp ırmak boyuna doğru yürüdük. Hiç birimizin ağzını bıçaklar açmıyordu. Irmağı aşmak için kıyıya çekili sandala doluştuk. Askerler de bizimle birlikteydiler.

Kafamda bir ses yankılar kopararak durmadan seslenıyordu: «Kaç, kaç! Durmaların sırası değil, hadi! Kaçmalısın mutlaka. Yoksa sonun kötü, sonun felâket! Durma, bekleme, bir fırsat kolla, yarat ve kaç!.»

Hırsımdan, kahrımdan deli olacaktım nerdeyse. Gruba baktım, suya, sonra akan ırmaktan yukarılara. Gimenez benden besbeterdi. Afallamış, sudan çıkma balığa dönmüştü.

Kayık karşı kıyının kumluğuna yumuşacık oturdu. Atladık. Koruluğa girdik. Gimenez'i öne geçirmişlerdi, yanında çavuş yürüyordu, arkalarından ben, benim ardımdan da iki asker geliyordu. Öbür iki asker en öndeydiler.

Durmadan nasıl harekete geçmem gerektiğini düşünüyordum. Ne yapmalıydım da haklarından gelmeliydim? Zaman ilerliyordu. Kurtuluş umudu her dakika geriliyor, olmaza vaklaşıyordu

Adımlarımı yavaşlattım. Çavuşla Gimenez benden bir parça açıldılar. Ben yavaşlayınca hiçbir şeyin farkında olmayan ar-

kamdaki asker de az öne geçti. Tam fırsattı, koruluktan da açıklığa çıkıyorduk, hemen kendimi sol yakaya attım, koruluğa daldım: sık ağaçların arasından bütün gücümle koşmaya başladım.

Artık beni kimseler tutamazdı. Bir keçi yolundan öbür keçi yoluna geçtim, adam boyu yükselmiş çalıların, otların arasına daldım. Çalılar takılıyor, engel oluyordu ama, hiç bir şeye aldırdığım yoktu. Tek birşeyi, kaçıp kurtulmayı, yakalanmamayı düşünüyordum, o kadar. Bütün istediğim arayı açmaktı.

Yeniden ırmağa kavuştum, hemen, suya atladım. Karşı yakaya yüzmeye başladım. Sazların arasına yetiştim, aralarına süzüldüm, saklandım.

Sazlar epeyi boyluydu, aralarında saklanmak kolaydı ya, sıkı bir araştırmaya girişildiğinde yine de insan çabucak ele geçirilebilirdi. Suya daldım, kafamı da soktum. Böylece nerden bakılsa görünmezdim. Su bulanıktı, çamurluydu, örtüyor, saklıyordu.

Soluk almak için başımı çıkardığımda kayığın ırmağı geçmekte olduğunu gördüm. İçinde üç asker vardı. Zavallı Gimenez, kendisini terkettiğimden ötürü beni bağışlayacak mıydı acaba?

Ama benim için yapılacak ne vardı ki? Bu bir ölüm kalım savaşıydı. Yaşamak için ben buna zorluydum.

Askerlerin telâşından bizim kim olduğumuzun, Montluc'den nasıl kaçtığımızın öğrenildiğini anladım. İki sıkıştırmada Gimenez istedikleri açıklamayı yapmıştı, muhakkaktı.

Askerler üçlü dörtlü gruplar halinde ırmak boyunu tara maya başladılar. Yakınlardan da takviye gelmişti anlaşılan. Olduğum yerden hiç kıpırdamadım. Zaten böyle birşeye kalkışmak enayilik olurdu ayrıca. Yaklaştıkları sırada başımı suya daldırıyor, bulanık suya iyice girip gizleniyor, soluğum yettiği kadar dipte kalıyordum. Sürek avındaki vahşi hayvan gibiydim sanki. Herkes benim ardımdaydı, herkes arkam sıra beni ele geçirmek için koşuyordu.

Sudan çıktım, soluklandım. Bereket korkudan görültü etmemişim. Az ötemde bir subayın çizmelerini gördüm. Çevresine bakıyordu. Kendimi tutmasaydım bağıracaktım nerdeyse... İçgüdüyle öyle duradurdum.

Askerler işlerini bilir bir biçimde aramalarını sürdürüyorlardı. Bütün bekledikleri benim nasıl olsa dayanamayıp ortaya çıkacağım üzerineydi. Daha fazla dayanamam, nerde, nasıl saklanıyorsam ortaya çıkıveririm diye düşünüyorlardı herhalde.

Ölümle yaşamak burnumun dibinde yine karşı karşıya gelmişlerdi. Bir yanlış hareket, bir geri adım beni ölüme götürecekti, biliyordum.

Saklandığım sazların orda ırmak deli dolu bir dönüş yapıyordu, sular soğuktu, akıntılıydı. Ağır ağır her yanım buz kesıyordu, soğuk su iliklerime işlemeye başlamıştı.

Saklandığım yerde ne kadar saat kaldım, üzerinden kaç saat geçti bilmiyorum. Korku içimi bütünüyle sardığından sudan çıkmaya niyetli değildim.

Her bir yanım soğuk sudan, akıntıdan morarmış durup dinledim: askerlerin sesi dinmiş, uzaklaşmıştı. Şimdi ırmak boyundaki sık söğüt ağaçlarından ötüşen kuşların sesleri geliyordu sadece.

Sonra sudan ağır ağır çıktım, sazların içinde yürüdüm. Bırakılmış bir tahta sırayı sudan çektim, sürüdüm, sığlığın içine getirdim, çamura gömdüm, böylece kendimi suyun içinden ayırdım. Sıraya uzandım. Yorgunluktan ölüp ölüp diriliyordum. Ağır, deliksiz bir uykuya dalmışım.

UYANDIĞIMDA güneş vardı ve yükseklerdeydi. Gözlerimi açtım, kendimi yine Montluc'de sandım. Sonra ayıldım tabii. Ben uyurken ırmağın suları hafif bir çekilmeye uğramıştı. Saat kaçtı acaba? Belki üçtü. İşte o sıralarda falan. Sazlıkta sivrisinekler vızır vızır kol geziyordu.

Kurtuluş , ırmak boyunca yüzmekteydi. Ben de öyle yaptım.

Uyku, gücümü yeniden toparlamama yardımcı olmuştu.

Nice sonra kıyıda bir küçük evcik gördüm. Saklanmak için bundan daha iyi bir yer olamazdı benim için.

Eve sokulmadan çevrede iyice bir araştırma yapmakta fayda vardı, ne olur ne olmaz... diye düşündüm. Ansızın yakınlarımda bir yerden bir ses duydum, kendimi çalıların arasına attım yine, saklanıp bekledim.

Gelen bisikletli biriydi, bisikletine odun sarmıştı, binmeden yanı sıra yürütüyordu. Yaklaştığında yavaş bir sesle:

— «Şssst! Şsssstt!» dedim, işmarladım.

Durdu, ses nerden geliyor diye bakındı. Çağırdım

Karşı karşıya geldik.

— «Aradıkları sen misin yoksa?» diye sordu.

— «Evet, dün geceki kaçak benim...» dedim.

— «Bütün köyün altını üstüne getirdiler, her yanı aradılar herkesi de sorguya çektiler. Yollar devriyelerle dolu...»

— «Kim olduğumu tanıtayım sana; Fransızım, subayım Beş aydır Montluc'te tutukluydum, idam mahkûmuydum, güç belâ kaçıp canımı kurtardım...»

— «Montluc'ten kaçtın demek?»

— «Kaçtım ama aptal gibi sabah yeniden yakayı ele veriyordum az daha...»

Düşünceli düşünceli bakıyordu. Sonunda karar vermiş olacak ki:

— «Bizim eve sığınabilirsin...» dedi. «Lyon'da Masséna Caddesi 29 numarada oturuyorum.»

Bunu hiç beklemiyordum. Şaşırdım. Şaşırmadım desem yalan olurdu çünkü.

— «Sana güvenebilir miyim bu konuda?»

— «Dilediğin gibi düşünmekte serbestsin. Yalnız adımı ve evin adresini iyi tut aklında, unutma.»

Adı Jean Trombert'di. Haute-Savoi'da Esserti Homan'lıydı.

— «Ben de o bölgedenim...» dedim, «hemşeri sayılırız...»

— «Ben ayrılalı epeyi oldu. Bir otuz yıl kadar... Lyon'da oturuyorum. Sen neresindensin?»

— «Boége Vadisinden. Habére-Lullin'liyim.»

— «Bilirim, güzel yerdir. Buraya da epeydir gelmiyordum, ilk defa bugün tavşanlarıma ot için gelmiştim. İyi bir rastlaşma oldu.»

Kendisine ne zaman gelebileceğimi sordum.

— «Şimdi değil...» dedi. «Ortalık kararınca yola düşersin. Biraz tehlikeli ama başka çaremiz de yok...»

— «Massena Caddesi nerde?»

— «Köyü arkadan dolaş, tren yolundan in aşağıya, istasyonu geç; sağa döndün mü ikinci sokaktan Belges Bulvarına çıkacaksın. Massena Caddesi, Tronchet Caddesiyle bulvarı kesen caddedir.

— «Ne kadar çeker burdan?»

— «Beş altı mil kadar...»

— «İnşallah dayanırım o kadar yola...»

Trombert eyvallah dedi, gitti. Tepeyi pedal vura vura aşışını gözledim. Sonra çalıların arasına döndüm, beklemeye başladım.

TROMBERT biraz heyecanlı evine geldi, avluda bir yere bisikletini bıraktı, sonra dükkâna geçti, karısı içerde bir başınaydı.

Kenara çekti, kadına tepeden inme sordu:

— «Gerçek bir Fransız kadını mısın sen?»

— «Şaka mı ediyorsun Jean?»

— «Hayır. Gayet ciddi soruyorum bu soruyu sana?»

— «İsveçliyim tabii, biliyorsun bunu...»

— «Bak sana ne anlatacağım; bugün öğleden sonra Rhone kıyısına gittiğimde, Vaux-en-Velin yakınlarında bir Fransız subayına rastladım. Benden yardım istedi. Kaçakmış...»

— «Verdin mi evimizin adresini ona?»

— «Tabii...»

— «Ya gerçekten Fransız subayı değilse o? Ya seni sınamak için Almanların bir düzeni, dolanıysa? Biliyorsun kaç gündür durmadan her önlerine geleni tevkif ediyorlar. Sorgusuz sualsiz hem de.»

— «Başka ne yapabilirdim ki? Adamcağız Montluc'ten kaçmış, bu sabah da az daha yakalanacakmış, ramak kalmış. Köyden öte, civara yayılmış devriyeler her an yakalayabilirlerdi onu.»

— «Bize nasıl gelecek peki?»

— «Karanlığın bastırmasını bekleyecek. Gün ışığında yanımsıra onu da alıp getiremezdim ki...»

— «Adı ne?»

— «Sormadım hiç...»

— «Genç mi, yaşlı mı?»

— «Otuzunda galiba. Belki de daha fazla. Ne bileyim...»

— «Nerde yatıracağız onu peki?»

— «Oturma odasındaki yeşil divanda. Başka yer yok zaten...»

— «En iyisi gideyim ona ayrı bir yatak yapayım...»

— «Bir kaç lokma yiyecek de hazırla bari...»

— «Bizde pek yok ya, komşulardan bakarım...»

— «Sakın ha! Kimseleri kuşkulandırmamalıyız...»

BANA karanlık hiç basmayacakmış gibi geldi. Trombert'in evine kapağı bir attım mı artık ötesi kolaydı, çocuk oyuncağı birşeydi. Bütün mesele Trombert'lere kadar gidebilmekteydi. Bunu bir yapabilseydim, bir yapabilseydim...

Nihayet karanlık çevreye çöktü, saklandığım yerden çıktım, Trombert'in tarif ettiği yollara vurdurdum. Karanlıkla birlikte ortalıktan el ayak da çekilmişti. Yollarda geceleri devriyeler geziyor muydu? Bu işi başarabilecek miydim?

Son şansımdı. Biliyordum.

Ayaklarım dolaşa dolaşa, korkudan bitkin, titrek yürüdüm, Belges Bulvarına vardım. Ama nasıl vardım, orasını bir ben bilirim bir de Allah...

Bulvardan aşağıya doğru indim, Massena Caddesini buldum, saptım. Soluğum nerdeyse kesildi kesilecekti. Yüzmüş yüzmüş kuyruğuna gelmiştim ama Trombert'in evine kadar gidemeyeceğim sanıyordum. Bir balon gibi sönmüş, boşalmıştım sanki.

İlerde bir evin ön kapısında bir adam duruyordu.

Yaklaşınca bunun Trombert olduğunu gördüm.

— «Şükür, gelebildin...» dedi.

Başka tek kelime konuşmadık. Hemen içeri aldı beni.

Eşikte iki kadın daha vardı. Sıcak sıcak gülümsediler.

Ben de gülümsedim.

S O N

KAPALI ZARFIN ESRARI

Yazan: ENZO GEMİGNANİ

Türkçesi : ADNAN TAHİR

KÜÇÜK bir zarfın gizlediği büyük bir sır, ortalığı karma-karışık ediyor, korkunç cinayetler işleniyor, fakat muamma maceranın ancak son satırlarında çözülüyor. Sevgililer de nihayet kavuşmak imkânını elde edebiliyorlar.

C«CON HOVKİNS, yarın idam edileceksin!..»

Kocaman yaprak sigarasından çektiği iki nefes arasında, Şerif bu müthiş kararı bildirdi. Etrafını bir sürü altın arayıcısı çevirmişti. Hepsi de hükmü alkışlarla karşıladılar. Bazıları ellerini tabancalarına atmış, bu işi derhal bitirmek için sabırsızlanıyordular. Ancak Şerif böyle bir şeye taraftar değildi henüz.

— «Yarın sabaha kadar Con Hovkins sağ kalmazsa, hepiniz kendinizi ölmüş bilin.»

Şerif, az konuşan bir adamdı. Sesi, dudaklarının arasından hiç eksik etmediği yaprak sigarasından süzülüyormuş gibi, biraz kısık çıkardı daima... Hak yolunda ve haksızlığa karşı çok titizdi. Vazife gördüğü Ketçikan bölgesinde onu tanımayan yoktu.

Sözlerini tekrarlamağa lüzum kalmamıştı. Herkes elini tabancasından çekti. Hırsını alamayanlardan bazıları küfür ediyor, bazıları da yere tükürüyordu.

Mahkûm, yumruklarını pantalonunun cebine sokmuş bekliyordu. Kararın kendisine ne dereceye kadar tesir ettiği belli olmamıştı. Kalabalığın gürültüsünü duymayan bir hal vardı onda.

— «Aşağılık herif!... Hırsız!... Katil!...»

Nihayet mahkûm dalgınlığından sıyrılır gibi oluyordu. Şerif'e doğru bir adım attı:

— «Bana söyliyecek başka bir şeyiniz var mı?»

— «Hayır. Şayet yarına kadar Allahla işlerini yoluna koymak istiyorsan, Ketçikan'a adam gönderip papazı çağırabilirim...»

— «Bu yalnız beni ilgilendirir. Sizin uğraşmanıza lüzum yok...»

Şerif, boş veren bir ifadeyle dudaklarını büzmüştü. Yaprak sigarası az kalsın burnunun ucuna dokunacaktı.

Duruşma bitmişti. İki muhafız mahkûmu alıp uzaklaştılar. Kalabalığın gürültüsü bir müddet onları kovaladı:

— «Aşağılık herif!... Hırsız!... Katil!...»

Sonra Şerifin etrafını aldılar:

— «Niye yarın sabaha bıraktın?. Niye?»

— «Hazır hepimiz buradaydık...»

— «Ben sebepsiz iş görmem» diye Şerif cevap verdi. «İp aldırtmak için Ketçikan'a adam gönderdim. Geçen defa Vilyam Haket'i idam ederken ip kopmuştu. Haksız mıyım dersiniz?..»

— «İş buna kaldıysa, bende mükemmel bir ip vardı» diye birisi atıldı.

— «Yarın sabah dedim. İşte o kadar!»

CON Hovkins'in suçu, altın arayıcılarının arasında müthiş bir şeydi. Herhangi bir arkadaşın, ölümle, soğukla, açlıkla çarpışarak içine bir parça altın doldurduğu torbasını çalmak!..

Ağız dolusu küfürle başlayan, yumrukla devam eden, tabanca ve ölümle biten kavgalar, burada bir nevi eğlenceydi. Ve bütün arkadaşlar, haklıyı haksızdan ayırdetmek için ellerinden geleni yapmaktan çekinmiyorlardı. Ama, başka birinin altın torbasını çalmak?.. İşte hiç, ama hiç bir şekilde affedilmiyecek bir suçtu bu!... Altın torbasının yanında ölümün ne değeri vardı? İnsan onu elde edebilmek için, hayatını on kere, yüz kere, bin kere tehlikeye atmıyor muydu?

Con Hovkins'in işi o sıralarda hiç de iyi gitmiyordu. Torbasının cılızlığı cesaretini büsbütün kırmıştı. Bulanık bakışlarındaki fena niyeti arkadaşları görür gibi oluyorlardı. Bunların içinde Sam Kenni, zengin bir damar bulduğunu söylemişti. Bir ay daha çalışıp memleketine dönecekti.

Evi sekiz yüz mil ötedeydi. Oraya döndüğü zaman, sefalet

içinde bıraktığı ihtiyar annesini, genç karısını ve sadık köpeğini bulabilecek miydi acaba? Köpeği, efendisi maceraya atılmak üzere yola çıkarken, arkasından uzun uzun ulumuş, kuyruğu ile yeri dövmüştü.

İşte Con Hovkins, önce bu Sam'ı kandırmış, sonra da öldürmüştü. Bu kadarı yine bir şey değildi. Ancak, arkadaşları, ölünün torbasını, o kutsal torbayı aradıkları zaman bulamamıştılar. Bu torba usulen Şerife teslim edilecek, sonra da memleketteki anasına veya karısına gönderilecekti.

Şerif tam vaktinde yetişmişti. Tabancalar çekilmiş, kavga başlamak üzereydi. Adaletin temsilcisi, meşhur soğukkanlılığı ile kalabalığı teskin etmişti. Kısa bir tahkikattan sonra da kararı bildiriyordu:

— «Con Hovkins yarın idam edileceksin...»

Ne yazık ki, ertesi sabah Şerifle beraber bütün serüven çocuklarını da hayal kırıklığı bekliyordu. Noksansız olarak her şey hazırdı. Katilin asılacağı dal seçilmiş, ip sabunlanmıştı.

Altın arayıcıları bu güzel manzarayı kaçırmamak için o gün çalışmaya bile gitmemişlerdi. Katil asıldıktan sonra, kurşunlarile onun vücudunu delik deşik etmek ne zevkli olacaktı?

Fakat, mahkûmu kapadıkları yerin kapısını açınca, odayı boş buldular.

Kaçmıştı.

Ne vakit?

Herhalde gece yarısı.

Nasıl?

İşte daima gizli kalacak bir nokta!...

Mahkûmu bekleyen iki muhafız hiç bir şey duymadıklarını söylüyordular. Ama Şerif onları biraz sıkıştırınca, gece yarısından sonra uyuduklarını açıkladılar.

Şerif, sağa sola emirler vermeğe başlamıştı. Bütün çevre karış karış taranacak, ormanlık mıntaka aranacak, karakollara haber verilecek, şu yapılacak, bu yapılacaktı. Bundan başka, Şerif katilin yerini haber verene ya da yakalayana, hatırı sayılır bir para vadediyordu.

Nafile... Boş...

Con Hovkins, bir daha ele geçmiyecekti artık..

Şerif, raporunu adliyeye gönderdi. İdam kararı mahkeme tasdikiyle bir kere daha ilân edildi. Fakat mahkûm yakalanamıyordu bir türlü. Con Hovkins yok olmuştu sanki?

Bölüm 1

BUENOS AYRES'de ünlü milyonerlerden Piyetro Prebel'in evinde olağanüstü bir şeyler vardı. Vakit akşamdı!. Koca bina renk ve ışık âleminde yüzüyordu sanki. Koridorlar çiçek bahçesine dönmüştü.

Caddeyi baştan başa özel otomobiller dolduruyordu. Şehrin en seçkin simaları, bu geceki eğlentiye davetliydiler.

Piyerto Prebel aslında aşağı Amerika'lıydı. Yirmi beş sene evvel Buenos Ayres'e gelmiş ve Arjantin uyruğuna geçmişti.

Daima kendi içine kapanmış, dışarısı ile az ilgilenen bir hal vardı onda. Bu gece nasılsa bu huyundan vazgeçmiş görünüyordu.

Yaptığı toplantının bütün şehirde unutulmaz bir hatıra olarak kalmasını istiyordu. Bu uğurda girdiği masrafa küçük bir servet denebilirdi.

Maryanella. Onun Maryanella'sı. Biricik kızı. Hayatının yegâne tesellisi. İşte bütün bu gürültülü hazırlık, bu kalabalık bayram onun için yapılıyordu. Maryanella bu gece nişanlanacaktı.

Nişanlısı, genç ve değerli avukatlardan Cankarlo Gomes'ti. Yüksek ve zengin bir aileden olduğu halde, sırf meslek aşkı için didinen bir genç...

Maryanella, sarı saçları, yeşil gözleriyle Amerika'lı babasına; mat cildi, kıvrak hareketleri, ufak elleri, minimini ayaklariyle Arjantinli annesine çekmişti. İki ayrı ırkın birleşmesinden doğan kusursuz bir güzellikti bu!.. Kız arkadaşları onu biraz kıskanarak seviyor, erkekler ise hayranlıkla etrafında dönüyorlardı. Fakat o sadece Cankarlo'yu seçmişti. Çünkü onu seviyordu.

Genç kızın bakışlarında, bir başka güzellik vardı bu gece. Babası ona fazla bakmağa cesaret edemiyordu. Bu güzellik, bu mutluluk karşısında göz yaşlarını tutamıyacağına emindi.

Yoktan var ettiği serveti uğuruna, katlandığı fedakârlıklar, içinde yuvarlandığı sefalet, kısacası acı günler, acı hatıralar... Birer birer gözünün önüne geliyor, saadetini tam mânasiyle benimsemesine engel oluyordu.

Hele çok genç ölen karısının hayali... Bütün bu parlak ışıkları ve renkleri gölgeliyordu âdeta!...

Annesizliğin sebebiyet verdiği üzüntüleri, seven ve sevilen bir damat, kısmen önliyebilecekti her halde!.. Prebel'in, simdilik, kızı hesabına bütün arzusu buydu.

Zıt fikirleri, kafasında çarpıştırırken, misafirler arasında dolaşıyor, onlara gülümsüyor, hatırlarını soruyordu.

Gözleri sık sık genç nişanlılara takılıyor, onların dansedişlerini, birbirinde eriyen tatlı bakışlarını kırık dökük tebessümlerle seyrediyordu.

Erkekler onun mükemmel bir iş adamı, kadınlar da kusursuz bir salon erkeği olduğu noktasında birliktiler. Kızı ise babasına tapıyordu âdeta.

İşte, iki dans arasında, yine onun yanına gelmişti:

— «Babacığım pek neşeli görünmüyorsun. Bana mı öyle geliyor yoksa?..»

— «Sen bu derece bahtiyarken, ben nasıl neşeli olmam yavrum?..»

Genç kız, tam büfede bekliyen nişanlısına doğru gitmek üzereyken geri döndü:

— «Tom gelmedi mi baba?»

— «Henüz görmedim.»

— «Garip...»

Genç kız bu sefer gitmişti. Babasının hafifçe çatılan kaşlarını, bulanan bakışlarını görmeden gitmişti.

Tom Dun, milyoner Prebel'in en yakın, en samimi arkadaşı idi. Evin kapısı günün her saatinde ona açıktı. O da aşağı Amerika'lıydı. O da Arjantin uyruğuna geçmiş ve burada yerleşmiş-

ti. Maryanella onun elinde büyümüş gibiydi. Onu da babası kadar seviyor, gelmediği zaman eksikliğini duyuyordu. Hele böyle bir gecede, bu kadar gecikmesi şaşılacak şeydi doğrusu

Onun yokluğu davetlilerin bile gözünden kaçmamıştı. Ev sahibinden, gelip gelmiyeceğini soranlar oluyordu.

Bu soruların cevabını, milyoner belli etmek istemediği bir üzüntü ile vermişti.

Bitişik salonda, büyük bir büfe hazırlanmıştı. Biraz sonra, genç nişanlıların şerefine içilecekti.

Orkestraya ara verilmişti. Dans salonu tamamiyle boşalmıştı. Bütün davetliler büfede toplanmıştılar. Piyetro Prebel kendisini hiç de iyi hissetmiyordu. Kızının hatırı için önüne uzatılan çerezleri yiyor, içkileri içiyordu.

Birbirine çarpan kadehlerin ahenkli sesi, çatal bıçak gürültüsü, konuşmalar, gülüşmeler son haddini bulmuştu. Salonu dolduran şampanya buharı, insanı içmeden sarhoş ediyordu âdeta!...

Misafirlerden bir genç adam, elini kaldırmış, herkese susması için işaret ediyordu:

— «Mesut çiftin şerefine birer kadeh içelim...»

Herkes kadehini doldurup havaya kaldırmıştı. Tam bu aralık dip tarafta birinin bağırdığı duyuldu:

— «Bir dakika... Bir dakika... Ben de varım...»

Maryenella hafif bir sevinç çığlığı atmıştı:

— «Ah fena Tom... Ben sizi artık gelemiyeceksiniz zannediyordum...»

— «Öyle mi zannediyordun küçük. Böyle bir günde gelememezlik olur mu hiç?»

Ortalık karışır gibi olmuştu. Davetliler yeni gelenin etrafını almışlar, elini sıkıyorlar, hatırını soruyorlardı.

Genç kız, Tom'u ihmalciliği yüzünden hâlâ tekdir ediyor, Cankarlo doldurduğu bir kadehi eline sıkıştırmağa uğraşıyordu. Prebel arkadaşını hafif bir tebessümle karşıladıktan sonra, gözlerini dikmiş onu israrla süzmeğe başlamıştı.

Gürültü yatışır gibi oluyordu. Herkes eski yerine geçmişti yine. Genç kız, nişanlısı, Tom ve Prebel yanyana duruyorlardı.

Maryanella kadehini kaldırıp, Tom'a doğru döndü:

— «Haydi bakalım. Şampanyalarımızı içmeden evvel benim için güzel bir şey söyleyin. Herkes sizi dinliyor.»

— «Hem bir şey söyliyeceğim, hem bir şey vereceğim» diye Tom yarı şaka, yarı ciddî bir hamleyle elini ceketinin iç cebine soktu. Çıkardığı kapalı bir zarfı havaya kaldırarak bağırdı:

— «İşte...»

Piyetro Prebel'in kırık dökük tebesümü dudaklarında can çekişiyordu. Ani bir kararla arkadaşını kolundan yakalamıştı:

— «Tom Dun... Benimle beraber içeriye kadar gel. Sürpriz daha büyük olacak...»

— «Bakat Baba?...» diye Maryanella hayret etmişti.

— «Bir dakika yavrum... Yalnız bir dakika...»

Sonra misafirlere dönmüştü:

— Müsaade edersiniz değil mi? Bir dakika.. »

Prebel'in çalışma odası, davetlilerin bulunduğu salona açılıyordu. İki arkadaş oraya girdiler. Kapının kilitlendiği duyuldu.

Bu nokta misafirleri pek ilgilendirmiyordu. Henüz dolu duran kadehler, tekrar boşalmağa başladı.

Salon eski halini almıştı. Kadehlerin ahenkli sesi, çatal bıçak tıkırtıları, kahkahalar, gevezelikler...»

— «Bu da ne demek oluyor?» diye Cankarlo nişanlısının kulağına eğilip hafif bir sesle sordu:

— «Bilmiyorum? Babamla Tom bize sürpriz yapmak istiyorlar herhalde...»

— «Evet ama, biraz garip değil mi yaptıkları?..»

Birisi genç kıza yaklaşmıştı:

— «Tom Dun'u da babanız kadar seviyorsunuz galiba?»

— «Nasıl sevmem? Kendimi bildim bileli onu tanıyorum. Beni dizlerinde büyüttü. Annemi de gayet iyi tanıyor. Babamla da o kadar iyi arkadaş ki...»

Genç kız böyle söylerken, onların kapandığı odaya göz atmaktan da kendini alamıyordu.

— «Kimbilir ne güzel bir sürpriz hazırlıyorlar?» diye ihtiyar bir kadın da söze karıştı.

Merak, salgın halinde herkesin beynini tırmalamağa başlamıştı.

Hiç kimsenin aklına gelmeyen değerli bir hediyeden bahsedenler vardı.

İyi ama, küçük bir zarfın içinde, nasıl bir hediye olabilirdi? İki adamın kararlaştırdığı müşterek bir şey mi? Prebel, bilhassa kızına vereceği bir hediyeye kimsenin iştirakini kabul etmezdi her halde... Hem milyoner, kızına inci bir gerdanlık takmıştı. Bu başlı başına bir servetti.

Gençlerden biri tekrar kadehini kaldırmış, nişanlıların şerefine içmeyi teklif ediyordu.

Bravo sesleriyle ve alkışlar salonu doldurdu.

Herkesle beraber, genç kız da kadehini kaldırmıştı. Sonra nişanlısından bir an için izin isteyerek salondan çıktı.

Kalabalık en coşkun, en neşeli anlarını yaşıyordu. Fakat birdenbire kahkahalar boğuldu... Tebessümler silindi... Konuşmalar kesildi...

Yanlışlık olamazdı. Herkes duymuştu. Müthiş bir silâh sesi bütün gürültüyü bastırmıştı birdenbire!.

Salona çöken korkunç sessizlik bir an devam etti. Sonra kısık sesle sorulan sualler, mütereddit cevaplar birbirini kovalamağa başladı.

Maryanella çıktığı kapıdan tekrar salona girmişti. Yanakları bembeyazdı. Dudaklarında sinirli ürpertiler dolaşıyordu.

Cankarlo, sual dolu gözlerle ona doğru koşup elini tuttu.

Salonda panik başlamak üzereydi. Her kafadan bir ses çıkıyordu:

— «Kapıya vurmak lâzım...»

— «Hattâ açmak...»

— «Fazla beklemek doğru değil...»

— «Polise telefon edelim...»

— «Kızı ve damadı varken bu bize düşmez...»

— «Kaza mı, cinayet mi acaba?»

Bu aralık müthiş bir çığlık duyulmuştu:

— «Baba!... Baba!...»

Genç kız, iki adamın kapandığı odaya koşmuş, bir eliyle tokmağı çevirmeğe uğraşıyor, diğeriyle de kapıyı yumrukluyordu:

— «Baba!... Baba!...»

Nihayet kapı açılmış, milyoner Prebel hayalet gibi dışarı çıkmıştı. Sağ elinde bir tabanca, gözlerinde de korkunç bir ifade vardı:

— «Tom Dun'u öldürdüm. Baylar, lûtfen polise haber verin.»

Kapıya en yakın durumdakiler, içerde upuzun yatan bir ceset görmüştüler.

Bölüm 2

MİLYONER Prebel'in, arkadaşı Tom'u öldürdüğü bütün şehirde derhal duyulmuştu. Bu, müthiş olduğu kadar, hayret edilecek bir şeydi ayni zamanda... İki adamın yirmi senedenberi sıkı fıkı dost olduğunu bilmiyen yoktu. Sevgi ve bağlılıkları, bütün davranışlarından belli oluyordu zaten!...

Maryanella, facia etrafında sorulanlara herkesten fazla bir şey bilmediği cevabını veriyordu.

Babası ile Tom'un arkadaşlıkları çok eskiydi. Kendisi daha dünyaya gelmeden başlamıştı herhalde!.. Aklı erelidenberi Tom'un evlerine gelip gittiğini hatırlıyordu. İkisi de aşağı Amerika'lıydı. Genç kız bundan başka bir şey bilmiyordu. Babası geçmişinden hiç bahsetmemişti ona...

Milyoner Prebel'in hayatı açık bir kitaptan farksızdı. Ancak ikinci bölümden başlayan bir kitaba benziyordu bu!.. Yirmi beş sene evvel, yirmi beş yaşındayken Buenos Ayres'e gelmişti. Bu şekilde onun hayatını iki ayrı parçaya ayırmak mümkündü. İkinci parça akar su kadar berrak, gök yüzü gibi temizdi. Şeffaf bir kristalin arkasından bakıyormuş gibi, orada mevcut her şeyi görmek kabildi. Küçük başlangıçlar... Büyük neticeler... Karlı işler... Dürüst hareketler... İyi dostluklar.. Kısacası tertemiz bir hayat. Buna karşılık birinci parça sisli ve bulutlu

bir havadan farksızdı. Oradaki olmuş bitmişten kimsenin haberi yoktu.

Yirmi beş senedenberi «Niçin Arjantin'e geldiniz?» diye soranlara hep ayni cevabı vermişti:

— «Memleketimin havası bana yaramıyordu. Onun için gelip burlaya yerleştim.

Ve derhal lâfı değiştirip, başka konulara atlıyordu.

Bu bakımdan israr etmek, onun kıymetli dostluğunu kaybetmek demekti.

Bazı yakın ahbapları, karısının bile sağlığında kocasının gençliği hakkında hiçbir şey öğrenememiş olduğunu iddia ediyorlardı.

Gerçekten öyleydi. Karısının bu hususta yalnız bir defa sorduğu suale, Piyetro Prebel şu cevabı vermişti:

— «Şimdi vatanım durumundaki bu mübarek memlekete ayak bastığım gün dünyaya geldim. Sen de beni burada doğmuş farzet...»

Maryanella'nın annesini tanımış bazı kadınlar, onun Tom Dun'dan hiç hoşlanmadığını söylüyordular. Genç kadının pek kısa süren mutlu yılları boyunca, ıztırabına, kederine sebebiyet veren, Tom'un sık ziyaretlerinden başka birşey olmamıştı.

Onların sıkı fıkı dostluğu gösterişten ibaret miydi yoksa? Bu iki adamı birbirine bağlayan ortaklaşa bir sırdan şüphe edilemezdi artık... Ancak bunun ne olduğunu henüz kimse bilmiyordu.

Prebel'in Arjantin'deki hayatı, en küçük noktasına kadar herkesce malûmdu. Yirmi beş sene evvel Arjantin'e gelmişti. Cebinde pek az bir parası, bakışlarında da her ne pahasına olursa olsun, muvaffak olmak istiyenlerin azmi vardı. Bu büyük şehir, önceleri onun bütün cesaretini kırar gibi olmuştu. Caddeler, apartımanlar, otomobiller ve bitmez tükenmez bir kalabalık... Bütün bunların uğultusu genç adamın başını döndürmüştü. Muvaffak olması için, sessiz ve sakin bir yer lâzımdı ona... Toprakla uğraşacak, alnının teriyle hayatını kazanacaktı. Bükülen boynunu, iğilen omuzlarını gök yüzündeki bulutlardan başka kimse görmeyecekti. Çalışmaya başladı. Kollarındaki bütün kuvveti, kafasındaki bütün zekâyı seferber etmişti. Kimsenin üzerinde durmak istemediği bir toprak parçasını işe yarar hale getirdi. Bataklık kısımları kuruttuktan sonra toprağını altüs etti ve ekip biçti. En büyük dostluğu yetiştirdiği hayvanlarda, en büyük teselliyi dile getirdiği toprakta buluyordu.

O yılın kazancı ile arazisini genişletti. En yakın komşusu ihtiyar bir çiftçiydi. Kızlarından biri Prebel'in çok hoşuna gidiyordu. Evlendiler. Ve yedi sene çok mutlu bir ömür sürdüler.

Bir müddet sonra ölen kayınbabasından hatırı sayılır bir miras kalmıştı. Perebel'in kazancı bu şekilde iki misli artıyordu. Kızı Maryanella dünyaya geldiği zaman, o zengin bir adamdı artık!...

Karısının anî ölümü bir an için bütün ümitlerini kırmıştı. Çalışma gücünü kaybeder gibi oluyordu. Lâkin kızını düşünmeliydi. Kendi yüzünden onun da talihsiz bir ömre mahkûm olmasını istemezdi herhalde.

Fırtına bir tek dalı kırdı diye, ağacı kökünden kesip atmak gerekmezdi ya!.. Prebel eskisinden daha fazla çalışmağa başladı. Ayni zamanda büsbütün kendi dünyasına kapanmış, dışarısı ile ilgisini kesmişti. Yüzündeki sert çizgiler, yalnız kızının yanında yumuşuyordu. Küçüğün sık sık sorduğu bir soruya cevap vermek ne kadar da güçtü yarabbi: «Annem nerede?»

Uzun seneler boyunca, baba kız kırların sessizliğinde başbaşa yaşadılar. İnsan yüzü görmüyor gibi bir şeydiler. Prebel, işleri için Buenos Ayres'e indiği zamanlar evine mümkün olduğu kadar çabuk dönmek için acele ediyordu.

Karısının sağlığından beri kendilerini ziyarete gelen bir tek kişi vardı: Tom Dun.

Tom ilk defa, Prebel tarlada adamlarına nezaret ederken çıkagelmişti. Genç kadın, kocasının yeni geleni böyle birdenbire karşısında görünce hayretten az kalsın sırtüstü düşecek gibi olduğunu komşularına bir kaç kere anlatmıştı. Bu ziyaret pek hoşuna gitmemişti herhalde. Buna rağmen onun elini hararetle sıkmış, gereken misafirseverliği göstermişti Piyetro, icabında içindeki ıztırabı dışardakilerden saklamasını bilen bir adamdı.

Bundan sonra Tom'un ziyaretleri muntazaman devam etmeğe başlamıştı. Geliyor, birkaç gün kalıyor, sonra uzun bir geziye çıkacağını söyleyerek gidiyordu.

Nihayet Perebel, çiftlik hayatını bırakıp, şehire yerleştiği zaman, Tom ziyaretlerini sıklaştırmağa başlamıştı. Geldiği zaman uzun süre onlarda kalıyordu. Evde kendisi için bir oda, yemek masasında kendisi için bir yer hazırdı daima!...

Tom'un kim olduğu ve ne iş gördüğü kimseyi pek ilgilendirmemişti şimdiye kadar!. O, Prebel'in aksine, herkesle samimiyet kuran geveze ve neşeli bir adamdı. Yakından tanıyanlar,

onların birbirine tam mânasiyle zıt iki yaradılış olduğunu söylüyordular.

Kim ne derse desindi, onların en ufak bir anlaşmazlıklarını, en değersiz bir atıp tutmalarını gören olmamıştı henüz!

Müşterek bir sırdan mı ileri geliyordu yoksa bu durum? Bazen, Prebel'in çalışma odasına kapanıp, saatlerce başbaşa kaldıkları oluyordu. Birbirlerine uzun uzun anlatacak neleri vardı acaba?

Maryanella, bu bakımdan babasına ne vakit sual sorsa hep ayni cevabı alıyordu: «İş icabı yavrum. Senin böyle şeylere aklın ermez.»

Aşağı yukarı ayni hayatı yaşayan bu iki adamın, ne gibi müşterek işleri olabilirdi?

Buna karşılık, başbaşa konuşmalarının konusu önemle üzerinde durulacak şeylerdi herhalde! Bazen gece yarılarına kadar kapalı kaldıkları oluyordu. Çıktıkları zaman, Tom dediğini yaptırmış, arzusuna kavuşmuş kimselerin gamsız neşesiyle gülüyor, Prebel alnında kıvranan iki karanlık çizgiyle biraz yorgun biraz da ümitsiz görünüyordu daima. 'Saatlerce süren çalışmadan ve tartışmalardan sonra, bu da tabiî bir şeydi herhalde!...

Evin ikinci efendisi Tom Dun'du. Prebel bu bakımdan uşak ve hizmetçilere kesin emir vermişti.:

— «Bu evde ben neysem, Tom da odur. Ne isterse yapılacak, ne derse itaat edilecek, anlaşıldı mı?..»

Şu halde, nasıl oluyordu da Prebel, o iyi ve yufka yürekli adam, arkadaşı Tom'u öldürmüştü? Hele kızının nişanlandığı ve evinin en değerli davetlilerle dolup taştığı bir gecede?...

Bu bakımdan kimse söyliyecek bir şey bulamıyordu. Polisin ve adliyenin gayreti de bir işe yaramamıştı henüz!...

Olay yerine ilk gelen komiserle sorgu yargıcına katilin verdiği cevaplar kaçamak kabilinden şeylerdi.

— «Evet Tom'u öldürdüm. Anlaşamadığımız bir nokta vardı. Tartışırken irademi kaybettim, onu vurdum.»

— «Tartışmanızın sebepleri?»

— «Ehemmiyetsiz şeyler... Diğerlerinden farksız bir tartışma... Önemlisi onu öldürmüş olmamdır. Cezam neyse veriniz. Bundan başka söyliyecek bir şeyim yok.»

Bütün şehir dedikodu içinde çalkalanıp duruyordu. Gazeteler cinayetin muhtemel sebeplerini araştıran sütunlar dolusu yazı neşrediyor, polisler, savcılar, avukatlar ipucu yakalayabilmek için nafile yere didinip duruyorlardı.

Maryanella ümitsizliğe ve teessüre dayanamıyacak kadar zayıf düşmüştü. Cankarlo'nun teselllileri hiç fayda etmiyordu.

Avukata göre esrar perdesi en kısa bir zamanda kalkacak, gerçek meydana çıkacaktı. Lâkin genç kıza lâkırdı anlatmak mümkün olmuyordu. Babası, sevgili babası cinayet işlemişti. Kendi hayatı ile beraber onun hayatı da mahvolacaktı.

Beri tarafta Cankarlo, nişanlısına cesaret vermeğe çalışırken, bütün ümitlerini kaybeder gibi oluyordu.

Avukat olduğu için, nezarethanede bulunan sanıkla istediği zaman görüşmek iznini vermişlerdi ona.

— «Anlamıyor musunuz?» diye sorgu yargıcı ısrar ediyordu. «Susmakla, kendinizi daha zor duruma soktuğunuzu anlamıyor musunuz?»

Prebel omuzlarını silkiyordu.

— «Tom Dun'un nişan gecesi kızınıza vermek istediği kapalı zarfın ne olduğunu söyler misiniz?»

— «Bilmiyorum...»

Yargıçlar ona karşı yumuşak davranmak zorunluğunu hissediyordular. Prebel'in genel durumu, serveti, hayırseverliği, yirmibeş senelik temiz hayatı böyle icabettiriyordu.

— «Haydi bakalım Piyetro Prebel. Hatırlamağa çalışın. O gece çalışma masanızın üzerinde bir hayli para bulunmuş. Bu paranın ordaki varlığını nasıl anlatacaksınız?...»

— «Kendimi o derece kaybetmiştim ki, ne yaptığımı bilmiyordum. Belki kaçarım diye kasadan bir miktar para çıkarmıştım. Fakat sonra bunun ne kadar boş olacağını düşündüğüm için vazgeçtim.»

— «Kaçmak mı? Sizin böyle bir şey yapacağınız kimsenin aklına gelmez. Kızınızın nişanlandığı bir gecede siz paralarınızı alıp kaçmayı düşünemezdiniz. Bu hiç de iyi bir mâzeret değil Prebel...»

Beriki ses çıkarmadan omuzlarını silkiyordu.

— «Hem sizin gibi zengin adamlar paralarını evde tutmazlar ki. Çek defteriniz olduktan sonra nakit parayı ne yapacaktınız? Maksadınız neydi, onu söyleyin?»

— «Kızıma güzel bir hediye almayı düşünüyordum.»

— «Kızınıza inci bir gerdanlık takmıştınız ya Prebel?.»

— «Evet ama, bir hediye daha almak istiyordum...»

— «Öyle olduğunu farzedelim. Sizin gibi kredili bir milyonerin her hangi bir şeyi alması için muhakkak nakit paraya mı ihtiyacı vardır? Bir çek yazamaz mıydınız? Bir imza karşılığında istediğinizi alamaz mıydınız? Hayır Prebel hayır. Yanlış

yola sapıyorsunuz. Netice çok tehlikeli olabilir. Onu öldürmek için her halde önemli sebepleriniz vardı. İtiraf etmeniz lâzım. Kendi menfaatinize bir hareket olacaktır bu! Adaletin elinden hiç bir şey kurtulmaz. Bize yardım ederseniz bu işi bir an evvel bitirir, sizi de müşkül vaziyetlerden kurtarabiliriz. Haydi Prebel konuşun. Çekinmeden ve düşünmeden her şeyi anlatın...»

Sorgu yargıcının yumuşak ve tatlı davranması para etmiyordu. Milyoner konuşmamak kararından döneceğe benzemiyordu. Biraz şiddet onu yola getirebilirdi belki!.. Ellerine kelepçe vurup, iki muhafızın ortasında cezaevine gönderdiler. Dışarı ile temas etmiyecek, ziyaretine de kimse gidemiyecekti.

Böylece, o güne kadar nezarethanede ayrı bir odada yatıp kalkan milyoner, daracık bir höcreye kapatılmıştı. Kendinden başka bir yankesici iki de katil vardı orada.

Cankarlo avukat olduğu için, gidip görebiliyordu Prebel'i. Mahkemede onun müdafaasını da yapacaktı ayni zamanda!...

Maryanella babasını görebilmek için her türlü fedakârlığa katlanmağa hazırdı. Başvurduğu bütün çareler neticesiz kalmıştı. Sorgu yargıçlığının kat'i emri vardı. Sanıkla avukatından başka kimse görüşemiyecekti. Beri tarafta, Cankarlo da, baba kızın şimdilik birbirlerini görmesine taraftar değildi. Heyecanlı ve acıklı sahneler, milyoner üzerinde büsbütün aksi tesir yapabilirdi.

Onu konuşturmak, ona her şeyi anlattırabilmek için en ufak noktadan başlayarak, meslek hilelerinin her türlüsünü uygulayacaktı. Gerekirse kızının saadetini bile ileri sürecekti Biricik evlâdının hayatını, istikbalini mahvetmek istemiyorsa, önce kendi hayatını kurtarmalı, bu işin içinden alnının akiyle çıkmalıydı.

Milyonerin, en zayıf tarafı buydu zaten...

O gün, Cankarlo, kayınbabasiyle görüşmek üzere yine cezaevine gidecekti.

Maryanella nişanlısını uğurlamak için kapıya kadar gelmişti. Ayakta duracak hali yoktu. Sadık mürebbiyesi Konkitanın koluna girmiş ona yaslanıyordu.

Genç avukat dışarı çıkarken Maryanella sayıklar gibi inliyordu:

— «Benim için onun boynuna sarılın, yanaklarından öpün, olmaz mı?»

Bölüm 3

CEZAEVİ. İradesiz davranışlarla şuursuz hareketlerle, kendilerini müdafaa, başkalarını da kurtarmak için bilerek, ya da bilmeyerek öldürenleri bir araya toplayan karanlık ve rütubetli bina... Birbirlerinden hiç farkı olmayan insanların, yine birbirlerini yola getirmek için uğraştıkları çevre...

Taş koridorların duvarlarına akseden ayak sesleri. Bir höcre. Anahtar ve kilit tıkırtıları. Sonra bir ses:

— «Piyetro Prebel... Dördünüzden hangisi Piyetro Prebel?..»

— «Benim!..»

Kapı boğuk gıcırtılarla açılmıştı:

— «Ziyaret salonuna...»

İki adım sol gerisinden takib eden silâhlı bir muhafızla milyoner höcresinden çıkıp loş koridorlar boyunca yürümeğe başladı. Nemli bakışlarından ümitsiz, kırık dökük adımlarından da yorgun olduğu anlaşılıyordu. Sakalları uzamış, saçları birbirine karışmıştı.

«— Sağa dön» diye muhafız emir veriyordu.

«— Sola dön...»

«— Karşıki kapıya doğru yürü.»

Aralık duran kapıyı, muhafız ayağı ile itip, eliyle suçluya girmesi için işaret etti. Sonra kapatıp dışarda kaldı.

Müdafaa avukatı, müvekkiliyle yalnız kalmak hakkına sahipti.

Odanın döşemesi kaba ve yuvarlak bir masa ile üç dört iskemleden ibaretti. Solgun benzi, bulanık bakışları ile Cankarlo, orada ayakta bekliyordu.

Milyonerin dudaklarında zoraki bir tebessüm kıvrılmıştı. Korktuğunu ve ıztırap çektiğini belli etmek istemiyordu. Damadının uzattığı ele doğru, kendisini atarcasına koşmuştu.

Gözlerini yerden kaldırmadan titrek ve boğuk bir sesle sordu:

«— Kızım?... Maryanella nasıl?...»

«— Iztırap çekiyor... Onu bu üzüntülerden kurtarmak sizin elinizde...»

Genç avukat bu derece sert konuşmak istemezdi ama, olmuştu bir kere!...

Milyonerin başı göğsüne düşmüştü. İskemlelerden birisine ilişip bir an hareketsiz kaldı. Biraz sonra kendini toplamış ayni sert ifadeyle karşılık veriyordu:

«— Maryanella için hiçbir şey yapamıyacağım. Bu uğurda mümkün bütün fedakârlıklara hazırım. Bunu sen de benim kadar takdir edersin... Fakat yapacak bir şey yok.»

İkisi de heyecanlanmıştılar. İkisi de ayni endişenin pençesinde kıvranıyordu. Tekrar konuşabilmeleri için biraz kendilerine gelmeleri lâzımdı.

Nihayet Cankarlo, daha sâkin bir sesle, daha iyi şeylerden bahsetmeğe başladı:

«— Sizin müdafaa avukatlığınızı ben yapacağım. Bu bakımdan itiraz etmezsiniz herhade?.»

«— İtiraz edecek ne var?» diye beriki hemen cevap verdi. «Ancak işlediğim cinayet o kadar açık ve o kadar meydanda ki, durumumu müdafaa edecek bir avukata lüzum olmıyacak zannedersem.»

«— Hiç de zannettiğiniz gibi değil. Yargıçları ikna etmek lâzım.»

«— Ne gibi? Cezamı hafifletici sebeplerin varlığı bakımından mı? Olanı biteni anlattım zaten. İlâve edecek bir tek kelimem yok artık. Tom'u öldürdüm. Bunu itiraf ediyorum. Tartışıyorduk. Hırsımı yenemedim. İşte bu kadar. Başka bir şey yok. Daha ne istiyorlar?»

«— Mesele bu değil. Bize asıl cinayet sebebi lâzım. Tartışmanız neydi? Neden ileri geliyordu? Sizi kurtaracak, cezanızı hafifletecek sebepleri ancak bu noktadan tutup çıkarabiliriz.»

«— İmkânı yok. Tartışmamızın sebebi budalaca bir şeydi zaten. Hırslanmıştım. İrademe hâkim olamadım. Ateş ettim..»

«— Niçin böyle saçma iddialarda bulunuyorsunuz. Siz yirmi beş senedir nümune adam olarak yaşıyorsunuz bu memlekette! Basit bir tartışma sonucu iradenizi kaybetmeyeceğinizi herkes bilmiyor mu zannediyorsunuz? Sizin hırslandığınızı bir kerecik olsun kimse görmemiş şimdiye kadar!...Halbuki siz birisine ateş etmiş ve onu öldürmüş bulunuyorsunuz. Çok önemli ya da çok kötü bir durum vardı ki, buna mecbur oldunuz. Rica ederim benden saklamayın. Bana her şeyi olduğu gibi anlatın. Hem sizi, hem Maryanella'yı hem de kendimi ancak bu şekilde kurtarabilirim.»

Milyoner, kısık bakışlarını döşemenin taşlarına dikmiş, konuşmadan duruyordu. Ya ağlamamak için dişini sıkıyor, ya da mühim bir şey düşünüyordu. Nihayet anî bir kararla başını kaldırdı:

«— Bana bak Cankarlo. Maryanella bir katilin kızı oldu artık. Ondan hâlâ nefret etmiyorsan onunla derhal evlenmelisin. Bütün servetimi ona vereceğim. Malımı mülkümü satar, başka bir memlekete gidersiniz. Benim, içinde bulunduğum bu iğrenç durumun duyulmayacağı uzak bir memleket. Neresi olursa olsun. Bana gelince... Bu noktayı düşünmenize lüzum yok.»

«— Fakat bu körükörüne bir şey olur... Kendi kendini öldürmekten farksız bir şey... Kendi ellerinizle, yine kendinizi öldürmeğe kalkışıyorsunuz...»

«— Yapacak başka şey yok. Tek çıkar yol bu. Sizin ve benim için!»

Çok kesin konuşuyordu. Onu kararından döndürmek imkânsızdı bu şekilde. Ayakta bekleyen Cankarlo, bir iskemleye yığılıp, başını ellerinin arasına aldı. Iztırap içinde kıvrandığı anlaşılıyordu.

Nihayet iniltiden farksız bir sesle mırıldanmağa başladı:

«— Şu halde... Siz hiç de iyi bir baba değilsiniz. Susmakta ve adaleti yanlış yola sevketmekte, kendinize göre bir düşünceniz, sebepleriniz vardır belki. Çarpılacağınız cezanın şiddeti sizin için değersiz sayılabilir... Fakat kızınız? Onun sonu ne olacak?»

«— Elimden bir şey gelmedikçe ne yapabilirim?»

«— Gururunuzu kırmak zorundasınız... Korkuyorsanız, kızınızın varlığı size cesaret vermelidir. Evet. Ortada işlenmiş bir cinayet var. Bunu kabul ediyoruz. Fakat kurtuluş çaresini, yoksa bile aramak lâzım. Gerekirse yalan söyliyeceksiniz. Çünkü ara yerde bir masumun hayatı mahvolacak. Zavallı kızınız. Ve kızınızı seven zavallı nişanlısı...»

— «Elimden bir şey gelmez...»

«— Bu ikinci cinayetiniz, bence birincisinden çok daha ağır ve affedilmez bir şey...»

«— Yapacak bir şey yok» diye çılgın gibi bağırmıştı milyoner!. «Yapacak bir şey yok... Yapacak bir şey yok...»

Damadını bileklerinden yakalamış, sarsak hareketlerle kapıya doğru sürüklüyordu:

«— Haydi Cankarlo git artık. Beni hatırladığın için teşekkür ederim. Amma artık git. Sen burada kaldıkça birbirimizi daha fazla kıracağız.»

Genç avukat onu bu vaziyette bırakıp gidemezdi. Sükûnet bulduktan sonra ona meram anlatabilirdi belki de?

«— Maryanella ve ben, sizin hayatınızda büyük bir sır olduğuna kanaat getirdik. Kızınızda bu şüphe henüz uyanmış bulunuyor. Bense sizi tanıdığım ilk gündenberi böyle bir şeyin varlığından şüphelenmiştim. Kendisini, kendi içine kapamış, geçmişinden hiç bahsetmeyen bir adam... Biraz kaba, biraz açık konuştuğum için beni mâzur görün. Kendi hesabıma aramızda gizli kapaklı hiç bir şeyin kalmasına taraftar değilim. Sizinle konuşurken kalbim avucumun içinde olacak daima. Beni anlıyorsunuz değil mi? Sizin yaşınızda bir adam nasıl olur da gençliğinden bahsetmek ihtiyacını duymaz? Hiç olmazsa arasıra. Bu, ihtiyarlamağa başlayan her adam için kuvvetli bir ihtiyaçtır.»

Milyonerin damadını süzen bakışlarında, kin mi vardı, yoksa başka bir şey mi? Belli olmuyordu bir türlü. Ancak bu bakışların hiç de tabiî olmadığı muhakkaktı. Kafasındaki düşüncelerin, gözlerinde aksetmemesi için, bakışlarına perde germişti sanki...

— «Evet aziz dostum» diye genç avukat devam etti. «Sizin hayatınızda büyük bir sır saklı. Bunu ne diye benden gizliyorsunuz? Ben sizin avukatınızım... Yakında da oğlunuz olacağım... Bu şekilde inat etmenizin mânası yok. Tuttuğunuz yol, sizi ölüme götürmekten başka bir işe yaramaz... Sizinle beraber kızınızı da. Bu hakkı kendinizde buluyor musunuz?»

Cankarlo samimi ve coşkun bir ifade ile konuşmuştu. Sesinde kararlı bir ifade, bakışlarında ikna etmek isteyen bir azim vardı. Milyonerin bu sözler üzerine biraz olsun yola geleceğini ümit ediyordu. Beriki gözleri daima yere saplamış, sessiz bir bekleyişle onu dinliyordu. Acı hatlarla kıvrılan alt dudağında asabî bir titreme başgöstermişti.

— «Elimden bir şey gelmez» diye aynı bedbin sesle mırıldandı. «Girişeceğim teşebbüsler, kızımı ve kızımın saadetini kurtarmağa yaramaz. Yalnız, sana söyleyecek bir şeyim var

Cankarlo. Sen ve kızım, benim hayatımda muhakkak bir sır olduğuna inanıyorsanız, buna hürmet edin. Size söyliyebileceğim biricik şey, sizden edeceğim biricik rica bundan ibarettir işte. Şimdilik Allahaısmarladık.

Belki sıkmaz korkusu ile, damadına elini uzatmadan kapıya doğru yürümüştü. Beriki, onun gitmesine engel olacak bir davranışta bulunmadı. Milyoner yola geleceğe benzemiyordu.

Prebel kapıdan çıkmak üzereyken geriye dönmüştü :

— «Çalışma odam açık mı duruyor?»

— «Hayır. Kapandı ve polis tarafından mühürlendi.»

— «Ya?...»

Genç avukat milyonerin bakışlarında garip bir ışığın yanar gibi olduğunu görmüştü.

— «Mahkûmiyetim kesinleştiği zaman beni son bir defa daha ziyarete gelmelisin Cankarlo. O zaman senden bir ricada bulunacağım belki...»

Prebel, böyle söyledikten sonra kaybolmuştu.

Loş koridorda derin akisler yaparak uzaklaşan ayak sesleri duyuluyordu. Gardiyan emirlerini tekrarlamağa başlamıştı:

— «Sola dön...»

— «Sağa dön...»

— «Doğru yürü...»

Bölüm 4

İVO SERRANO bütün şehirde hatırı sayılan genç ve kibar bir adamdı. O gün, zengin kimselerin devam ettiği bir kulübün spor salonunda bir arkadaşı ile eskrim oynuyordu. Karşısındaki, şampiyon derecesinde mükemel bir oyuncuydu. Buna rağmen Serrano kendisini fevkalâde korumakla beraber kusursuz karşılıklarda da bulunuyordu. Bu iki usta oyuncuyu zevkle seyretmek için bir sürü meraklı toplanmıştı etraflarına!

Berabere gibi bir durumdaydılar zaten... Serrano'nun beş, ötekinin altı puanı vardı.

Oyuncular hücuma geçmişler, atak yapmak için fırsat kolluyorlardı.

— «Gayret Serrano» diye seyircilerden birisi bağırdı. «Göster kendini...»

Tam bu aralık, salonun dip kapısında bir garson göründü. Elinde bir kartvizit tutuyordu. Oyunculara doğru yaklaşarak saygı ile eğildi :

— «Bay İvo Serrano burada mı?»

Oyuncuların yüzü maske ile örtülü olduğu için onları birbirinden ayırdetmek oldukça güçtü.

— «Şimdi çarpışıyor» diye hasmı cevap verdi. «Rahatsız edilmek istemez her halde?...»

Garson geri geri giderek bir kenara çekildi. Oyun bitinceye kadar o da bu karşılaşmayı zevkle seyredebilirdi.

İvo Serrano güzel hamleler yapıyordu. Beriki de kendine güvenen kimselerin soğukkanlılığı ile bu hamleleri karşılıyordu. Kılıçlar ıslık çalarak boşluğu yarıyor, birbirine çarptıkça çelik şakırtıları bütün salonu dolduruyordu. Serrano, bir an evvel son darbeyi indirmek için acele ediyordu. Beriki mükemmel bir oyunla onu gerilemeğe mecbur etti. Fakat Serrano âni ve şimşek gibi bir hareketle ileri doğru atılmış, hasmının göğsüne isabet eden mükemmel bir tuşla oyunu bitirmişti.

Gürültülü alkışlar arasında her ikisi de maskelerini çıkarıp kılıçlariyle seyircileri selâmladıktan sonra birbirlerinin elini sıktılar.

— «Bravo Serrano, böyle devam edersen yakında şampiyonluk senin demektir...»

Genç ve centilmen adam halinden memnundu. Kendisine uzanan elleri sıkıyor, teşekkür ediyordu. Soyunma odasına doğrulduğu bir sırada, garson tekrar yanına yaklaştı :

— «Affedersiniz, sizi görmek istiyen biri var. Kartını gönderdi.»

— «Yabancı değil. Bizim Cankarlo. Bir dakika beklesin. Şimdi geliyorum. Bir duş yapmam lâzım. Kendisine içecek bir şey veriniz.»

Cankarlo ufak yudumlarla içkisini içerken bir yandan da arkadaşı İvo Serrano'nun kuvvetli zekâsını ve faal hayatını düşünüyordu. Son olay onun şöhretini büsbütün arttırmıştı. İşlemediği bir suç yüzünden prangaya gönderilen doktor Pol Rando'yu hatırlamıyan var mıydı? İvo Serrano, hakikî suçluyu bulmuş ve doktorun suçsuz olduğunu resmen ispat etmişti. Bu hâdise bütün memlekette kıyametler koparmış, Serrano'yu da günün adamı yapmıştı.

İvo Serrano'da anadan doğma dedektif ruhu vardı. Vaktinin büyük kısmını câniilerden ve cinayetlerden bahseden kitapları okumakla geçirirdi. Kriminoloji ilmini yutmuştu âdeta...

İlmî çalışmalardan sonra hareket sahasına geçmek mecburiyetini duymuştu kendinde. Küçük bir tecrübe bu işte de ne kadar muvaffak olabileceğini ispata kâfi gelmişti. Senelerdenberi, gazeteler, faili yakalanmıyan bir cinayetin dedikodusunu yapıp duruyordular. İvo Serrano sırf kendi zevki için bu işle el altından ilgilenmişti. Nihayet polisin ve özel detektiflerin bütün ümilerini kaybettikleri bir sırada katili yakalamış ve adliyeye teslim etmişti.

Bölüm 13

YARI yola geldikleri vakit, Serrano, şoföre iğilip, önce kendi evine uğramak istediğini söyledi. Cankarlo, onu bir dakika için otomobilde bekliyecekti.

Muavininden yeni bir telgraf gelmişti. Okuduktan sonra hemen cevap yazdı ve derhal çekilmek üzere uşağına verdi.

Tekrar yola koyulmuştular.

Milyonerin evinde hayat durmuştu sanki!.. Prebel'in hastalığı, burada derin bir sessizlik yaratıyordu. Uşaklar, hizmetçiler, tapınaktaymış gibi çıt çıkarmadan çalışıyorlardı. Maryanella nefes almaktan bile korkuyordu âdeta! Hemşireler, yalnız dudaklarının hareketiyle konuşuyorlardı.

Milyoner, henüz, kendine gelmemişti. Ateşin düşmediğini gören doktorlar, ümit kesmemekle beraber, onun iyi olabileceğini zannetmiyorlardı.

Sessiz bir loşluğun doldurduğu bu eve girdikleri zaman, Cankarlo, zavallı nişanlısının, Serrano da hemşirelerin yanına gitti.

— «Yeni bir şey yok» diyordu bunlardan biri. «Hasta kesik kesik sayıklıyor. Bütün dikkatimize rağmen, sözlerinden mâna çıkartamıyoruz.»

— «Kızı ne yapıyor?»

— «Kapının önüne gelip, bazı saatlerce beklediği oluyor. Ba-

basını rahatsız edecek bir harekette bulunmadı şimdiye kadar!..»

— «Ya mürebbiye Konkita?»

— «Başını kapıdan içeri sokup sık sık bakıyor ve bize sualler soruyor. Bizi rahat bırakması için rica ettik. Siz de ayrıca söylemelisiniz.»

— «Başka bir şey yok mu?»

— «Hayır, yalnız bu sabah viziteye gelen iki doktorun konuştukları sizi ilgilendirir mi bilmem?..»

— «Hasta hakkında mı?»

— «Evet.»

— «Anlatın.»

— «Biri söylüyor, diğeri de onaylıyordu. Hapishanede yattığı zaman süresince çektiği acı, sadık bir uşağın öldürüldüğü haberi ve buna benzer başka bir takım şeylerin, milyonerde beyin hümmasına yol açacak kadar kuvvetli darbeler olamayacağını iddia ediyordu. Ona göre, milyoner, evvelce de, buna benzer bir hastalık geçirmiş. Bu defaki, birincinin bir nevi devamı olabilirmiş. Babasının vaktiyle böyle bir hastalık geçirip geçirmediğini kızından sordular. Hatırlamadığını, daha doğruşu bilmediğini söyledi. Babasının ilk geçmişi etrafında hiç bir bilgisi yokmuş.»

— «Peki. Teşekkür ederim. Bu konuda ayrıca doktorla da konuşurum.»

Bundan sonra, polis hafiyesi, Konkita'ya haber gönderdi. Kadın, baş ağrısını bahane ederek, önce Serrano'yu kabul etmek istememişti. Nedense fikrinden caydı.»

— «Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim» diyordu Serrano. «Yalnız sizden bir ricam var. Hastanın etrafında fazla dolaşmamalısınız. Neyi merak ediyorsunuz? Maksadınız nedir?»

Hizmetçinin alnı kırışmış, bakışları kararmıştı.

— «Bana ve herkese karşı son derece iyi davranan bir kimsenin sıhhatini merak etmekten daha tabiî ne olabilir?»

— «Haklısınız ama, bu bakımdan kat'i emir vermiştik size...»

— «Odasına girmeyin, yanında durmayın demiştiniz. Ben sadece dışardan bakıyorum.»

Varlığının, Konkita'yı ne kadar sıktığını bildiği halde, bir koltuğa gömülerek, sigara tabakasını çıkardı.

— «Sizinle konuşacak bazı şeylerimiz var. Beni yormayacağınızı, beni fazla üzmeyeceğinizi zannederim.»

— «Bana sorulanlara nezaketle cevap vermeğe alışmışımdır.»

— «Nezaketten bahsederek, baş ağrınıza saygı göstermeden odanıza geldiğim için beni nezaketsizlikle mi suçlandırıyorsu-

Önceleri herkes bu çok yakışıklı, duygulu ve centilmen polis hafiyesini alaya alacak kadar tenkid etmişti. Fakat kamu oyunun hükümlerine, kararlarına akıl erdirmek güçtü. Beğenmediği, tutmadığı kimseleri beğendirmek mümkün olmuyordu. Bir kere de beğendikten sonra, kitleyi, kalabalığı fikrinden kimse caydıramıyordu. İvo Serrano için de böyle olmuştu. Birbirini kovalıyan güzel başarılardan sonra, şöhreti bütün memlekete yayılmış, dillere destan olmuştu.

— «İvo Serrano mu?» diyorlardı. «O kimsenin duymadığını duyar, görmediğini görür. Onda altıncı his var...»

Buna karşılık Serrano hiçbir zaman detektifliği meslek edinmek istememişti. Bu uğurda kimseden para aldığı da görülmüş değildi. Büyük bir serveti vardı. Bu işleri sırf kendi zevki için ,adalete ve insaniyete faydalı olmak gayesi ile yapıyordu.

En çok canını sıkan şey de bütün şehirde kendisinden fazla bahsedilmesiydi. Kazandığı her başarıdan sonra, kalabalığın uğultusu, dedikodusu kısmen hafifleyinceye kadar ortalıkta görünmemeyi âdet edinmişti!...

Hele Emniye Müdürlüğündeki şöhretine diyecek yoktu. En yüksek âmirlerden en küçük memurlara kadar herkesle ahbap olmuştu. Onu sevdikleri kadar ,ona saygı da gösteriyorlardı.

Bodrum palaslarda, arka sokakların loş ,meyhanelerinde yaşıyan gangster aveneleri, vurguncu çeteleri, ona «Prens Hafiye» diye isim takmışlardı. Ayni zamanda polisten korkmadıkları kadar ondan çekiniyorlardı.

Serrano bunu biliyor ve tebessüm ediyordu. Tahkikat icabı kıyafet değiştirerek bu aşağılık yerlere kaç kere girip çıkmıştı. Hattâ bir keresinde kendisini tanıdıkları için yakayı ele vermiş, ancak kuvvetli yumrukları sayesinde vartayı atlatabilmişti.

İvo Serrano, kusursuz şıklığının, gösterişli endamının gurursuz şaşaasiyle salona girerken bütün bakışlar ona çevrilmişti Dudaklarında genişleyen tatlı bir tebessümle arkadaşına doğru ilerledi :

— «Hangi rüzgâr seni buraya attı Cankarlo? Birbirimizi görmeyeli kaç mevsim geçti acaba? Kulübe gelmiyorsun artık?»

İki genç adam okul sıralarından bu yana arkadaştılar. Cankarlo, Maryanella ile tanıştığındanberi, gecelerini kulüpte geçirmektense, sevgilisinin yanına gitmeyi tercih ediyordu.

— «Sık sık senden bahsettiğimize emin olabilirsin. Senin eksikliğini herkes kadar ben de duyuyorum.»

— «Teşekkür ederim, Ben de hepinizi ayrı ayrı severim.»

Serrano alışkın hareketlerle, uzakta duran viski bardağına nişan almış sifondan soda sıkıyordu :

— «Görünmez olduğundan beri ne yapıyorsun bakalım? Oyun oynamadan, dans etmeden insan vaktini nasıl geçirir acaba?»

Berikinin yüzü kararmağa başlamıştı. Arkadaşının felâketi duymamış olması mümkün müydü?

— «Serrano, kardeşim» diye ona doğru eğildi. «Buraya sadece seni selâmlamak, hatırını sormak için gelmiş değilim. Gerçi seni tekrar görmek benim için büyük bir zevktir ama, sana çok daha önemli bir ricada bulunacağım ayni zamanda...»

İvo, viski bardağını masanın üzerine bırakıp derhal dikkat kesilmişti.

— «Nedir bakalım? Senin için elimden gelen hiçbir şeyi esirgemiyeceğimi bilirsin.»

— «Bunu sana anlatmağa lüzum var mı bilmem. Biraz teselliye, biraz sükûnete o kadar muhtacız ki. Ben... O... Hepimiz.»

— «Ben... O... Hepimiz... Anlıyamıyorum» diye Serrano gözlerini açmıştı.

— «Alayın sırası değil şimdi, Allahını seversen... Piyetro Prebel'den bahsediyorum sana. Ondan ve işlediği cinayetten.»

— «Anladık ama, senin bu işle ilgin ne?»

— «İlgim olmaz olur mu canım? Ben milyonerin kızı ile nişanlı değil miyim?»

— «Hay Allah cezasını versin. Öyle ya sen onun nişanlısısın. Bak bu hiç aklıma gelmemişti. Gerçekten önemli!...»

— «Önemli de söz mü? Her şey mahvolmak üzere. Serrano kardeşim, bizi senden başka kimse kurtaramaz.»

Beriki içkisini kısa yudumlarda içip bitirinceye kadar ses çıkarmadı. Nihayet ayağa kalktı, arkadaşını kolundan tuttu:

— «Burada fazla gürültü var. Gel kütüphaneye geçelim.»

Geniş ve sessiz odaya girip kapıyı kapadılar.

— «Anlat bakalım. Ama ben hiçbir şey bilmiyormuşum gibi, bütün olayı baştan, sonuna en küçük noktasına kadar anlat.»

— «Gazeteleri okumadın mı?»

— «Okudum ama, değeri yok. Sen her şeyi tekrarla bana!»

Ve Cankarlo A'dan Z'ye kadar her şeyi anlattı. Şüphelerinden, cinayetin muhemel sebeplerinden, mevcut olduğunu zannettiği bir sırdan uzun uzun bahsetti. Öncelikle milyonerin, yirmi beş yıllık gençliği, kimsenin iç yüzünü bilmediği uzak

geçmişi üzerinde durmuştu. Nihayet, arkadaşının elini tutarak:

— «Bu işi üzerine alacak mısın?» diye sordu.

İvo Serrano bu soruya başka bir soru ile cevap verecekti:

— «Tom Dun'un, nişanlına vermek istediği zarf bir daha bulunamadı dedin öyle mi?»

— «Hayır bulunamadı.»

— «Arandı da mı bulunamadı?»

— «Ölünün üzerinde olduğu zannediliyordu. Bir dereceye kadar masaların, dolapların gözleri de arandı. Nihayet, milyonerin üzerinde ısrarla durduğu itiraftan sonra aramaktan vazgeçtiler.»

— «Israrla üzerinde durduğu itiraf ne demek?»

— «Fikrimi anlatamadım galiba? Milyoner, arkadaşını öldürmekte hiçbir özel maksat gütmediğini ısrarla iddia ediyor. Hırslandığı için iradesini kullanamamış ve ateş etmiş. Anlaşamadıkları bir nokta üzerinde tartışıyorlarmış.»

— «İyi ama, bu tartışmanın konusu neymiş acaba?»

— «Bunu söylemek istemiyor.»

— «Kapalı zarfın ne olduğunu ya da nasıl kaybolduğunu da söylemek istemiyor mu?»

— «Bilmediğini iddia ediyor.»

Cankarlo böyle söylerken garip bir düşünceye kapılır gibi olmuştu.

— «Yalnız benim dikkatimi çeken bir nota var Serrano. Dün onunla cezaevinde uzun boylu konuştuktan sonra bana ne dedi biliyor musun? Sen ve kızım benim hayatımda bir sır olduğuna inanıyorsanız ona saygı gösterin. Size söyleyebileceğim tek şey, edeceğim tek rica bundan ibarettir işte dedi».

İvo Serrano uzun ve derin bir sessizliğe gömülmüştü. Cankarlo daha fazla sabredemiyecekti artık:

— «Yardımını esirgemiyeceksin değil mi Serrano?» diye atıldı. «Onun müdafaasını üzerime aldım ama, meslek kabiliyetimle bunu başarabileceğimi zanetmiyorum. Bu işin temelini sen atacaksın. Direktiflerine ihtiyacım var. Bana yol göstermelisin.»

Serrano dalgınlığından kurtulmak istiyormuş gibi silkindi:

— «Her şeyden evvel şu kapalı zarfı bulmak lâzım. Ancak o zaman esrar perdesi yırtılmış olacaktır.»

— «Bulmak için bize yardım edeceksin değil mi Serrano?»

— «Yarın öğleden sonra beni milyonerin evinde bekle. Sa at onbeşte orada olacağım.»

Cankarlo sokağa çıktığında enikonu hafiflemişti.

Bölüm 5

ERTESİ gün sorgu yargıcı, suçlu Prebel'in derhal yanına getirilmesi için emir vermişti. Adliye doktoru ile beraber oturuyordular. Sorgu yargıcı milyonerle yaptığı son konuşmadan sonra onu bir daha görmemişti. Bugün de suratının asıklığından, davranışlarının ciddîliğinden önemli şeyler olduğu anlaşılıyordu.

Prebel, o sabah bir kere daha bileklerini kelepçeye uzatmak zorunda kalmıştı. Cezaevi arabasına binip adliye sarayına gitmesi gerekiyordu.

En zoruna giden şey, arabadan inip adliyeye girinceye kadar meraklı bir kalabalığın kendisini ısrarla süzmesiydi. Bu derece üzülmesine pek de lüzum yoktu. Zira, saçı sakalına karışmış bu bitkin adamda, eski yakışıklı milyoneri tanımak pek de kolay değildi.

Nihayet çağrıldığı odaya girdiği zaman, sorgu yargıcı ayağa kalkıp onun yanına yaklaştı. Gözlerini gözlerine dikmişti, Prebel'in gözlerinden sırrını okumak istiyormuş gibi dikkatle bakıyordu :

— «Ne düşünceyle, işlemediğiniz bir cinayeti üzerinize almağa kalkışıyorsunuz?»

Prebel verecek cevap bulamamıştı birdenbire. Uykusuzluk-

tan kızaran gözlerini kırpıştırarak bir şeyler söylemek için ağzını açmıştı. Fakat konuşamadı.

— «Ne dediğimi duydunuz mu?» diye yargıç tekrarlıyordu.

Beriki o kadar şaşkın ve sinirli görünüyordu ki, doktor da ayni soruyu tekrarlamak zorunda kaldı :

— «Tom Dun'u öldürenin kim olduğunu derhal söylemelisiniz. Siz arkadaşınızı kurtarmak için üçüncü bir kimseye ateş etmişsiniz o gece.»

Milyonerin yüzündeki hatlar büsbütün gerilmişti. Dudaklarından mırıltı halinde kırık bir cümle döküldü :

— «Hayır, hayır benimle alay etmeyin...»

Bu cümlenin pek yersiz olduğunu farkedince derhal ekledi:

— «Beni tecrübe için böyle yapıyorsunuzdur belki de... Ama maksadınızı anlıyamıyorum.»

— «Cevap verin Prebel... Adalet, sizi tecrübe etmesi için düşüncelerini, görüşlerini size anlatmak zorunda değildir.»

Milyoner verecek cevap bulamıyordu. Omuzlarını büzerek sessiz kaldı.

— «Evet sizi dinliyorum» diye sorgu yargıcı sert bir sesle tekrarladı.

— «Emin olun... Şerefim hakkı için...»

Aklı başına gelmiş gibi birdenbire silkindi. Şerefim hakkı için demişti. Halbuki kelepçeler bileklerindeydı hâlâ.

— «Kızımın başı için yemin ederim» dedi, titreyen sesiyle. «Ne demek istediğinizi anlıyamıyorum.»

Adliye doktoru ayağa kalkarak ona doğru yaklaşmıştı :

— «Öldürdüğünüzü iddia ettiğiniz Tom Dun'un vücudunda kalan mermi çıkarıldı ve bu işten anlayanlar tarafından tetkik edildi. Biz, bu merminin sizin tabancanızdan çıkan mermi olmadığını anlamış durumdayız şimdi.»

Suçluya adamakıllı yaklaşmış gözlerinin içine bakıyordu :

— «Bu mermi sizin tabancanızdan bambaşka bir çapta. Artık arkadaşınızı kimin öldürdüğünü saklamakta mâna yok.»

Milyonerin boğazından garip bir ses çıkmıştı. Tutmak istediği bir kahkaha mı? Belli etmek istemidiği bir hıçkırık mıydı yoksa?

— «Hayır hayır... Mümkün değil. Bir yanlışlık olacak bu işte. Odada yalnızdık. Bizden başka kimse yoktu. Misafirler, davetliler, arkadaşlarım, dostlarım hepsi dışarda, salondaydılar... Biz Tom'la burun burunaydık... Ben ateş ettim. O sırt üstü düştü. Tabamcamda bir kurşun eksik olduğunu görmüşsünüzdür. Namuldaki barut izleri de duruyordur hâlâ...»

— «Evet... Tabancanızda bir kurşun eksik. Namluda da barut izleri var. Fakat cesedin vücudundan çıkarılan mermi, sizinkilerden çok daha küçük. Sizin tabancanız bu çaptaki mermiyi imkânı yok ateşleyemez. Şu halde boşuna ısrardan vazgeçin artık!... Çalışma odanızda ikinizden başka bir kişi daha vardı. Kim olduğunu söyler misiniz?..«

— «Kimse yoktu. Sizi temin ederim. Odaya girdiğimiz zaman elektriği bizzat açmıştım. Başka biri olsaydı muhakkak görürdüm.»

— «Çalışma odanıza açılan başka bir kapı yok mu?»

— «Evet bahçeye inen bir camlı kapı var. Var ama, bunun olayla bir ilişiği olamaz. Biz odaya âni bir kararla girdik. Oraya girip kapanacağımızdan benim bile haberim yoktu. Görüyorsunz ya sizinki çok uzak bir ihtimal. Tom Dun'u öldüren benim. Başkası olamaz.»

— «Ben de aksini iddia ediyorum. O mermi, sizin tabancanızdan çıkmadığına göre, onu sizin öldürmüş olmanız kabul edilemez...»

— «Öyleyse bu işte bir yanlışlık var.»

Sorgu yargıcı sabrını kaybeden bir davranışla yumruğunu masanın üzerine indirmişti :

— «Gözünüzün önüne güneş kadar aydınlık bir delil koyuyoruz da, siz hâlâ inattan vazgeçmiyorsunuz.»

Beriki boynunu bükmüş, vereceği cevabı araştıran bir tavır takınmıştı. :

— «Ben Tom'un üzerine ateş ettim. Burası muhakkak.»

— «Kabul. Fakat sizin attığınız mermi ona isabet etmedi. Ona ateş eden başka bir eldir. Yani Tom'u siz değil, başka biri öldürdü. Sizi son defa ikaz ediyorum. Açık konuşmanız lâzım »

— «Söyliyecek başka bir şeyim yok bay yargıç.»

Yargıçla doktor, ne yapacaklarını şaşırmış vaziyette bakışıp duruyorlardı. Yumuşak ve dost bir sesle son bir tecrübe daha yapılsa nasıl olurdu acaba?

— «Bakın Piyetro Prebel... Cinayetinizi itiraf ettiğiniz için evinizde uzun boylu araştırma yapmağa lüzum görmemiştik. Fakat olayın gelişmesi durumu tamamiyle değiştirdi. Bundan sonra karanlık noktaları aydınlatmak için ne lâzımsa yapmaktan çekinecek değiliz. Neticeyi büsbütün zararınıza çevirmemek için bize yardım etmelisiniz. Sizin gibi saygı değer bir adamın adaleti yanlış yola yöneltmeğe kalkışması şaşılacak şey doğrusu! Gerçi bugünkü durumunuz, dünküne kıyasla çok hafiflemiş bulunuyor. Üçüncü bir kimseyi kurtarmak için ken-

dinizi feda etmeğe kalkışsanız bile, başaramazsınız. Tesbit edilen mermi bu noktayı aydınlatmıştır. Bir karar vermelisiniz artık!...»

Bu sefer milyoner kati bir sesle konuştu. Kuvvetli ifadesinden tamamiyle gerçeği söylediği anlaşılıyordu:

— «Bay yargıç, Tom'u şayet başka birisi öldürdü ise, benim bundan haberim yok. Çalışma odasında benden ve ondan başka birinin daha bulunduğunu görmedim ve bilmiyorum. Ben ateş ederken birisinin de ayni anda ateş edip etmediğinin farkında değilim.»

Bu kuvvetli sözlerin gerçekliğinden şüphe edilemezdi. Sorgu yargıcı kanaat getirir gibi oluyordu. Sorularının gidişini biraz değiştirmeyi yerinde bulmuştu:

— «Bahçeye açılan bir camlı kapıdan bahsetmiştiniz. Buradan odanıza girmek mümkün müdür?»

— «Evet...»

— «Bu kapının o gece açık olup olmadığını hatırlıyor musunuz acaba?»

— «Hiç dikkat etmemiştim. Evin eski âdetlerine göre, o saatte, o kapının kapanmış olması lâzımgelirdi. Fakat o gece, diğerlerine benzemeyen bir geceydi. Kalabalığın ve kargaşalığın ortasında eski âdetlere uyulmamıştır belki de?»

— «Gürültüye benzer bir şey duymadınız mıydı?»

— «Hayır!...»

— «Bu camlı kapının iç taraftan örtüsü var mıdır?»

— «Evet daima kapalı duran kalın perdeleri vardır.»

— «Perdenin arkasına herhangi birinin saklanmış olması akla gelebilir mi?»

Prebel alnını buruşturmuş, kaşlarını yukarı doğru kaldırmıştı:

— «Olabilir. Olabilir ama, bizim odaya girip kapanacağımızdan kimsenin haberi yoktu ki...»

— «Bunu şimdilik bir tarafa bırakalım. Hakikate varabilmek için bütün ihtimalleri teker teker ele almak lâzım. Perdenin arkasına herhangi birinin saklanmış olması mümkündür değil mi?»

— «Bahçe kapısı o anda açık idiyse... Evet.»

— «Kapı aralık olsyadı, odanın havası serinleyecekti. Böyle bir şey hissettiniz mi?»

— «Bay yargıç mevsim icabı hava zaten serinceydi. Hem o akşam hepimiz hararetliydik... İçki... Kalabalık... Müzik...»

— «Havadaki değişikliği farkedebilmek için güzel şeyler...»

Prebel sabrını kaybeder gibi oluyordu :

— «Kati olarak hiçbir şey söyleyemem. Bilmiyorum.»

— «Pekâlâ pekâlâ. Bugünlük yeter.»

Sorgu yargıcı âni bir kararla suallerine nihayet vermişti. Zile basıp dışarda bekliyen muhafızları çağırdı. Suçluyu onlara teslim ettikten sonra, kenardaki ara kapıyı açıp kâtibine seslendi :

— «Arturo...»

Arturo Bahamonde, çevik, akıllı ve çalışkan bir delikanlıydı. Yargıç ona karşı tam bir itimat besliyordu.

— «Emirleriniz efendim?»

— «Maktul hakkında tamamlanması gereken bilgi hazır mı?»

— «Evet efendim. Fakat dün size anlattıklarımdan pek fazla bir şey yok...»

— «Olsun. Hepsini bir kere daha baştan dinlemek istiyorum.»

Genç adam kendi odasına girip, elinde bir tomar kâğıtla tekrar gelmişti... Okumağa başladı :

«Emniyet Müdürlüğü haberalma şubesinin yaptığı tahkikattan anlaşıldığına göre : Tom Dun şimdiye kadar hiç bir işle meşgul olmuş değildir. Bir mesleği, bir ihtisası olduğu da zannedilmiyor. Onun özel hayatı hakkında bilgi sahibi kimseye de rastlanmamıştır. Hiç bir işle meşgul olmadığı halde rahat ve parlak bir ömür sürüyordu. Asıl üzerinde durulacak nokta da budur. Hiçbir kazancı olmadığı halde, bu zengin hayatı nasıl yaşıyordu? Ayni zamanda onu, arasıra Borsada görenler oluyordu. Yüksek sayılmamakla beraber, oynamaktan da çekinmiyordu. Borsada daima kazandığı kabul edilse bile, bu, onun yaşadığı zengin hayatı sağlayamaz. Yabancı memleketler den kendisine para gelmediği de anlaşılmış bulunuyor. Bankaların hiç birinde buna benzer muamelesi yoktur. Bu arada, onun para durumu etrafında fikir edinmek ya da fikir beyan etmek mümkün değildir. Yapılan araştırmalardan sonra kimseye borcu olmadığı da anlaşılmıştır. Oturduğu apartımanın kapıcısı ve diğer kiracılar onu hiç bir suretle kötülememektedirler. Daha ziyade geceleri dışarı çıkıyormuş. Kirasını muntazaman verdiği gibi kimseyi rahatsız edecek bir harekette de bulunmamış şimdiye kadar!... Arkadaşı durumundaki birkaç kişi de lehte ifade veriyor. Buna karşılık karanlık kalan bir nokta daha var. Tom Dun bazı dostlarına pek yakında evlene-

ceğini söylemiş. Fakat kadının veya genç kızın kim olduğu hakkında bilgi vermemiş.»

Kâtip okumasını bitirmişti. Biraz bekledikten sonra yargıç sordu :

— «Başka bir şey yok mu?»

— «Hayır!...»

— «Teşekkür ederim. Gidebilirsiniz.»

Genç kâtip kâğıtlarını toplarken beriki ilâve etti :

— «Yarın, sanık milyonerin evinde araştırma yapacağım. Siz de benimle beraber gelirsiniz. Haberalma şubesinden komiser Navarro'ya da bilgi verin.»

— «Başüstüne efendim.»

Kâtip çıktıktan sonra, yargıç kollarını göğsünde kavuşturarak gözlerini masanın üzerindeki hokkanın kapağına dikti. Biraz sonra eline aldığı kurşun kalemini vals temposu tutar gibi oturduğu koltuğun kenarına vurmağa başlayacaktı. Derin düşüncelere daldığı zaman, böyle yapardı daima.

Bölüm 6

İVO SERRANO, sözünde durmuştu. Milyonerin evine geldiği zaman kendini bekleyen Cankarlo'yu buldu. Biraz sonra, genç avukat, zarif polis hafiyesini, nişanlısına tanıtıyordu. Maryanella'nın bütün ümidi nişanlısının verdiği sözde toplanıyordu. Ona göre babası muhakkak kurtulacak, hakikat günün birinde meydana çıkacaktı. Cinayetin başka birisi tarafından işlendiği şeklindeki rivayetten onların haberi yoktu henüz...

İvo Serrano'nun ziyaretinden, önemli bir netice elde edilememişti. Cinayet işleneli günler geçmişti. Orta yerde ip ucu elde edecek hiç bir şey kalmamıştı. Cesedi muayene etmek, cinayetin işlendiği odayı görmek, katile bazı şeyler sormak, öldürülenin özel hayatı hakkında bilgi edinmek... Bunların hiç biri mümkün değildi.

Tom Dun'un cedesi, otopsi için derhal Adlî Tıbba nakledilmişti. Neticede cesedden çıkan kurşunla sanığın tabancası arasında çap farkı tesbit edilmiş bulunuyordu. Bu, milyoneri katil olmak suçundan kurtaracak kuvvetli bir delildi. Cinayetin işlendiği oda, kanun icabı, kapatılmış ve mühürlenmişti. Buraya yetkili olmıyanlardan başka kimsenin girmesine izin verilmiyordu.

Buna karşılık, Cankarlo'nun anlattığı teferruat kabilinden şeyler, şimdilik ip ucu vermeğe, tahkikatı kolaylaştırmağa yarar neviden değildi.

Böylece, Serrano onları elinden geldiği kadar teselli ettikten sonra, olayların gelişmesini beklemekten başka çare olmadığını söylemişti. Bu şekilde en iyi fırsatı yakalar yakalamaz kendisi de faaliyete geçecekti.

Ayni gün, kibar polis hafiyesinini ziyaretinden birkaç saat sonra, Cankarlo cesedden çıkarılan mermi ile tabanca arasındaki çap farkının keşfini öğrenmişti. Sorgu yargıcı bu vaziyet karşısında, cinayetin işlendiği odayı bir kere daha araştırmak zorunda olduğunu söylüyordu.

Fakat İvo Serrano bunlara fazla ilgi verir görünmüyordu. Fazla soru da sormadı. Cinayet yerinde yapılacak araştırmada bulunmaması şimdilik daha iyi olacaktı. Zabıtanın işlerine karışıyor şeklindeki düşüncelerden çekiniyordu. Mesele, oluruna varacaktı ergeç. Kendisi de en iyi fırsatı kollayıp, ancak o zaman işin içine girecekti.

Bu teminat iki nişanlıyı da bir dereceye kadar yatıştırmıştı. Buna karşılık acıklı bir sahnenin meydana gelmesine engel olamadı.

Ertesi gün genç kız, babasını, elleri kelepçeli ve iki polisin ortasında eve geldiğini görünce bütün ümitlerini bir kere daha kaybedecekti.

Daha babasının bileklerindeki kelepçelerin çıkmasını beklemeden boynuna atılmıştı. Cankarlo ile sadık hizmetçisi Konkita, uzun boylu uğraştıktan sonra onu güçlükle babasından ayırabilmiştiler.

Memurlar, kapının mühürünü açmakla meşguldüler. Maryanella, Konkita'nın kolları arasına yığılmış hüngür hüngür ağlıyordu. Prebel, heyecanını yenebilmek ve ayakta durabilmek için duvara dayanmak zorunda kalmıştı.

Bu aralık milyonerin en sadık ve ihtiyar uşağı içeri girmişti. Sarhoşlar gibi yalpa vurarak yürüyordu. Efendisine yaklaşınca, dizleri üzerine düşüp onun bacaklarına sarıldı:

— «Ah efendimiz... Ah efendimiz...» diye gözyaşları arasında kekeliyordu.

Prebel büsbütün fenalaşmağa başlamıştı :

— «Haydi canım, haydi Maryo...» diye kırık bir sesle cevap verdi. «Şimdiye kadar bana baktığın gibi, bundan sonra da kızıma bakarsın...»

Maryo ses çıkarmadan başını iki tarafa sallıyordu. O, mil-

yonerin toprakla uğraştığı günlerde yanına aldığı temiz bir uşaktı. Efendi kelimesini bambaşka bir açıdan yorumlayanlardan biri de oydu. Efendi, sahip, her şeyin üstünde, her şeye hak kazanmış kimseydi. Onu, tapacak derecede sevmek, ona iman edecek derecede bağlanmak lâzımdı. Hele bu efendi, Prebel gibi, sahiden iyi, sahiden cömert ve takdir etmesini bilen olursa...

İhtiyar uşak, efendisinin bileklerini yakalamış, kelepçelerin soğuk demirini sıcak göz yaşlariyle ıslatıyordu.

Sorgu yargıcının işareti üzerine, sanığın ellerini serbest bırakıp onu çalışma odasına soktular. Beraberinde sorgu yargıcı, kâtibi, cinayet masası komiserlerinden Navarro ve iki polis memuru vardı.

Konkita genç kızı odasına çıkarmış, onu yatıştırmağa çalışıyordu. Cankarlo'ya, yapılacak araştırmalarda hazır bulunmak iznini vermiştiler.

Çalışma odasının havasında müthiş bir ağırlık hissediliyordu Yargıç, derhal bahçe üzerindeki camlı kapının açılması için emir verdi. Sonra milyonere dönerek sorularına başladı :

— «Cinayet gecesi bu perde nasıl duruyordu? Kapalı mıydı, yukarı doğru kaldırılmış mıydı?»

Prebel'in sesinde, kendisini haklı göstermek istiyen bir ifade vardı :

— «Pek iyi hatılamıyorum. Kafamda o geceye ait hiçbir şey yok.»

— «Cinayet işlendikten sonra odaya ilk giren kimdir?»

Milyoner düşünceliydi. Cankarlo işin içine karışmak zorunda kaldı :

— «İzninizi rica ederim bay yargıç. Odaya ilk girenlerden biri de bendim. Gayet iyi hatırlıyorum. Biz girdiğimiz zaman ihtiyar uşak Maryo buradaydı. En evvel giren odur her halde!»

— «Şu ihtiyarı çağırın bakalım.»

Biraz sonra Maryo odaya giriyordu. Halinde öyle müthiş bir şaşkınlık, bakışlarında öyle derin bir dalgınlık vardı ki, bilmiyenler asıl suçlu onu zannedebilirdi.

Yargıç ona dönmüştü :

— «İyi hatırlamağa çalışın. Vereceğiniz cevaplar çok mühimdir. Odaya girdiğiniz zaman, şu kapı kapalı ve perdeler inik miydi?»

İhtiyarın sesi zayıf olmakla beraber, sözleri kesindi :

— «Şu camlı kapı mı? Açıktı. Evet efendim açıktı. Gayet iyi hatırlıyorum. Tabanca sesini ve küçük bayanın çığlığını du-

yunca derhal buraya koştum. Odaya girdiğim zaman yerde sırt üstü yatan biri vardı. Sadece bayılmış olabilirdi. Temiz havanın ona iyi gelebileceğini düşündüğüm için açmak üzere hemen camlı kapıya koşmuştum.»

Sorgu yargıcı memnun bakışlarla odadakileri ayrı ayrı süzdükten sonra :

— «Şu halde» dedi. «Madem perde kapalı, kapı da açıktı diyorsunuz, bahçeden gelen her hangi bir kimsenin orada saklanmış olmasından şüphe edemeyiz?»

— «Ne demek istediğinizi anlıyorum bay yargıç» diye Prebel atıldı. «Sizinki gayet yerinde bir fikir. Ancak, oraya kim saklanmış ve Tom'un üzerine ateş etmiş olabilir? Bizim, bu odaya gireceğimizden kimsenin haberi yoktu. Bunu kaç kere söyledim size?»

(— «Hırsızlık yapmak düşüncesi ile gelmiş herhangi bir kimse olamaz mı?»

«— O gece evin vaziyeti hırsızlık için hiç de uygun değildi. Yüzlerce misafirimiz vardı. Bunu siz de biliyorsnnuz.»

İhtiyar uşak gidebilirdi artık. Milyoner, olduğu yerde kıpırdamadan duruyordu. Sorgu yargıcı odanın içinde, oradan oraya gidip geliyordu. Cankarlo'nun önünden geçerken ötekilerin duymıyacağı şekilde onun kulağına fısıldamıştı:

— «Kayınbabanızın işlemediği bir cinayeti üzerine almak istemesindeki ısrara mâna veremiyorum bir türlü.»

— «Ben de öyle» diye genç avukat hırsla yumruklarını sıkmıştı.

Camlı kapının iki metre kadar ilerisinde, milyonerin yazı masası duruyordu. Üzerindeki eşyaya o gecedenberi el sürülmemişti. Polisin dikkatini çeken kâğıt paralar da oradaydı hâlâ!

Sorgu yargıcı masaya dayanmıştı. Milyonere dönerek sordu :

— «Siz, o gece, şimdi benim durduğum yerde duruyordunuz değil mi? Oturmuş muydunuz, yoksa ayakta mıydınız?»

— «Ayaktaydım. Tartışma ikimizi de hayli kızıştırmıştı. Oturacak durumda değildik.»

Yargıç kâğıt paraları eline almış sayar gibi dalgın hareketlerle karıştırıyordu.

— «Tartışmanızın konusu neydi?»

— «Pek de önemli bir şey değil. Sizin de başınızdan geçmiş olabilir. İnsan bazı küçük bir kelime yüzünden hırslanır, iradesini kaybeder. O gece biraz da sarhoştum galiba?»

Genç avukat başı ile, bunu hiç de kabul etmiyormuş gibi

bir işaret yapmıştı. Bu, kendisine biraz uzak duran milyonerin bile gözünden kaçmadı.

— «Niye olmıyacakmışım sanki? Karışık bir sürü şey içmiştim. Başıma vurmuştu muhakkak.»

Cankarlo omuzlarını silkiyordu. Yargıç lâfını sürdürdü :

— «Siz şimdi o gece ateş ederken durduğunuz yere geçin. Bunu hatırlıyorsunuz her halde?»

Prebel masanın yanına gidip ayakta durdu. Yumruğunu yazıhanenin kenarına dayamış bekliyordu.

— «Tabanca cebinizde miydi?»

— «Hayır şu çekmecenin içinde idi. Anî bir kararla alıp ateş ettim.»

— «Arkadaşınız nerede ve nasıl duruyordu?»

Milyoner kendisinden üç metre kadar ileride bir yeri işaret etti :

— «Oradaydı. Hem kan lekeleri hâlâ görünüyor. Bu bakımdan yanılmak imkânsız!»

Yargıç oraya memurlardan birini yerleştirdi. Adamın cephesini milyonere doğru döndürdükten sonra, kendisini de gidip camlı kapıyı örten perdenin arkasına saklandı. Sağ elini nişan alır vaziyette, Tom Dun'un bulunduğu yerde duran adama doğru kaldırdığını gördüler. Bir süre bu vaziyette kaldıktan sonra yargıç dışarı çıktı :

— «Oradan da arkadaşınızı aynı şekilde vurmak kabil. Aradaki istikamet farkı pek az...»

Milyoner her zamanki tarafsız haliyle omuzlarını silkiyordu.

Yargıç bir an düşünerek, odadakilere ayrı ayrı baktı :

— «Perdenin arkasında üçüncü bir kimsenin saklanmış olması düşüncesini kabul edersek, üçünüzün duruş vaziyeti bir üçgen oluyordu. Üçgenin başı Tom Dun'du. Diğer iki köşesini de siz ve meçhul şahıs meydana getiriyordunuz. İkinizin de ayni anda, saniye bile şaşmadan ateş etmeniz hesapça kabil değil. Bu vaziyet karşısında yapacak tek bir şey kalıyor. Doğruyu söylemek... Zira ikinci bir tabancanın sizden biraz evvel veya biraz sonra ateş ettiğini duymamış olamazsınız.»

Milyoner bıkkın ve bitkin bir vaziyette olduğu halde, son bir gayretle derdini anlatmak için ileri atılmıştı :

— «İlk ifademde söylediklerimi tekrarlamaktan başka ne yapabiliirm? Hiçbir şeyin farkında değilim. Yalnız Tom'u öldürmek maksadiyle ateş ettim. Bunu yapmak için de kendime göre sebeplerim vardı. Bugün elde ettiğiniz neticelerin bence

hiç değeri yok. Olayların seryi benim ifademin aksini ispat ediyorsa... Bu bakımdan ekleyecek başka bir şey bulamıyorum.»

— «Fakat...» diye Cankarlo araya girmişti. Haykırmamak için kendini zor tutuyordu.

Milyoner ağır bir hareketle ona doğru döndü.

— «Mahkûm oluncaya kadar bütün haklarımdan istifade edebilirim. Nişanlının babası kaldığım müddetçe beni dinlemeğe, bana itaat etmeğe mecbursun. Sus ve başkalarının işine karışma.»

Cankarlo dudaklarını kemirerek, odadan çıkmak üzereyken vazgeçti. Sonuna kadar sabretmek daha iyi olacaktı.

— «Şu çekmelerin hepsini arayın» diye sorgu yargıcı emir vermişti.

Memurlar tekrar tekrar bütün gözleri açıp karıştırmağa başladılar.

Prebel bir köşeye çekilmiş ,donuk bakışlarla onları seyrediyordu.

— «Paralarınızı burada mı saklıyordunuz?...»

— «Evet.»

— «İyi ama, ihtiyacınız olmadığı bir anda, bankadan ne diye bu kadar fazla para çektiniz?»

— «Sebeplerini geçen hafta söylemiştim size bay yargıç!»

Masanın gözlerinde ve dolaplarda işe yarar bir şey bulunamamıştı. Memurların her hareketini dikkatle izleyen milyonerde, şimdi içi nihayet rahatlamış gibi bir hal vardı.

Genç avukat onun yanına yaklaşmış, yalvaran bir sesle rica ediyordu :

— «Piyetro Prebel... Çok rica ederim... Kızınızı düşünün.»

— «Yapacak hiçbir şey yok Cankarlo... Hiçbir şey, anlıyor musun?»

Memurlardan biri, yargıca yaklaşmış, avucunun içindeki küçük bir maddeyi gösteriyordu.

— «Nerede buldunuz?»

— «Şurada.»

Memur odanın bir köşesini işaret ediyordu. O noktada duvarın bir yeri hafifçe sıyrılmıştı. Ayni zamanda Tom Dun'la milyonerin o gece durdukları yere rastlıyordu.

Yargıç avucundaki mermiyi havaya atıp tutarak :

— «Azizim Prebel» dedi. «İyi nişan alamamışsınız. Attığınız mermi hedefe değil, duvara vurmuş sadece... Artık Tom Dun'un üçüncü bir kimse tarafından öldürüldüğüne kanaat getirebilirsiniz.»

Milyoner kollarını açmıştı :

— «Bilmiyorum. Bilemiyorum. Ben hiç bir şeyin farkında değildim.»

Yargıç sabırsız bir hareketle diğerlerine döndü.

— «İşimiz bitti. Gidebiliriz.»

Memurlardan biri kelepçeyi takmak üzere milyonere yaklaşmıştı. Prebel bir dakika izin verilirse, kızını bir kere daha kucaklamak arzusunda olduğunu söyledi.

Genç kız, Konkita'ya yaslanarak odaya girmişti. Oradakiler, iki saat evvelki acıklı sahneye bir kere daha şahit oldular.

Bu aralık Cankarlo yargıçla konuşuyordu :

— «Madem cinayet başka birisi tarafından işlenmiştir, kayın babamı kefalete bağlıyarak serbest bıraktıramaz mıyız?»

— «Siz bir kere müracaat edin. Bir şey yaparız her halde.»

Prebel bu konuşmayı duymuştu. Bakışlarında garip bir ışık yanıp söndü. Kollarının bütün kuvvetiyle kızına sarılıp, kulağına fısıldadı :

— «Ben yakında eve döneceğim. Sen gece gündüz her şeye dikkat et. Bütün kapıları kilitle...»

Bölüm 7

MİLYONERİ kefalete bağlıyarak serbest bıraktırma gayreti boşa çıkmıştı. Sorgu yargıcı bu yoldaki zararları genç avukata anlatmaktan da çekinmemişti:

— «Piyetro Prebel katil değildir. Adam öldürmedi, fakat öldürmek için ateş etti. Gerçi serbest kalmak bir dereceye kadar da onun elindedir. İfadesi çok belirsiz... İsrarları gayet mânasız. Kendini ille de suçlu olarak kabul ettirmek istiyor. Halbuki ortada lehine, gayet kuvvetli deliller var. Vaziyet adam akıllı aydınlanıncaya kadar onu bu şekilde tutmak zorundayım.»

Cankarlo, bütün bunları kibar polis hafiyesi İvo Serrano'ya anlatmıştı. Beriki ise, karışma zamanının gelmediğini söylüyordu. Polis hızını alamamıştı henüz. Biraz daha beklemek lâzımdı.

— «Aziz dostum» diye Cankarloyu temin etmeğe çalışıyordu. «Gerçeği ve cinayetin iç yüzünü meydana çıkarmak için aydınlatılması lâzım gelen iki nokta var: Nişan gecesi Tom Dun'un, Maryanella'ya vermek istediği kapalı zarfı bulmak... Bir de en küçük noktasına kadar Tom Dun'la milyonerin nasıl arkadaş olduklarını, nerede tanıştıklarını öğrenmek. Görünüşte samimi ve kusursuz arkadaş durumundaki bu iki adam arasında bir sır bulunduğu bence muhakkak. Hattâ bundan kıs-

men haberdar, üçüncü bir şahıstan da şüpheleniyorum. Bu üçüncü şahıs da Tom Dun'u öldüren kimsedir. Şayet bu zarf ortadan yok edilmişse, işimiz müthiş surette güçleşecek, belki de tamamiyle çıkmaza girecektir. Zira kayınbaban, bu bakımdan aydınlatıcı bir şey söyleyeceğe benzemiyor. Şayet bulabilirsek işimiz yarı yarıya kolaylaşmış olacaktır.»

Cankarlo arkadaşının sözlerini küçük baş işaretleriyle tasdik ederken yüzünden ne kadar merak içinde olduğu anlaşılıyordu. Serrano onun düşüncelerini okuyormuş gibi ilâve etti :

— «Sen ve nişanlın katî neticeye kadar sabretmek zorundasınız. Bu da ister istemez biraz uzun sürecek. Şu iki adamın ne vakittenberi ve nasıl arkadaş olduklarını araştırmak, öğrenmek lâzım. Birinin Arjantin'e gelip diğerini bulması... O zamandanberi aralarında hiç bir hâdisenin patlak vermemiş olması... Nihayet birbirlerini öldürmeğe kalkışacak kadar aralarının açılması... Kimbilir belki de?»

Polis hafiyesi alnını buruşturarak susmuştu. Beriki bir an evvel yarım bıraktığı cümleyi tamamlaması için sabırsızlanıyordu.

— «Evet, kimbilir? Belki biraz saçma bulacaksınız ama, birdenbire aklıma geldi. Hiç beklenmedik bir anda, her şeyi aydınlatacak yeni bir olayın daha patlak vermesi mümkündür. Böylesine karışık konularda, esas olayı aydınlatmaya yarıyacak ikinci derecedeki olaylara tesadüf etmişimdir daima.»

Bir an sustuktan sonra ilâve etti :

— «Bu, ancak bir ihtimal olabilir... Tesadüflerin yardımına bel bağlamak ta doğru değil!»

Bu müddet içinde, Maryanella babasının arzusunu yerine getirmek için evin içinde dolaşıyor. odalara bakıyor, her şeyin yerli yerinde olduğuna kanaat getirdikten sonra Konkita'nın yanına sığınıyordu.

Güzel ve sadık hizmetçi, milyoner hapsedilelidenberi, evin idaresini üzerine almıştı.

Eskiden, saadetin ve neşenin yuvası sayılan bu evde, şimdi ıstıraptan ve göz yaşından başka bir şey bulmak kabil olmuyordu.

Geceleri ihtiyar uşak Maryo ile milyonerin şoförü, evi nöbetleşe bekliyorlardı. İkisi de neyi ve niçin beklediklerini bilmeden yapıyorlardı bu işi!... Maryanella onlara fazla izahat vermemişti. Madem babası böyle istemişti. Onun arzusunu yerine getirmek lâzımdı.

Bu, gece nöbetinin ne amaçla yapıldığını soran Cankarlo'ya da ayni cevabı vermişti :

— «Babam böyle yapmamı söyledi!»

Ertesi gün, İvo Serrano, genç avukatı yazıhanesinde ziyarete gitmişti. Beriki, onu karşısında görünce, ayağa fırlayarak ellerine sarıldı.

— «Telâşlanma, Sana verecek hiç bir havadisim yok. Buradan geçiyordum da, iki lâkırdı ederiz diye uğradım.»

Bir müddet şundan bundan konuştular. Cankarlo işleriyle uğraşamıyacak kadar bitkin olduğunu söylüyordu :

— «Yazıhaneye günde ancak bir saat için uğrayabiliyorum. İşlerimi arkadaşlar yapıyor. En ufak şeyleri bile birbirine karıştıracak kadar dalgınım. Değil müşterilerle, dostlarımla , iş arkadaşlarımla bile konuşmuyorum. Bana sual soranların gevezeliği kadar, ıstırabıma saygı gösterenlerin karşımda susmaları da canımı sıkıyor. Yeryüzünden yok olmak, kaybolmak istiyorum. Ama bunu bile yapacak kuvveti bulamıyorum!... Bu derece yaklaşmışken mutluluğun birdenbire böylesine uzaklaşması!... Çok acı, berbat bir şey.»

Kibar polis hafiyesi ,arkadaşının içini dökmesini ses etmeksizin dinlemişti. Nihayet cebinden çıkardığı altın tabakadan bir sigara alıp yaktı. İçine çektiği dumanı sevimli bir hareketle boşluğa üfledikten sonra sordu:

— «Maryanella'nın, babasının geçmişi hakkında hiçbir şey bilmediğine emin misin?»

Cankarlo, hayret etmiş gibi görünüyordu :

— «Bu bakımdan kendisine bir şey sormuş değilim şimdiye kadar. Aramızda buna benzer bir konunun geçtiğini de hatırlamıyorum.»

— «Bu gün...»

— «Nasıl bu gün?...»

— «Bu gün ona böyle bir sual sormak garip olacak. Halbuki olaydan evvel aranızda bu konuda bir konuşma geçseydi, genç kız bunu tamamiyle tabiî karşılayacaktı.

— «Bu bakımdan kimsenin bir şey bilmediğine kuvvetle eminim.»

— «Bunda hayret edilecek taraf yok. Asıl mühimi, kızının da bir şey bilmemesi!...»

İvo Serrano'nun arkadaşını ziyarete gelmesindeki maksat buydu belki de. Cankarlo bunu sezer gibi oluyordu :

— «İstersen tecrübe edelim?» diye sordu.

— «Maryanella'yı konuşturmak için mi?»

— «Evet...»

— «Hayır. Hiç te zamanı değil. Lâf alamayız ondan. Maksadın ne olduğunu derhal anlıyacaktır. Bu güne kadar konuşmadığına göre, babasının sırrını o da babası kadar saklamak taraftarıdır. Şayet biliyorsa tabiî... Bilmiyorsa boş yere kızcağıza işkence etmek doğru değil. Sen bu konuda nişanlına hiç bir şey söyleme. Benim seni ziyaret ettiğimden bahsetmene de lüzum yok.»

— «Peki, peki ama, sen bunu ne diye sordun?»

Serrano, sigarasından bir nefes daha çekerek güldü :

— «Bir polis hafiyesine, sual sormayı, tahkikat yapmayı menetseler, hakikatler nasıl meydana çıkar. Ona bir şey sorarken, şundan bir cevap alırken, ararken, tararken hiç beklemediğin bir yerden ipin ucunu yakalayıverisin. Mesele bundan ibaret işte. Haydi bakalım hoşça kal...»

İvo Serrano tatlı bir gülüşle arkadaşını selâmlayıp çıktı.

Avukat, genç kızı bir an evvel görmek için sabırsızlanıyordu. Şu kibar polis hafiyesinin ısrarla tembih ettiği şeyi unutmuştu bile. Madem aşkı, saadeti, geleceği, her şeyi, her şeyi bir sırda düğümlenip kalıyordu... Bunu çözmek için genç kızın biraz üzülmesine de razı olabilirdi. Biliyorsa, ne yapıp yapacak, onu konuşturacaktı. Bilmiyorsa, öğrenmek için beraber çalışacaktılar.

Eve girer girmez, bir solukta genç kızın odasına çıktı. Sorunun, arkadaşından alınmış bir fikir sonucu olduğunu belli etmemesi lâzımdı. Nişanlısını kollarının arasında sıkarak, yumuşak davranışlarla saçlarını okşadı :

— «Baban hakkında, Tom Dun hakkında neler biliyorsun? Babanın, kendi geçmişi etrafında sana hiç bir şey söylememiş olması mümkün mü?»

Maryanella'nın mermer alnında, karanlık gölgeler kıvranmağa başlamıştı :

— «Bu anî sualin sebebi ne? Durup dururken... Böyle birdenbire?»

Beriki onun ellerini avuçlarına almıştı :

— «Böyle söyleme sevgilim. Ne seni, ne de beni, hiçbir şey hayrete düşürmemelidir. Zamanın elinde oyuncak olmaktansa, durumu değiştirmek için her türlü fedakârlığa katlanmalıyız. Karanlıkta yürüyenler gibi yalpa vuruyorum... Düşmemek için bir şeylere sarılmak, dayanmak lâzım. Ben senin babanı yalnız kanuna karşı değil, topluluğa karşı, insanlara karşı da korumalıyım. Fakat elim, kolum bağlı. Bir şey yapamıyorum.»

Genç kız anlar gibi oluyordu... Berikine cesaret vermek, teselli etmek sırası ona gelmişti :

— «Sen ıstırap çekiyorsun Cankarlo. Ben seni bu karşılıklı ıstırap yüzünden daha fazla seviyorum. Buna emin ol. Fakat ne yazık, öğrenmek istediğin şeyler etrafında, hiç ama hiçbir şey bilmiyorum. Bütün çocukluğum o kadar gamsız ve rahat geçti ki... Bir kerecik olsun, «Niye?» «Neden?» diye sormak ihtiyacını duymadım.»

— «Babanın uzak geçmişi hakkında, gelişi güzel olsun bir şey duymuş değil misin?»

Maryanella «Hayır!» der gibi ince kaşlarını yukarı doğru kaldırmıştı. Beriki hâlâ ısrar ediyordu :

— «Sana ehemmiyetsiz görünen ufacık bir şey... Küçücük bir ip ucu...»

Nihayet, genç kız bir şeyler söylemişti ama, bundan bir sonuç çıkar mıydı acaba?

— «Babamın geçmişi etrafında, kendisiyle bir defa konuştuğumu hatırlıyorum. O zaman bana : «Senin baban kapalı kutudur yavrum» demişti. «O yirmi beş yaşında ve burada dünyaya geldi. O da senin gibi Arjantinlidir. Başka hiçbir şey değil.» Bunları söyledikten sonra derhal lâfı değiştirmişti. Sonra da tiyatroya gitmiştik. Bu konuya bir daha ikimiz de yanaşmadık.»

Cankarlo'nun kolları bitkin bir hareketle yanlarına düşmüştü. İçini çekerken ,gözlerini pencereden dışarıya çevirdi.

Bölüm 8

ERTESİ sabah, Cankarlo baş ucundaki komodinde duran telefonun cırlak sesiyle uyanacaktı. Vakit henüz pek erkendi. Altında bir yay kopmuş gibi yatakta doğruldu. Mikrofonun öbür ucunda, ince bir ses bağırıyordu:

— «Çabuk Cankarlo... Buraya gel. Koş... Yetiş... Müthiş bir şey oldu...»

— «Maryanella, sevgilim.»

Fakat telefonun öbür ucundan, hıçkırıkla karışık gürültülü sesler geliyordu sadece. Sonra genç kızın bir kere daha haykırdığını işitti :

— Çabuk ol Cankarlo... Müthiş bir şey...»

— «Maryanella... ne oluyor?»

Sanki cevabın geç kalmasına sebep kulaklıkmış gibi, genç adam bunu kırarcasına sıkıyordu :

— «Sen misin Maryanella... cevap ver...»

— Evet benim... Gel, mümkün olduğu kadar çabuk gel ..»

Cankarlo, hayatında bu kadar çabuk giyinip sokağa fırladığını hatırlamıyordu. Önüne çıkan ilk taksiye atlamıştı. Otomobilden indiği zaman arkasına bile bakmaksızın kapıdan girip kaybolmuştu. Verdiği paranın üstünü almadan giden bu garip müşteriyi, şoför hayretten açılan gözlerle seyrediyordu.

Büyük kapı açıktı. Maryanella anterede bir koltuğa gömülmüş, bıkkın bir halde onu bekliyordu.

Genç adam deli gibi nişanlısına koştu :

— «Maryanella, başına bir felâket mi geldi? Yaralı mısın?»

Genç kız, başını iki tarafa sallamaktan başka bir şey yapamıyordu. Solgun dudakları birbirine yapışmıştı sanki...

— «Babana mı bir şey oldu?»

— «Hayır!...»

Cankarlo derin bir nefes aldı. İçi bir parça rahatlamıştı. Onların ikisine bir şey olmadıktan sonra geri kalan en feci ihtimaller, fazla önemli sayılmazdı. Nişanlısının «müthiş bir şey» dediği olayı, sakin kafayla dinleyebilirdi artık...

— «Ne oldu? Allah rızası için çabuk söyle...»

Genç kız izahat verecek vaziyette değildi. Eliyle belirsiz bir işaret yaptı. Tam o aralık Konkita yanlarına gelmişti. Genç kızın büsbütün fenalaşmasına meydan vermemek için, onun yanında konuşmak istemiyordu. Carkarloyu bileğinden yakalıyarak salona, oradan da milyonerin çalışma odasına sürükledi.

Kapıdan bir kaç adım ötede, sırt üstü bir ceset yatıyordu. Açık kalan gözlerinde hâlâ hayret ve şaşkınlık var gibiydi.

Bu, milyonerin sadık ve ihiyar uşağı Maryo idi. Göğsünün ortasında, köküne kadar saplamış, bıçağa benzer bir şey vardı.

Konkita, hemen oracıkta duran iskemlelerden birine yığılıp kalmıştı.

Cankarlo elleri pantalonunun cebinde, inanmak istemiyen gözlerle cesedi süzüyordu. Uzun müddet ayni vaziyette kaldıktan sonra ,nihayet :

— «Ne vakit oldu bu?» diye sorabildi.

— «Yarım saat evvel, bizim şoför Marcello nöbeti değiştirmeğe geldiği zaman Maryoyu ölü bulmuş.Maryanella'nın emrine uyarak şoförle ihtiyar uşak burasını her gece nöbetleşe bekliyorlarmış. Benim ve diğer hizmetçilerin bundan haberimiz yoktu.»

Genç avukat, cesedin etrafını ve odayı dikkatle araştırdığı halde bir şey bulamadı. Gösterdiği soğukkanlılık hiç de tabiî değildi... İçine yuvarlandığı şaşkınlık o kadar derindi ki, telâşlanacak kuvveti bile bulamıyordu kendinde. Yalnız bahçe üzerindeki camlı kapının açık olduğunu gördü.

— «Geceleyin kapılar, pencereler kapatılmaz mı bu evde?»

— «Kapatılmaz olur mu hiç?»

Cankarlo, topuklarının üzerine dönüp, camlı kapıya yak-

laştı. Güneşin ilk ışıkları altında, bahçede yeni uyanan bir güzellik vardı.

— «Şu halde buradan girmiş olacaklar...»

Güzel Konkita, omuzlarını kısmış ona bakıyordu. Nereden ve nasıl girdiklerini ne bilsindi? O saatte, Maryanella'nın bitişiğindeki odada uyuyordu... Ancak genç kızın kapıyı yumruklaması üzerine uyanmış, cinayet haberini de ondan almıştı.

Cankarlo. nişanlısının yanına döndü. Onu kollarının arasına almış, saçlarını okşuyor, yanaklarından öpüyordu. Ruhu ve vücudu ile beraber, ona ne kadar yakın olduğunu göstermek istiyordu bu şekilde! Halbuki genç kızın ağlaması kesilmiyordu bir türlü :

— «Niçin?» diye kekeliyordu. «Niçin?»

Cankarlo düşünceliydi. Bu niçinlere verecek cevap bulamıyordu. Bilmiyordu. Hiç bir şey bilmiyordu.

Konkita tekrar yanlarına gelmişti. Ayaklarının üzerinde zor duruyormuş gibi bir hali vardı. Şoför, ahçı, bahçıvan, hizmetçiler ne yaptıklarını bilmez durumda evin içinde gidip geliyordular. Hepsinde korku ile karışık bir hayret, hayretle karışık bir nefret vardı.

Konkita iki genç nişanlıya dönmüş :

— «Polisi haberdar etsek fena olmaz» diyordu.

— «Evet, fena olmaz» diye Cankarlo cevap vermişti. Fakat telefona yaklaşan olmuyordu. Havanın facia dolu gerginliği, hepsini oldukları yere mıhlamıştı sanki... Nihayet, Maryanella'nın ellerini avuçlarından sıyırıp ayağa kalktı.

— «Bu işleri bana bırakın. Ben çaresine bakarım.»

Ve telefona giderek bir numara çevirdi. Fakat polisi çağırmak için değildi bu. Arkadaşı İvo Serrano'yu uyandırarak, derhal, ama derhal milyonerin evine gelmesini rica etti. Niye çağırdığının sebebini telefonda anlatmak uzun sürecekti. Eğer Serrano, kendisini bu zor durumdan kurtarmak istiyorsa, mümkün olduğu kadar çabuk gelmeliydi.

Serrano, mükemmel bir arkadaş olduğunu her fırsatta ispat etmekten geri kalmıyordu. On dakika sonra gelmiş arkadaşını bulmuştu. Cankarlo, nişanlısını, Konkita'nın himayesine bırakarak, polis hafiyesini milyonerin çalışma odasına götürdü.

Pencereden giren güneşin ilk ışıkları cesedi pembe renklerle aydınlatıyordu.

— «Kimdir bu?» diye Serrano sordu.

— «Milyonerin ihtiyar uşağı. Evin baş uşağı gibi bir şey.»

Polis hafiyesi cesede doğru eğilmiş, dikkatle tetkike başla-

nutı. Tam kalbin üzerine saplı duran bıçak gibi şeyi göstererek sordu :

— «Evet. Bu eski bir kamadır. Bir nevi antika. Prebel, bunun kendisine senelerce evvel, bir Malezyalı tarafından hediye edildiğini söylerdi. Kitap açmak için kullanıyordu galiba?»

Serrano ayağa kalkmış, dosdoğru bahçeye yönelmişti. Biraz evvel kırağı yağmış olacaktı, her halde... Rutubetli toprağın üzerinde, bahçe duvarına doğru ilerliyen ayak izleri görülüyordu. Ayni ayak izleri dipteki fundalığa uzanıyor, belirli bir yerde kayboluyordu.

Ayak izlerini görünce, polis hafiyesi iki kaşının ortasını buruşturmuştu. Cankarlo bunun ne demek olduğunu biliyordu. Ya bir şey keşfetmişti. Ya da aklına bir fikir gelmişti.

— «Yaklaş» diye Serrano arkadaşına seslendi.

Tekrar içeriye girdiler.

— «Şu masanın anahtarını bulabilir miyiz acaba Cankarlo?»

Polis hafiyesi böyle söylerken, milyonerin çalışma masasını işaret ediyordu.

— «Sorgu yargıcı ile memurlar, geçen gün her tarafını aradılar.»

— «Anahtarların nerede olduğunu biliyor musun?»

— «Anahtara lüzum yok. Çekmeceler açık zaten...»

Serrano yere diz çökmüş, hastasını muayene eden doktor gibi masanın her tarafını gözden geçirmeğe, parmağı ile vurarak dinlemeğe başlamıştı. Bir müddet bu şekilde çalıştıktan sonra, arkadaşına doğru dönerek :

— «Dikkat et» dedi. «Bak şimdi ne göreceksin?»

Çekmecelerden birini çıkarmış, elini içeriye sokmuştu. Birden hafif bir tıkırtı oldu. Masanın ek yerlerinden biri oynamış, gizli bir kapak, küçük bir deliği meydana çıkararak açılmıştı.

Polis hafiyesi hafif bir sevinç çığlığı atarak, elini bu boşluğa daldırdı. Fakat yüzündeki tebessüm kaybolmuştu. Gizli kapağı tekrar kapatarak olduğu yerde doğruldu :

— ««Hiç bir şey bulamıyacağıma emindim zaten.»

Cankarlo, hayret dolu gözlerle onu seyrediyordu. Serrano cesedin biraz ilerisindeki kanapeye doğru gidip oturmuştu. Yerde yatan bu ölü, kendisini hiç bir şekilde ilgilendirmiyormuş gibi konuşmağa başladı. Fakat sesinde saygı dolu bir kısıklık vardı ayni zamanda!...

— «Bu ikinci cinayetin de, Tom Dun'un Maryanella'ya vermek istediği kapalı zarf yüzünden işlendiğine eminim. Perde-

nin arkasına saklanıp Tom Dun'u öldüren katil, milyonerin ondan mahut kapalı zarfı alıp, masanın şu gizli gözüne sakladığını muhakkak görmüştür. Sonra, Prebel, çalışma odasının salon üzerindeki kapısını açıp arkadaşının öldürüldüğünü kalabalığa haykırdığı sırada, hakikî katil bahçeden kaçıyordu.»

— «Affedersin ama» diye Cankarlo atıldı. «Kayınpederim niye derhal bu kapalı zarfı yok etmiş olmasın?»

— «Yapamazdı ki... Silâh sesini duyan kalabalık, her an kapıyı kırıp odaya girebilirdi. Yakmak için vakit yoktu. Küçük parçalara ayırarak yırtsa bile, kâğıtları tekrar yapıştırmak ve işin iç yüzünü anlamak mümkün olabilirdi belki? Bu gibi hallerde vesikayı yutmak en kestirme yoldur. Milyoner ya bu usulü bilmiyordu, ya da zarfın içindeki kâğıt yutulamıyacak kadar büyüktü. Cebine hiç koyamazdı. Zira biraz sonra, polis üzerini arayacaktı. Şu halde en emin yer, masanın gizli gözüydü. Fakat, perdenin arkasında saklı duran katil, onun bu hareketini görmüştü. Bu masa geçen asırdan kalma antika bir şey zaten. On dokuzuncu yüzyılda böyle gizli gözler yapmak her marangoz için iftihar ve övünme vesilesiydi. İlk gördüğüm gün şüphelenmiştim zaten. İçinin boş olduğunu tahmin etmiştim.»

— «Nasıl anlamıştın bunu?»

— «Şayet düşüncelerimde yanılmıyorsam, katil her ne pahasına olursa olsun, o kapalı zarfa sahip çıkmak istiyordu. Hattâ bunun için şu zavallı ihtiyarı bile öldürmekten çekinmedi. Sen, gazetelerde, milyoneri, kefaletle serbest bıraktırmak istediğini ilân etmiştin. Ayni gazeteler teklifin kabul edilmediğni açıklamadılar henüz. Bu şekilde milyonerin, her an eve dönmek ihtimali ortaya çıkmış oluyordu. Katil zarfı daha evvel ele geçirmek istiyordu her halde... Çekinmeden ikinci bir cinayet daha işledi. Bu da, kapalı zarfa verdiği ehemmiyetin derecesini göstermeğe kâfi... En büyük ümidimiz de elden gittikten sonra, bu işin iç yüzünü meydana çıkarabilecek miyiz acaba?»

Böyle söyledikten sonra İvo, dalgın bir sessizliğe gömülmüştü. Nihayet :

— «Polise haber vermek lâzım» diye ilâve etti. «Hem derhal haber vermek lâzım. İşlerini bozmak istediğimden şüphelenebilirler.»

Beraberce odadan çıktılar. Cankarlo kapıyı kaparken, bakışları yerde yatan ölünün gözlerine ilişti. Bütün bu fenalıkların sebebini soran bir sual vardı sanki şu gözlerde...

— «Ah, kayınpederin susmaktan vazgeçseydi ne olurdu?»

diye Serrano inledi. «Şayet onu görecek olursan bu ikinci cinayet hakkında sakın bir şey söyleme. Böyle darbelere dayanamıyacak kadar sıhhati bozuk gibi geliyor bana.»

Polise haber verilmişti. Bir aralık Serrano, tekrar bahçeye indi. Oradaki ayak izlerini bir kere daha gözden geçirecekti. Biraz sonra genç avukat da onun yanına gitti.

— «Serrano, katilin, ihtiyar hizmetkârı, yazı masasının üzerinde duran antika kama ile öldürdüğüne göre, buraya silâhsız geldiği düşünülebilir değil mi?»

Beriki, âdeta yere yatmış, en iyi farkedilen ayak izlerinden birini inceliyordu.»

— «Silâhsız geldiğine göre, öldürmek niyetinde değildi her halde?» diye avukat ilâve etmişti.

Yine cevap alamayınca devam etti:

— «Hizmetkâr belki de onu tanıyordu. İçeri girmesine izin vermiş olabilir. Fakat etrafı araştırmağa başlayınca mâni olmak istemiştir. Bu durumda, uşağın bir şeyler bilmesi gerekiyordu. Değil mi Serrano?»

Polis hafiyesi ayağa kalkmıştı. Arkadaşının koluna girerek, onu izler boyunca yürümeğe mecbur etti:

— «Şu izlere dikkat et bir kere. Burun kısımları gayet hafif, topuk kısımlarına da aksine, gayet kuvvetli basılmış. İnsan kucağında veya sırtında çok ağır bir şey taşıdığı zaman böyle yapar ancak...»

— «Öyle ise bundan çıkan netice?»

— «Bilmiyorum... Yalnız bildiğim bir şey var. Bu izleri bırakan kimsenin yürüyüşü hiç de muntazam değil. Ayakkaplarının altı kauçukmuş. Şu şekilleri görüyor musun? Kösele tabanların hiç birinde böyle şekiller yoktur.»

Aklına bir şey gelmiş gibi birdenbire durmuştu. Arkadaşını olduğu yerde bırakıp içeri koştu. Çalışma odasına girip, cesedin üzerine eğildi.

Avukat da onun peşinden koşup, yanına gelmişti.

— «Yanılmamışım. Ayak izleri buna ait. Ölünün ayağındaki ayakkabılara bak Cankarlo... Altları kauçuk. Şekiller de bahçedekilerin aynı. İyi ama bu adamcağızın bahçede ne işi vardı dersin?»

Cankarlo'nun suratında bir şey anlamıyanlara mahsus aptal bir şaşkınlık belirmişti:

— «Evet, ayak izleri onun. Burası muhakkak. Ama nasıl oluyor?»

Polis hafiyesi hafif bir tebessümle gülüyordu.

— «Şimdi anlarsın merak etme.»

Cesedin ayağındaki ayakkabılardan birini dikkatle çıkarıp bahçeye indi. İzlere tatbik ettikten sonra doğruldu :

— «Hiç şüphe yok. Bu izler ona ait. Yürürken ağırlığını topuklarına mı verirdi bu ihtiyar? Böyle bir şey hatırlıyor musun?»

— «Zannetmiyorum.»

Ayakkabıyı tekrar cesedin ayağına geçirip, çalışma odasından çıktılar. Serrano, bir elini arkadaşının omuzuna dayamıştı:

— «Katilin buraya silâhsız geldiğine göre, öldürmek niyetinde olmadığını söylüyordun biraz evvel değil mi?»

— «Evet...»

— «Ben de aynı fikirdeyim.»

Bölüm 9

GECELERİ, evin içinde, bilhassa çalışma odasında nöbet beklettirmekten maksadınız neydi? Sebebini söyler misiniz?»

Maryanella'ya bunu soran, yargıcın sesi oldukça sertti. Genç kız, Cankarlo'nun koluna yaslanmış, bir türlü zaptedemediği göz yaşlarını siliyordu.

«— Bence bir sebebi yok. Babam böyle yapmamı istemişti. Ben de onun sözünü yerine getirdim.»

«— Fakat, bu nöbetin, bilhassa çalışma odasında tutulması neden?»

«— Ben aslında böyle bir emir vermedim. Şoföre de sorabilirsiniz. Ben evin her tarafına bakmalarını söylemiştim. Ama çalışma odası bir cinayete sahne olduğu için, bilhassa oraya dikkat etmiş olabilirler.»

«— Şoför nerede şimdi?»

«— Burada. Derhal çağıralım.»

Cankarlo ile genç kız, dışarı çıktılar.

İvo Serrano, yazı masasına dayanmış, sigara içiyordu. Yargıç, ona doğru yaklaşıp:

«— Bize yardım etmek niyetinde misiniz?» diye sordu.

«— Bu hususta hiçbir fikrim yok. Ben sadece, Cankarlo ile çok iyi arkadaş olduğum için burada bulunuyorum. Üzüntülü

günlerinde, ona cesaret vermek, onu teselli etmek boynumun borcudur.»

Şoför, kendine güvenen sert adımlarla odaya girmişti. Onun arkasından genç nişanlılar da göründüler.

Yargıç:

«— Bildiklerinizi anlatın» diye şoföre emir verdi.

«— Dün akşam her zamanki gibi saat onbirde yatmıştım. Sabaha karşı, bitişik odadan gelen, bir takım ayak sesleriyle uyandım. İhtiyar Maryo'nun odasıydı bu!... Saat de gecenin ikisi olmalıydı. Nöbet değiştirme vakti geldiğini zannederek ona seslendim. Henüz vakit gelmediğini, daha iki saat uyuyabileceğimi söyledi. Hattâ gürültü yapıp beni uyandırdığı için özür bile diledi.»

«— Bunları almak için mi odasına gitmişti acaba?» diye Serrano elini uzattı... Avucunda baş ağrısı için kullanılan bir tüp tablet vardı.

Şoför omuzlarını silkiyordu:

«— Birşey söyliyemem. Uyanmamla, uyumam bir olmuştu zaten.»

Maryanella ileri doğru atıldı:

«— İhtiyar Maryo'nun, odasına niçin gittiğini bilmiyorum ama, sık sık tutan müzmin bir baş ağrısı olduğunu gayet iyi hatırlıyorum.»

«— Babanız da ayni ilâçtan kullanır mıydı?»

«— Hayır. Şimdiye kadar hiç görmedim.»

Yargıç, şoföre dönmüştü:

«— Gidebilirsiniz. Yalnız, küçük hanımın hizmetçisine haber verin. Buraya gelsin.»

Biraz sonra, Konkita girmişti. Yüzündeki hatlardan yorgun ve bitkin olduğu anlaşılıyordu. Yargıcın sorularına o gün biraz kısık çıkan güzel sesiyle cevap verdi. Maryanella'yı gece odasına çıkardığını, soyunmasına yardım ettiğini ve geç vakte kadar yatağının yanında oturup, uyumasını beklediğini anlattı. Onun daldığını farkeder etmez kalkmış, yatmak üzere, kendi odasına geçmişti.

Maryanella bu ifadeyi tasdik ediyordu.

Daha sonra Konkita hiçbir şey duymamıştı. Nihayet, sabaha karşı, şoför gelip hepsini uyandırmıştı.

Ahçının, bahçıvanın ve hizmetçilerin söyliyecek bir şeyleri yoktu. Onlara göre ihtiyar Maryo, az konuşan sessiz bir adamdı. Efendisini ve küçük hanımı, rahatsız etmemek için evin içinde kauçuk ayakkabı giyiyordu. Ölürken bile bağırmadıysa, imdat

çağırmadıysa, keyifsiz bulunan küçük hanımı üzmemek, telâşa düşürmemek içindi herhalde!...

«— Hepiniz gidebilirsiniz» diye bağırmıştı yargıç. Sonra cebinden paketini çıkarıp bir sigara yaktı.

Yanında, nişanlılardan ve Serrano'dan başka kimse kalmamıştı.

«— Bu işe ne dersiniz İvo Serrano?»

Beriki, parmaklarının arasındaki tüpü evirip çeviriyordu:

«— İhtiyar Maryo, odasına gidip, bu ilâcı ya kendisi için almıştır, ya da katil, başı ağrıdığını söyliyerek onu bu odadan uzaklaştırmak istemiştir. Bir an için burada yalnız kalmak istiyordu herhalde? Bundan da katilin yabancı biri olmadığı anlaşılıyor.»

«— Şüphesiz değil...»

«— Fakat ihtiyar hizmetkârın, onu kolları arasına alıp, ya da sırtına yükleyip, bahçeye çıkardığı bahis konusu olamayacağına göre, esrar çözülemiyor.»

Yargıç, polis hafiyesinin, alay edip etmediğini anlamak için, gözlerini açmış, dikkatle ona bakıyordu.

Serrano, onu kolundan tutup bahçeye götürdü. Ayak izlerini göstererek, topuklardaki tazyiki işaret etti. Bunu başka türlü anlamak mümkün değildi. İhtiyar, ağır bir yük taşıdığı için, ayak izleri böyle çıkmıştı.

«— Öyle olması lâzım» diye yargıç tasdik etti. «Fakat netice?»

«— Netice şimdilik belli değil!...»

Mevkii ve mesleği icabı, yargıcın da bir şeyler yumurtlaması lâzım geliyordu.

«— Bana kalırsa» dedi «İhtiyar Maryo, ilâcını almak için dışarı çıktığı zaman, katil içeri girmiş bulunuyordu. Onun tekrar nöbet yerine döndüğünü gördüğünde şaşırdı ve öldürmek zorunda kaldı.»

«— Yani ihtiyar uşak onu kucağına alıp, bahçede gezdirdikten sonra mı?»

Yargıç ellerini havaya kaldırmıştı:

«— Sizin böyle bir zamanda, işi alaya vurmayacak kadar ciddi bir adam olduğunuzu bilmesem...»

«— Alayın sırası olmadığını, sizin kadar ben de takdir ediyorum. Emin olun. Ancak, bu gibi olaylara da ara sıra, şaka çeşnisi vermek lâzım.»

Cankarlo da, yanlarına gelmişti. Onun da kendine göre bir fikri vardı.

«— Maryanella ne diyor biliyor musunuz? Hava karardıktan sonra camlı kapı muhakkak kapatılırmış. Halbuki bu sabah, ben geldiğim zaman açıktı. Katil dışardan gelip, bu kapıya vurmuş olabilir. Maryo da ne olduğunu anlamak için açmıştır herhalde...»

Yargıç, bir an Serrano'nun cevap vermesini bekledikten sonra, konuşmak zorunda kaldı:

«— Bu da bir fikirdir. Ancak, katilin, başka bir yerden, herhangi bir şekilde girdiğini de kabul edebiliriz. İşini gördükten ve cinayeti işledikten sonra, bu camlı kapıdan çıkıp gitmeği daha uygun bulmuş olabilir.»

«— Ölünün ayakkabılarını, ayağına giyerek mi?» diye Serrano sordu.

Yargıç dudaklarını ısırıyordu:

«— Bu da var ya... Ama siz o izlerin, Maryo'nun ayakkabılarına ait olduğuna emin misiniz?»

«— Katiyen eminim.»

«— Ayni tip, ayni boy ayakkabı giyen biri tarafından da bırakılmış olamaz mı?»

«— Hayır» diye Serrano itiraz etti.

Yargıç, sabırsızlığını belli etmemek için gülüyordu:

«— Böyle olması daha iyi, Çözülmesi güç muammalardan, elde edilecek neticelerin zevki çok daha büyüktür bence. Bu neticeyi de, pek yakında elde edeceğiz nasıl olsa?...»

Böyle söyledikten sonra, yazıhaneye oturup bir şeyler yazdı. Dışarda bekleyen memurlardan birini çağırdı:

«— Arkadaşların nerede?»

«— Evde araştırma yapmaları için emir vermiştiniz, çalışıyorlar.»

«— Peki. Bir şey bulursanız, bana derhal bildirirsiniz. Ben gittikten sonra, ikiniz burasını bekliyeceksiniz. İvo Serrano'dan başka buraya hiç kimse girmeyecek.»

Böyle söylerken, polis hafiyesine doğru dönmüş, tebessüm ediyordu.

«— İzin verirseniz bay yargıç» diye Serrano atıldı. «Ben de sizinle çıkmak istiyorum.»

«— Hay hay. Rica ederim.»

Yargıç, böyle söylerken, elindeki kâğıdı memura uzatmıştı:

«— Bunu al. Cesedin morga kaldırılması için yazdım. Yalnız daha evvel, doktoru göndereceğim. Bir sebep görmezse, derhal kaldırırsınız. İşinizi bitirdikten sonra, gelip yazıhanemde beni görsün.»

Memur selâm verip çıktı.

Yargıç polis hafiyesine dönmüştü:

«— Çıkabiliriz değil mi?»

«— Evet.»

«— Kamanın sapındaki, parmak izlerini aldırtsak mı dersiniz?»

— «İşimize yarayacağını zannetmiyorum. Katillerin alacağı ilk tedbirlerden biri de budur. Her şeyde olduğu gibi, cinayetlerde de teknik var şimdi.»

— «Her ihtimale karşı» diye yargıç Cankarlo'ya dönmüştü. «Doktora, işini bitirdikten sonra bıçağı bana getirmesini söyleyiverin.»

İşleri bitmişti. Çıkmak için kapıya doğru yürüyordular. Tam bu aralık evin içinde araştırma yapan polislerden biri, koşa koşa yanlarına geldi. Elinde tuttuğu sedef saplı küçük bir brovning tabancayı yargıca uzatıyordu.

— «Güzel oyuncak» diye yargıç tabancayı avucuna aldı. «Nerede buldunuz bunu?»

— «Küçük hanımın odasındaki, masanın gözünde.»

Böyle söylerken Maryanella'yı işaret ediyordu.

— «Onun odası olduğunu nereden biliyorsunuz?»

— «Konkita söyledi.»

— «Evet, o tabanca benimdir» diye Maryanella atılmıştı.

— «Sizin tabanca ile ne işiniz olabilir?» diye yargıç sordu.

— «Hiç. Babam armağan etmişti. Çiftlikte yaşadığımız sıralarda. Orada âdettir. Herkesin bir tabancası olur.»

— «Fakat burada buna ihtiyaç yoktu herhalde?...»

— «Şüphesiz.»

Yargıç tabancayı havaya atıp yakalıyordu:

— «Madem ihtiyacınız yoktu, ne diye dolu tutuyordunuz bunu?»

Canı sıkılmağa başlıyan genç avukat, daha fazla sabredemeyecekti:

— «İnsanın bir tabancası oldu mu, onu ya dolu tutmalı, ya çöp tenekesine atmalı.»

— «Rica ederim, bırakın da cevabını küçük hanım versin.»

— «Verecek cevap bulamıyorum bay yargıç. Evet tabanca dolu. Ama dolu olmasında sebep yok...»

Beriki genç kıza yaklaşmış, gözlerinin içine bakıyordu:

— «Sebepsiz hiçbir şey olmaz.»

Böyle söylerken tabancayı uzatmış ona gösteriyordu. Tabanca hem boştu, hem de şarjörü yoktu.

— «Bilmiyorum... Bilemiyorum» diye genç kız, sinirli bir

sesle cevap verdi. «Senelerdenberi elime almış değilim. Nereye koyduğumu bile hatırlamıyordum.»

— «İlerde bunu hatırlamanız lâzım gelecek.»

Yargıç böyle söylerken, tabancayı cebine koymuştu.

Cankarlo, daha fazla sabredemiyecekti. Hırstan, gözlerinin içi bile kızarmıştı.

— «Bay yargıç, çok yersiz bir hareket bu...»

— «Sakin olun aziz dostum, sakin olun.»

Kibar polis hafiyesi araya girip, genç avukatı kolundan yakalamıştı:

— «Aklını mı oynatıyorsun?»

— «Böyle şeye dayanamam.»

— «Ne olursa olsun sabredeceksin, anlıyor musun?..»

Serrano ağır ve ciddi bir sesle konuşuyordu. Yargıç suallerine devam etti:

— «Söyler misiniz... Babanızın çalışma odasında patlayan tabancanın sesi duyulduğu zaman, siz neredeydiniz?»

Genç kızın konuşmasına meydan vermeden, Cankarlo atılmıştı:

— «O anda, benimle beraberdi. Salonda dans ediyorduk.»

— «Madem öyle. Mesele yok...»

— «Hayır, doğru değil» diye Maryanella sesini yükseltti.

— «Nasıl doğru değil. Neler söylüyorsun Maryanella. Hafızanı mı kaybettin?»

— «Hayır hafızamı kaybetmedim. Sadece doğru değil diyorum. Bunu benim kadar sen de biliyorsun. Hiçbir şeyden korkum olmadıktan sonra, yalan söylemeğe lüzum yok. O anda, ben seninle dans etmiyordum. Tuvaletimi tazelemek için odama çıkmıştım. Çıkarken, senden de izin istemiştim hattâ... Bunu saklamağa ne lüzum var.»

Cankarlo, bozulduğunu belli etmemek için ısrar ediyordu:

— «Hayır sevgilim... Yanılıyorsun... Yanlış hatırlıyorsun...»

— «Hayır; çok iyi hatırlıyorum. O anda müthiş bir silâh sesi duyuldu. Ben salonda değil, yukarki katta, kendi odamdaydım. Görmek isterseniz, çıkabiliriz...»

— «Hayır lüzum yok. Bu noktayı kaydediyorum.»

Sonra genç avukata dönerek lâfını sürdürdü:

— «Görüyorsunuz ya dostum. Asıl yanılan sizsiniz...»

Cankarlo, daha fazla dayanamayacaktı:

— «Çekilebliir miyim?» diye sordu.

— «Şüphesiz. İstediğiniz zaman...»

Ve genç adam, ilk defa olarak nişanlısına karşı kabalığa ben-

zer bir harekette bulundu. Ona, başı ile belli belirsiz bir selâm vererek çıkıp gitti.

Memurlara, birkaç emir daha verdikten sonra, yargıç da Serrano ile beraber çıktı.

Yalnız kalan genç kız, ayakta duramayacak kadar bitkin hissediyordu kendini... Göz yaşları arasında, Konkita'nın kollarına atıldı.

— «Ah Konkita, şimdi benden de şüphe edecekler. Beni hapsedecekler...»

Güzel Konkita, genç kızı, göğsüne bastırıyor, teselli edecek kelime bulamıyordu. Onun da gözleri yaşarmıştı.

Bölüm 10

SABAHIN serin havasını içlerine çeke çeke, yargıçla polis hafiyesi yanyana şehrin merkezine doğru yürüyordular. Vakit erkendi. Bir müddet ikisi de sustular. Nihayet yargıç yüksek sesle konuşmaya başladı:

— «Sizin de, benim gibi ayni tereddüt içinde kıvrandığınızı anlıyorum...»

Serrano cevap yerine sigarasının dumanını havaya üfledi. Beriki devam ediyordu:

— «Genç kızın bu işte iyi veya kötü bir rolü olduğu muhakkak.»

Polis hafiyesi hâlâ susuyordu:

— «Size göre, tabanca boş olduğu halde, ne diye dolu olduğunu söylüyordu?»

— «Bana göre, genç kız ifadesinde tamamiyle samimiydi.»

— «Şu halde, başka biri, tabancayı oradan alıp, kullandıktan sonra tekrar yerine mi koydu dersiniz?»

— «Mümkündür.»

— «Ama bunun tamamiyle aksi de mümkündür.»

— «Evet...»

Yargıç, polis hafiyesinden istediği cevapları alamıyordu.

— «Görüyorum» dedi «siz de benim gibi karanlıklarda yalpa vuruyorsunuz.»

— «Evet...»

— «Halbuki» diye yargıç berikinin koluna girmişti. «Beraberce düşünelim. Bu tabançayla, Tom Dun'u öldüren merminin ayni çapta olduğunu farzedelim. Olayları şu şekilde sıraya koyabiliriz. Genç kızın, babası ile Tom Dun arasındaki esrarı bildiğini kabul edebiliriz. Zaten bütün mesele şu iki adam arasındaki esrarda...»

— «Bu bakımdan tamamiyle beraberiz.»

— «Olay şöyle cereyan ediyor: Prebel, arkadaşını, tam kapalı zarfı kızına vereceği sırada, kolundan tutup, çalışma odasına sürüklüyor. Her şeyi bilen genç kız, bir tartışmanın, bir kavganın, hattâ daha ağır bir şeylerin patlak vereceğini tahmin ediyor. Nişanlısına karşı bir bahane uydurarak, salondan çıkıyor, tabancasını aldıktan sonra, gidip camlı kapıyı örten perdenin arkasına saklanıyor. Tartışmanın en hararetli zamanında, milyoner tabancasını çekip ateş ediyor. Tetikte bekliyen kızı da ayni anda ateş etmiş olabilir. Vaziyeti fark eden milyoner, kızını salona, yani kalabalığın arasına dönmeğe ikna ediyor. Kızını kurtarmak için suçu da kendi üzerine alıyor.»

Polis hafiyesi, bütün bu ihtimalleri kabul ediyormuş gibi başını salladıkça, yargıç neşeleniyor, kendi kendini tebrik ediyordu.

Fakat, Serrano, cevap olarak kendi düşüncelerini anlatınca, yargıcın bütün tahminleri kökünden yıkılacaktı.

— «Bu mesele sadece Tom Dun'un ölümü ile kapansaydı, sizin dediklerinizi kabul edebilirdim. Babasının da, kızının da veya ikisinin de kapalı zarfı meydana çıkarmak istemedikleri muhakkak. Baba kız, bu noktada anlaşmışlarsa, esrarın anahtarı durumundaki kapalı zarfı ya yok etmiş, ya da emin bir yere koymuşlardır. Bunun böyle olduğunu kabul etsek bile, ihtiyar uşağı kim öldürdü? Genç kızın, elinde büyüdüğü sadık bir uşağı öldüreceği kimsenin aklına gelmez.»

Yargıç dudaklarını kemiriyordu.

— «Sizin düşüncelerinizi kuvvetlendirmek için, bu iki cinayetin birbiriyle hiç ilgisi olmadığını kabul etmek lâzım. Bana kalırsa, bu iki cinayet, bir zincirin iki halkası gibi birbirine bağlı. Fakat yine de şu suali sormaktan kendimi alamayacağım. Maryanella ihtiyar hizmetkârı niye öldürsün?.. Bundan maksadı ne olabilir? Ben bu sorunun cevabını veremiyorum işte.»

Böyle söylerken durmuş, yargıcın yüzüne bakıyordu:

— «Siz de veremiyorsunuz değil mi?»

— «Evet öyle... Ben de...»

Kalabalıklaşmıya başlıyan bir meydandan geçiyordular. Yargıç, dostuna bir kahve teklif etti.

Serrano şimdi gözlerini hafif yummuş kahvesini içiyordu. Düşünceli olduğu zamanlar böyle yapardı daima... Yargıç onu gözucü ile süzüyordu.

Bu genç adama karşı sonsuz bir güven besliyordu. Ancak, işi ve gururu ondan açıkça yardım istemesine engel oluyordu. Şu anda, onun kafasındakileri görebilmek, okuyabilmek için neleri feda etmezdi ki... Her zamanki gibi, zafer, yine ona kalacaktı?

Hele, inat yapıyormuşçasına az konuşması, çok susması, yargıcı çığırından çıkarıyordu. Onu, her ne pahasına olursa olsun söyletmeliydi:

— «Şu bahçedeki izler, meselâ?»

Serrano cevap vermeden tabakasını açıp, yargıca sigara uzattı.

— «Şu ihtiyarın, bahçede ne işi olabilirdi? Yürürken de, topuklarına basmasındaki sebep?.»

Polis hafiyesi, anî bir titreme ile sarsılır gibi olmuştu. Kafasında çakan şimşeğin pırıltısı, gözlerinden belli olmasın diye, önüne baktı:

— «Kimbilir?»

Sonra birdenbire konuyu değiştirdi:

— «Mühim bir işim var. Taksiye binip gitmek zorundayım. Arzu ederseniz, sizi Adalet Sarayına bırakabilirim.»

Yargıç, hemen gitmek istemiyordu. Polis hafiyesinin aklına ne esmişti de durup dururken bu anî kararı vermişti?

Ivo Serrano, bir taksiye atlayıp, önce kendi evine uğradı. yukarı çıkıp kapağı deri kaplı küçük bir cep defteri alarak tekrar otomobile bindi. Son süratle milyonerin evine doğru gidiyordu.

Çalışma odasına girip, kapıda bekliyen polislere, bir dakika yalnız kalmak istediğini söyledi.

Bu bir dakika, bir hayli uzamıştı. Dışarı çıktığı vakit, cesedi muayene için gelen doktorla karşılaştı. Bu muayene polis hafiyesini pek ilgilendirmiyordu. Doktora selâm verip ikinci kata, Maryanella ile Konkita'nın bulunduğu daireye çıktı.

Genç kız, yatak odasına bitişik küçük bir salondaydı. Babası, burasını, kızının zevkine göre döşetmişti.

Burada, genç kız, vücudunun kısmen içinde kaybolduğu yumuşak bir koltuğa gömülmüştü. Güzel Konkita, hemen onun yanında, bir yer minderinde oturuyordu.

Serrano, onları görmek için bu odaya girdi:

— «Maryanella, tabancanızın boş ve şarjörsüz olduğunu bildiğiniz halde, niçin tamamiyle aksini söylediniz? Niçin?.»

— «Boş olduğunu bilmiyordum» diye genç kız canlanarak cevap verdi.

Serrano ona biraz daha yaklaşmıştı. Elini genç kıza uzatırken, dudaklarında candan ve samimi bir tebessüm belirmişti. Genç kızın bu dostluk gösterisi karşısında gözleri doldu.

— «Maryanella, bana inanın...» Ben sizin ve babanızın, iyiliği için çalışıyorum. Bana söyliyeceğiniz her şeyi kutsal bir sır olarak saklıyacağıma emin olabilirsiniz. Yargıca niye yalan söylediniz?»

— «Ben yalan söylemedim» diye genç kız inledi. «Yalan söylemedim. Tabancayı vaktiyle nereye koyduğumu bile hatırlamıyorum.»

— «Şu halde şarjörün ne olduğunu nasıl izah edeceksiniz?»

— «Bilmiyorum!.»

Genç kızın hareketlerinden, sabırsızlandığı, sorulardan da bıktığı anlaşılıyordu. Serrano bunu farketmiyormuş gibi devam etti:

— «Çok önemli bir nokta daha var. Tabancanızın çapı, Tom Dun'u öldüren merminin çapı ile aynı ise, durumunuz zorlaşacak...»

— «İyi ama, ayni çapta başka tabanca yok mu bu dünyada?»

— «Var, hem de binlerce... Ancak sizin evde de bir tane bulunması, fena tesadüf... Siz de ısrarla bunun dolu olduğunu iddia ettiniz. Halbuki boş çıktı.»

O ana kadar, pencereden dışarı bakan hizmetçi Konkita, geri dönüp, polis hafiyesine yaklaşmıştı:

— «Bir dakika izin verirseniz, bir şey söylemek istiyorum. Bu zavallı yavrunun herhangi bir noktayı hatırlıyamaması gayet tabii değil mi? Bu acıklı sahnelerden sonra, aklını oynatmadığına şükür...»

— «Ah, evet... Ben bunu takdir ederim ama, polise dert anlatamazsınız.»

— «Yâni polis, bu yavrudan şüphelenecek kadar işi ileri mi götürecek demek istiyorsunuz?» diye Konkita sordu. Sesi kin, bakışları nefret doluydu.

— «Böyle giderse, ister istemez bu da olacak...»

Maryanella, hıçkırıklarını tutamıyordu artık:

— «Allah rizası için» diye inledi, «Yalvarırım size, beni kur-

tarın. Artık dayanamıyacağım... Dayanamıyacağımı hissediyorum...»

Konkita, koşmuş onu kollarının arasına almıştı:

— «Bu yavruya işkence yapmak alçaklıktır» diye bağırdı.

— «Hak ve adalet uğruna girişilen işlerin hiçbirinde alçaklık yoktur. Şayet benim bu işe burnumu sokmam canınızı sıkıyorsa?»

Genç kız, cümleyi bitirmesine meydan vermeden Konkita'nın kollarından sıyrılıp, minimini ellerini ona doğru uzatmıştı:

— «Hayır İvo Serrano, hayır... Beni bırakmayın... Yalvarırım size...»

Polis hafiyesi onun saçlarını okşıyarak sükûnet bulmasını bekledi.

— «Beni babanızın odasına götürür müsünüz. Onun kâğıtlarına da bir göz atmama izin vereceksiniz...»

Maryanella hemen ayağa kalkmıştı. Konkita da onu takibetti.

Milyonerin odası, geniş ve aydınlıktı. Polis hafiyesi dikkatle etrafı araştırmıya başladı. Hiç bir şeye dokunmadan gözleriyle yapıyordu bu işi!. Kadınlar bir köşeye çekilmiş, onu seyrediyorlardı.

Polis hafiyesi, birdenbire genç kıza dönüp, hiç beklenmedik bir sual sordu:

— «Şoförünüz, ne vakittenberi bu evde çalışıyor.»

— «Marçello mu?»

— «İsmini bilmiyorum. Geceleri ihtiyar Maryo ile beraber nöbet bekliyen adam!.»

İki kadın hayretle birbirlerine bakıyordular.

— «Üç senedir» diye Konkita mırıldandı. «Aşağı yukarı üç senedir.»

— «Öyle» diye Maryanella bu sözü onayladı.

Serrano cebinden küçük bir defter çıkarıp, not almıya başlamıştı.

— «Bu zaman içinde, hoşa gitmiyecek bir harekette bulundu mu?»

— «Hayır böyle bir şey hatırlamıyoruz» diye Konkita cevap verdi...

Serrano, defterine bir şeyler yazıp, yine bir şeyler çizdikten sonra, iğildi masalardan birinin gözünü açtı.

— «Babanızın işlerine kim bakardı?»

— «Babam, özel olarak kimseyi tutmazdı. Zaten görülecek fazla bir işi yoktu.»

Polis hafiyesi, dolapları açmıya başlamıştı. Bunlardan birin-

deki kâğıtların arasında, eski bir fotoğraf buldu. Resim ihtiyar bir kadına aitti. Tipinden ve kıyafetinden Aşağı Amerika'dan olduğu anlaşılıyordu. Kibar hafiye, bu resmi bulunca, o kadar şaşmıştı ki, not defterini, kalemini yere düşürdüğünün farkında değildi. Konkita koşup bunları yerden aldı ve sahibine verdi:

— «Teşekkür ederim.»

Serrano başını kaldırmadan konuşmuştu. Not defterini de dalgınlıkla her zamanki gibi, pantalonunun arka cebine koyacağına, ceketinin dış ceplerinden birine atıvermişti. Bütün dikkatile, fotoğrafa bakıyordu hâlâ... Nihayet genç kıza dönüp:

— «Babanızla, Tom Dun arasında, arkadaşlıktan, dostluktan çok daha fazla bir şeyler vardı her halde. Şu fotoğraf, Tom Dun'un annesinin resmi. Babanızın dolabında ne işi var?»

Genç kız, yaklaşıp fotoğrafa baktığı zaman hayret etti:

— «Sizin, bu resimden haberiniz yok muydu?» diye Serrano soruyordu.

— «Hayır... İlk defa bugün görüyorum.»

Serrano, resmi, genç kıza doğru biraz daha uzatarak:

— «Şurasını okuyun...» dedi.

Fotoğrafın alt kısmında silinmiye yüz tutmuş bir yazı vardı: «Sevgili oğlum Tom'a» Daha aşağıda, kartonun beyaz kısmına bir haç işareti yapılmış bir de tarih atılmıştı. Otuz sene evvelini gösteren bir tarih!...

Maryanella ve Konkita, hayretler içinde kalmışlardı.

— «Çok garip» diye genç adam mırıldanıyordu. Babanızın, arkadaşının annesine ait bir fotoğrafı bu derece önemle saklaması şaşılacak şey. Tom Dun'un el yazısını taşıyan bir mektup, ya da bir kâğıt bulabilir misiniz acaba?»

— «Bilmem ama, buluruz her halde. Yalnız tuhafıma giden bir nokta var. Yazının şu tarih kısmı, babamın el yazısına çok benziyor.»

Böyle söyliyerek, genç kız, odasına koşmuş, elinde bir iki mektupla tekrar geri gelmişti. Bunlar babasının, iş için seyahate çıktığı sıralarda kendisine yazdığı mektuplardı.

Serrano, yazıları dikkatle karşılaştırdıktan sonra, şüphesi kalmamıştı artık!. Fotoğrafın üstündeki yazı, milyonere aitti.

— «Kabilse, bu resmi bir kaç gün için alabilir miyim?»

— «Şüphesiz... Tabiî...»

Artık, odayı araştırıp, not almasına lüzum yoktu. Bir an evvel çıkıp gitmek istiyordu buradan... Rahatsız ettiği için, genç kızdan özür dileyerek, aşağı kata indi. Memurlar cesedi sedyeye

koymuş, dışarı çıkarıyorlardı... Serrano, doktora yaklaşıp, muayenenin neticesini sordu.

— «Ölümün sebebi malûm. Şüphe edecek bir tarafı yok... Darbeyi indiren el, hiç titremeden bıçağı saplamış... Bu şekilde morga, otopsiye lüzum kalmıyor.»

Serrano, dışarı çıkıp, saatine baktı. On birdi. Durgun bir kafayla düşünebilmesi için, klübe gidip, büyük bir kadeh viski içmeliydi.

Bölüm 11

SERRANO bir atlasın üzerine eğilmiş, mesafe ve sürat hesapları yapmakla meşguldü. Muavini Raul, biraz ilerde, ayakta durmuş, saygı ve dikkatle onun hareketlerini izliyordu.

Esmer, yakışıklı bir gençti bu. Hayli uzun süren bir araştırmadan sonra Serrano başını kaldırdı:

— «En iyi yol, Pasifik yoludur. Bu yolculuğu en kısa bir zamana sığdırabilmek meselesini pilotla konuşuruz. Git görüş, pazarlık et ve anlaş. Vakit kaybetmemeliyiz.»

Muavini başile selâm verip:

— «Baş üstüne» dedi.

— «Merak edecek bir şey yok... Hava seferleri şimdi gayet emniyetli... Başına belâ gelmez. Hiç korkma.»

— «Böyle bir şey hatırımdan bile geçmiş değil... Yalnız, izin verirseniz bir şey soracağım.»

— «İstersen iki şey sor.»

— «Buenos Ayres'den Vankuvere kadar bir hava yolculuğunun, size kaça mal olacağını düşündünüz mü?»

— «Niçin?»

— «Niçin mi? Müthiş bir masraf olacak bu!. Yolculuğun bir kısmını, vapur ve trenle de yapabilirim.»

Serrano başını iki tarafa sallıyordu:

— «Ne olursa olsun, değeri yok... Tren, vapur yolculuğu uzun sürer. Halbuki, kiralıyacağımız tayyare ile Vankuver'e çabucak gidersin.»

— «Kazaya, belâya uğramazsak tabii...»

Serrano yüzünü buruşturmuştu:

— «Kazayı belâyı düşünürsek hiç bir şey yapamayız... Sen dediklerimi en kısa bir zamanda başarıp, dönmene bak.»

— «Baş üstüne.»

— «Kısaca, bir kere daha tekrarlıyalım... Elimizde, otuz sene evvel, Vankuver'de çekilmiş bir resim var. Fotoğrafhanenin isim ve adresi belli. Şayet fotoğrafçı hâlâ yaşıyorsa, ne alâ... Yaşamıyorsa, bul buluştur, sor soruştur, bu kadın hakkında bilgi topla. Oğlu Tom Dun'u da unutma... Onun hakkında da mümkün olan her şeyi öğrenmiye çalış. Kimmiş ne yaparmış, gençliği nasıl geçmiş? Ve saire ve saire... Anlaştık mı?»

— «Tamamiyle.»

— «Önemli bir havadis yakaladın mı, hemen telgrafla bildirir, benden de direktif beklersin.»

— «Peki...»

— «Şimdi git bakalım. Buenos Ayres'de bulunan en güzel tayyareyi kirala. Yarın hemen hareket edersin. Sana bir kredi mektubu vereceğim. Gerekli bütün masrafı yaparsın.»

Serrano, bu seyahatten kimsenin haberdar olmasını istemiyordu. Ertesi gün, muavinini uğurlamıya giden yalnız kendisiydi...

Bütün hafta boyunca yeni bir olay kaydedilmemişti. Zabıta karanlıkta bocalamakta devam ediyordu. Bilhassa sorgu yargıcı, bu iş üzerine de fazla düşmemeğe başlamıştı. Madem Serrano, arkadaşı Cankarlo'nun hatırı için olaya karışmıştı, en kısa bir zamanda karanlıkları yırtacak, düğümleri çözecek, esrarı aydınlatacaktı.

Yargıç buna emindi. Sahneyi şimdiden hayalinde canlandırıyordu bile... Hiç beklemediği bir anda İvo Serrano, şıklığının ve erkek güzelliğinin kusursuz şaşaasiyle karşısına çıkacak, tam bir soğuk kanlılıkla katilin ismini söyliyecek, onun tevkif edilmesi için falan yere iki memur göndermenin yeterli olduğunu bildirecekti.

Evet, bu bir hafta boyunca, önemli bir şey kaydedilmemişti. Yalnız, Tom Dun'un cesedinden çıkan mermi ile, Maryanella'nın odasında bulunan tabancanın aynı çapta olduğu anlaşılmıştı. Yargıca kalsa, genç kızı derhal tevkif ettirecekti ama; Serrano bunun lüzumsuz olduğuna, onu inandırmıştı. Polis hafiyesi, çap-

ların birbirini tutmasının hiç bir şey ifade etmiyeceği iddiasındaydı. Ayni zamanda, iyi bir netice elde edebilmesi için genç kızın, muhakkak serbest kalması lâzımdı. Hattâ, esrarın biran evvel meydana çıkması isteniliyorsa, milyoneri de kefaletle hapisten çıkarmak lâzım geliyordu.

Onun serbest bulunması, Serrano'nun işini yarı yarıya kolaylaştıracaktı. Bu bakımdan polis hafiyesi bütün sorumluluğu üzerine almıya hazırdı. Baba kızın birleştikleri takdirde alacakları durumu yakından tetkik edecek, onları göz hapsinde bulunduracaktı. Baba kız, ne kadar dikkatli davranırlarsa davransınlar, ip ucu olabilecek ufak tefek sızıntıları önliyemezlerdi.

Serrano, kelime kalabalığı ve mantık oyunları ile yargıcı yola getirebilmişti nihayet!. Muavininin Vankuvere hareketinden bir süre sonra, milyoner kefaletle hapishaneden çıkarılıyordu.

Halbuki, polis hafiyesinin, Prebel'i serbest bıraktırmak istemesindeki gaye bambaşkaydı.

Milyonerin, gizli çekmeceye sakladığı kapalı zarfı bulamayınca ne yapacağını görmek istiyor, bir de, ihtiyar uşağın ölüm haberini nasıl karşılıyacağını merak ediyordu.

Fakat netice onun zannettiğinden çok daha feci bir noktada düğümlenecekti.

Haberlerin tepkisi öyle müthiş oldu ki, milyoner ölüm derecesinde yatağa düştü. Doktorlar ümit kalmadığını söylüyordular. On gün müddetle, her an ölebileceğini tekrarlayıp durdular.

Tahliye emrini alır almaz, Serrano onu çıkarmak için hapishaneye gitmişti. Milyonerin kendisini değil, gölgesini bulmuştu orada sanki!. Çok ıstırap çekmiş olmalıydı. Sırtı kamburlaşmış, yüzü solmuş, gözleri çukura kaçmıştı. Ayağa kalktığı zaman, dizleri titriyordu.

Serrano ,ilk karşılaşmanın sebebiyet vereceği kuvvetli heyecanı kısmen önlemek için, milyoneri takside bırakıp, kızına haber vermeğe gitti. Buna rağmen, insanın gözlerini yaşartan acıklı sahneyi önlemek mümkün olmamıştı. Konkita, fenalıklar geçiren baba kıza birer kadeh konyak içirince, biraz kendilerine gelebildiler.

Cankarlo ile Serrano, baba kızın, heyecanları yatışıncıya kadar holde beklemeyi uygun bulmuştular.

Nihayet, hepsi bir araya geldikleri zaman, odada, sıkıcı bir sessizlik baş gösterdi. Onlar, milyonerin sualler soracağını, izahat istiyeceğini zannediyorlardı. Halbuki, biraz sonra ayağa kalkmış, sendelediğini belli etmemek için dişini sıkaraktan çalışma

odasına doğru ytürümüştü. İçeri girdiği zaman, kapıyı usulca kilitlediğini yalnız Serrano duymuştu.

Biraz sonra, çalışma odasından doğru kulaklarına hafif bir feryatla beraber, tok bir ses geldi. Ağır bir cismin yere düşmesinden çıkan sese benziyordu bu!.

Hepsi birden kapıya koştular. Kilitliydi. Cankarlo, camlı kapıdan girebilmek ümidiyle bahçeye koştu. O da kapalıydı. Kaybedecek vakit yoktu. Serrano yaklaşıp kapıya kuvvetli bir omuz darbesi indirdi. Kilit kırılmış, kapı açılmıştı...

Polis hafiyesi hemen içeri girip masanın yanına gitti. Düşündüğü gibi olmuştu. Gizli göz hâlâ açıktı...

Milyoner, kapalı zarfı sakladığı yerde bulamayınca, üzüntüye dayanamamıştı. Bu, kendisi için hayat memat meselesiydi.

Ölmüş müydü yoksa?

Yerde upuzun ve kımıldamadan yatan milyonerin üzerine eğildi. Kalbi hafif hafif atıyordu hâlâ!.

Serrano, tam bir soğukkanlılıkla, Konkita'ya, Maryanella'yı alıp odasına götürmesini söyledi. Cankarlo bir kenara çekilmiş, göğsünü yumrukluyordu. Vaziyet biraz daha bu şekilde devam ederse, aklını oynatabilirdi.

Milyoneri yatağına götürdüler. Hâlâ kendine gelmemişti. Ayni zamanda, süratle ateşi yükseliyordu. Doktora telefon edildi. Akşama doğru hastalık belli olmuştu: Beyin humması...

— «Hay Allah kahretsin!...» diye Serrano, sağ yumruğunu sol avucuna indirdi. «Hay Allah kahretsin... Bir de ölürse, halimiz dumandır...»

Doktor onu teskin etmeğe çalışıyordu:

— «Beyin hummasından insan kolay kolay ölmez... Netice on günde belli olur.»

Bölüm 12

MARYANELLA, Konkita ve şoför Marçello, hastayı nöbetleşe beklemek bakımından anlaşmıştılar. Fakat doktor buna izin vermiyordu. Hastayı sadece hemşireler bekliyecekti. Aslında, bu fikri doktora veren kibar polis hafiyesiydi. Aynı zamanda, mutlak bir istirahat ve tecrit istiyen bir hastalıktı bu!.. En küçük bir heyecan, en basit bir yürek çarpıntısı milyonerin hayatına malolabilirdi.

Şoför, emre uyarak garajına çekilmiş, Maryanella da odasına çıkmıştı. Buna karşılık, mürebbiye Konkita şiddetle karşı geliyordu. Ona göre, hasta, kendine gelip, gözlerini açtığı zaman, karşısında dost ve tanıdık birini bulmalıydı. Buna engel olmak, hastaya işkence yapmak demekti. Maryanella'nın buna boyun eğmesine de hayret ettiğini söylüyordu.

Cankarlo ile yalnız kaldığı bir anda, hırsla haykırmaktan kendini alamamıştı:

— «Ne demek efendim? Bu polis hafiyesi, evsahibi mi oldu? Onun lâfı, burada sizden fazla mı geçiyor? Maryanella'ya da mı emredecek? Ben de bir dereceye kadar aileden sayılırım. Köle gibi kullanmağa kalkışıyor hepimizi. O, hafiyeyse hafiye. Bize ne karışıyor? Kendi işlerine baksın. Bizi de hastamızla baş başa bıraksın.»

Cankarlo, güzel Konkita'nın bu derece hırslandığını görme-

mişti şimdiye kadar!.. Ona hak vermiyor da değildi. Maryanella'yı, gerçek bir anne gibi büyütmüş, acısına, neşesine ortak olmuştu her zaman!..

Serrano, verdiği emirler yerine getirilmediği takdirde, hastanın başına gece gündüz polis dikeceğini ya da evdekileri başka yere naklettireceğini söylüyordu. Nihayet Konkita boyun eğmek zorunda kaldı.

Ayni gün altı hasta bakıcı getirtilmişti. Sırayla ve ikişer ikişer hastayı bekliyecektiler. Evdekilerin, sabah akşam, hastanın yanına, ancak beş dakika için gelmelerine izin verilmişti.

Kendisine, sual dolu gözlerle bakan Cankarlo'ya, başbaşa kaldıkları zaman, polis hafiyesi izahat verdi:

— «Beyin humması, sayıklatıcı bir hastalıktır. Milyoner kendine sahip değil... Kimsenin duymaması lâzımgelen şeyleri sayıklayabilir. Hemşirelere tembih ettim. Onu dikkaktle dinleyip, duyduklarını bana anlatacaklar.»

İki arkadaş lüks bir pasta salonunda oturmuş konuşuyordular. Müşterilerin çoğunluğu kadındı. Bütün bakışlar İvo Serrano'nun üzerinde toplanıyordu. Şehirde, dedikodu konusu haline gelen son olayla onun uğraştığını haber almayan kalmamıştı.

Herkes, bu derece zengin ve asil bir gencin, polis hafiyeliği yaparak serüvenden serüvene koşmasına akıl erdiremiyordu. Buna karşılık, kadınlar, onu takdir etmekten de geri kalmıyorlardı.

Serrano garsonu çağırıp hesap istedi.

Cankarlo, arkadaşına doğru eğilmişti:

— «Uzun boylu konuştuk ama, ben sana gırtlağımı yakan şeylerin hiçbirini sormuş değilim henüz!..»

Serrano, «boş ver» gibilerde elini boşlukta salladı:

— «Buna lüzum da yok zaten. İçinde bulunduğumuz durum tartışmağa bile değmez. Çok dikkatli davranmak zorundayız.»

— «Şu iki cinayeti, kimin işlediğini öğrenmek mümkün olmayacak mı?»

Serrano, yumuşak koltuğa gömülmüş, keyifli keyifli sigarasını tüttürüyordu.

— «Gelecek hafta ,koşulara yeni bir tay giriyor. Haberin var mı? Çok yaman bir şeymiş. Muhakkak birinci geleceğini söylüyorlar.»

Cankarlo, sıkkın bir sesle cevap verdi:

— «Canım, koşuya girecek yeni taydan bana ne? Artık böyle şeylerin beni ilgilendirmediğini pekâlâ biliyorsun.»

— «Biliyorum ama, seni çeken konuya şimdilik yanaşmamak daha iyi.»

Beriki ümitsiz hareketlerle başını sallıyordu:

— «Bu işin iç yüzünü öğrenemiyecek miyiz?»

— «Hangi işin?»

— «Hangi işin mi? Canın alay mı etmek istiyor Allah aşkına?»

Serrano, elindeki sigarayı, tablada ezmişti:

— «Öğrenmek istediğin, nedir bakalım? Ne diye bu kadar israr ediyorsun? Katilin kim olduğunu öğrenmek istiyorsan, bunun hiç değeri yok. Onu bulmakla, milyonerin esrarını çözmüş olamayız hiç bir zaman.»

— «Ne olursa olsun. Bu ileri doğru bir adımdır.

— «Evet ama, değersiz bir adım.»

— «Sana göre belki öyledir...»

— «Öyle değil, muhakkak...»

Cankarlo susmuştu. Kafasını yoruyor, bir şeyler düşünüyordu:

— «Seninle, tartışmak mümkün değil» diye biraz sonra konuştu. «Sen herkesi, kendin gibi derin görüşlü zannediyorsun. Halbuki, sence önemsiz şeyler, bana göre birer bulmaca... Bunları, bana da anlatmalısın. İzah etmelisin.»

Polis hafiyesi kaşlarını çatmıştı:

— «Sen ne istersen yapmağa hazırım. Yalnız mesele nedir biliyor musun? Herkes gibi benim de kendime göre bir usulüm var. Kesin sonuca varmadıkça, hiçbir şey söylemek istemiyorum.»

— «Fakat kesin olarak, bildiğin bir şey var değil mi?»

— «Belki?»

— «Katilin kim olduğunu biliyor musun?»

— «Evet...»

Cankarlo arkadaşının kolunu yakalamış, koparırcasına sıkıyordu. Beriki devam etti:

— «Bunu hiç olmazsa, sana söylemeliydim şimdiye kadar değil mi? Fakat canını sıkmak, keyfini kaçırmak istemiyordum.»

Cankarlo sapsarı kesilmişti. Artık ,arkadaşının, her şeyi söyliyeceğini anlıyordu. Beriki ayağa kalkarak:

— «Çıkalım mı?» dedi.

— «Hayır. Merak etme. Söyliyeceğin şey ne olursa olsun, soğukkanlılığımı kaybetmiyeceğimden emin olabilirsin. Çılgınlık yapmam, korkma!.»

Beriki tekrar yerine oturmuştu:

— «İhtiyar Maryo'nun öldürüldüğü gün, bana söylediklerini hatırlıyor musun? «Katil, ihtiyarı masanın üzerinde duran anti-

ka kama ile öldürdüğüne göre silâhsız gelmiştir. Silâhsız geldiğine göre, öldürmek niyetinde değildi. Belki de ihtiyar, onu tanıdığı için, odaya girmesine izin vermişti. Fakat etrafı karıştırmağa başladığını görünce şüphelendi...» demiştin. Hatırlıyor musun?.»

— «Evet.»

— «Bütün bunlar tamamiyle gerçek. Katil silâhsız gelmişti. O sadece kapalı zarfı elde etmek için oraya girmişti. İkinci bir cinayet işlemekten çekinmediğine göre, zarfa verdiği önemin derecesini düşün.»

Cankarlo heyecan içinde dinliyordu:

— «Kimdir bu? Allah aşkına söyle, kimdir?»

— «Ağzını sıkı tutmak şartiyle söylüyorum. Bir kadın!.»

Cankarlo olduğu yerde zıplamamak için kendini zor tutmuştu:

— «Bir kadın mı?»

Serrano kısık sesle anlatmağa devam etti:

— «Milyonerin öldürmek niyetiyle ateş edip, öldüremediğini, fakat cinayeti başka birinin işlediğini tesbit ettikten sonra, katilin hem milyonerle, hem Tom Dun'la çok yakından ilgilenen biri olduğunu anlamıştım. Cinayetin sebebi, çalışma odasına kapanıp başbaşa yaptıkları tartışmadır. Başka bir şey olamaz. Hırsızlık için, para için yapılmış olsa, masanın üstünde duran fazla miktarda paranın çalınmış olması lâzım gelirdi. Şu halde, bu, milyonere çok yakın birisidir. Maryanella olabilir, hizmetçilerden biri olabilir, sen de olabilirdin. Şayet cinayet esnasında, salonda bulunmasaydın!..»

— «Ben mi? Cinayet işlemem için ne vardı ortada? Maryanellanın ne gayesi olabilirdi?»

Beriki bu lâflara aldırmadan devam etti:

— «Vaziyetten anlaşıldığına göre, katil, milyonere bağlılık gösteren birisidir. Bunun nasıl ve neden olduğunu ilerde göreceğiz. Bu herhangi kimse, Tom Dun salona girdikten sonra, onun ve milyonerin hareketlerini tam bir dikkatle takip etmiştir. Nihayet onlar çalışma odasına girerken, o da elinde tabancası ile kapıyı örten perdenin arkasına saklanıyor. Şu halde, milyonerle arkadaşı arasındaki, bizim henüz bilmediğimiz sırra o, ya tamamiyle ya da kısmen vakıftı. Neticenin fena olacağını da çoktan hesaplamıştı muhakkak. Camlı kapının aralık bırakılması, perdenin inik olması, hazırda bir tabancanın bulunması, bunun böyle olduğunu gösteriyor bize.»

Cankarlo, başını iki avucunun içine almış dalgın dalgın dinli-

yordu.

— «Sözlerime dikkat ediyor musun?»

— «Ediyorum, ama, Allah aşkına çabuk ol...»

Beriki çabuk olacağına, oturduğu koltuğa biraz daha yerleşerek bir sigara yaktı:

— «Milyonerin, işlemediği bir cinayeti, üzerine almaktan maksadı neydi? Mühim bir noktadır bu... Kendisini feda edip, katili kurtarmak istiyordu. Çünkü sevdiği ve fenalığını istemediği biriydi o!..»

— «Kızı mı? Maryanella mı?»

— «İkinci cinayete kadar ben vaziyetin böyle olduğundan şüphelenmiştim. Sonra anladım ki milyoner, Tom'u kimin öldürdüğünü bilmiyor.»

— «Niçin?»

— «Çünkü ,ihtiyar uşağı öldüren, kapalı zarfı ele geçirmek isteğile işledi bu cinayeti! Halbuki bu Maryanella olsaydı, istediği bir anda, odaya kapanır, zarfı ele geçirebilirdi.»

Cankarlo, derin bir nefes almıştı. Serrano, hafifçe güldü. Arkadaşını kemiren şüphenin ne olduğunu gayet iyi biliyordu.

— «Devam et» diye inledi «devam et...»

— «Evet. Artık durumdan emindim. Yalnız küçük bir delile ihtiyacım vardı. Asıl tereddüt ettiğim nokta, bahçedeki ayak izleriydi. İhtiyar Maryo ne diye bahçeye çıkmıştı ve ayak izleri niçin normal değildi. O sabah, kahvede sorgu yargıcı ile konuşurken, bunu birdenbire, hiç kafa yormadan hallediverdim. O kadar kolay bir şey ki, daha evvel nasıl akıl edemediğime şaşıyorum. Topuk kısımlarına tazyik ederek yürüyen kim olabilirdi? Bu, ya sırtında ağır yük taşıyan biridir, ya da ayağına çok büyük ayakkabı giyen biri!.. Şu halde katil bir kadındı. Polisi şaşırtmak, tahkikatı aksatmak için, ihtiyarı öldürdükten sonra, ayakkabılarını giyip, bahçeye çıktı. Fakat bunu yaparken, ayakkabılarda bırakacağı parmak izini aklına getirmedi. Halbuki ben, not defterimi mahsus yere düşürdüğüm zaman katil onu alıp bana verdi. Not defterinin kabındaki parmak izleriyle, ihtiyarın ayakkabısındaki parmak izlerini karşılaştırdım. Birbirinin ayni. Bu şekilde, aradığım delili elde etmiştim. Katil, Maryanella'nın hizmetçisi Konkita'dır.»

Cankarlo, haykırmamak için dudaklarını kemiriyordu:

— «Fakat niçin? Niçin öldürmüş?»

— «Henüz bilmiyorum. Belki Maryanella'ya karşı beslediği derin sevgiden, belki de buna benzer bir şeyden ileri geliyordur bu cinayet! Onun saadetini tehlikede görünce zorda kalmıştır.

Ayni zamanda, hiç birimizin bilmediklerini, bu kadın biliyor galiba? Görüyorsun ya? Daha başlangıçtayız.»

Beraberce kalktılar. Pastaneden çıkarlarken, Serrano ahbaplarını nezaketle selâmlıyordu. Cankarlo başını önüne iğmişti.

Dışarı çıktıkları vakit, polis hafiyesi arkadaşını kolundan yakaladı:

— «Sakın gevezelik edeyim deme. Bir ölü gibi susacaksın. Herkese karşı.»

— «Onu ne yapmak niyetindesin?»

— «Şimdilik konuşturmam, itiraf ettirmem lâzım. Sonra düşünürüz.»

Bir taksi çevirip bindiler. Serrano şoföre, milyonerin ev adresini verdi.

Bütün yol boyunca hiç konuşmadılar.

nuz? Halbuki durumunuzdan başınızın ağrıdığı hiç de belli olmuyor. Yorgunluğa benzer bir şey de yok halinizde.»

— «Bu, bir ruh yorgunluğu olamaz mı? Çok rica ederim şu konuşmayı başka bir güne bıraksak. Hem konuşacak neyimiz var? Neyimiz olabilir?»

— «Haklısınız. Bir şeyimiz yok. Yok ama, ben size yine de bazı şeyler sormak istiyorum.»

— «Sorun bakalım.»

Serrano, soracağı şeyleri, kafasında hazırlıyormuş gibi, başını koltuğun arkasına dayamış, derin nefeslerle sigarasını içiyordu.

Konkita oturduğu yerden keskin ve sert bir bakışla onu süzdü.

— «Kaç senedenberi milyonerin evinde bulunuyorsunuz?»

— «Bunun sizi ne dereceye kadar ilgilendirebileceğini anlıyamıyorum.»

Serrano, israr edeceğine, yumuşamıştı:

— «Maryanella'yı çok seviyorsunuz değil mi?»

— «Bir kızım olsaydı, onu bu kadar sevmezdim belki de?»

Hiç yerinden kıpırdamadan, çok kolay bir sual daha soruyormuş gibi, polis hafiyesi ilâve etti:

— «Maryanella'ya faydalı olmak için mi Tom Dun'u, sonra da ihtiyar Maryo'yu öldürdünüz?»

Konkita, hayli zamandır bu soruyu bekliyor olmalıydı. Serrano'nun tahmin ettiği gibi, ne şaşırdı, ne de yerinden fırladı. Yalnız bakışlarında, garip, çok garip bir ışık yanmış, sonra hemen sönmüştü.

— «Siz bir takım oyunlar yaparak, beni tuzağa düşürmek istiyorsunuz ama nafile!...»

— «Olabilir» diye Serrano yavaşça cevap verdi. «Olabilir ama, ihtiyar Maryo'nun ayakkabılarını giyip, ne maksatla bahçeye çıktınız? Söyler misiniz?»

Bu defa, kadın cevap vermekte tereddüt ediyordu. Serrano fırsatı yakaladı:

— «Siz aslında, Kübalı'sınız değil mi? İklimi sıcak, insanları ateşli, bir memleket! Ama iki cinayet birden işletecek kadar değil herhalde? Bu gidişle başınız belâya girebilir. Hele bana karşı susmakta devam ederseniz.

— «Size karşı mı?» diye Konkita hırstan ve heyecandan kısılan sesiyle sordu. «Sizin polisten, yargıçtan ne farkınız var ki?»

— «Gerçi bir farkım yok ama, icabında bir suçluyu polise teslim edeceğime kurtarabilirim de...»

— «Siz ha? Siz... Siz onlardan çok daha kalpsiz, çok daha fenasınız.»

— «Aldanıyorsunuz Konkita. Ben sizin katil olduğunuzu, milyonerin odasında araştırma yaparken, not defterimi mahsus yere düşürdüğüm gündenberi biliyorum. Onu yerden alıp bana verirken parmak izlerinizi bırakmıştınız üzerinde... Hemen o gün sizi polise teslim edebilirdim. Halbuki görüyorsunuz ya, henüz böyle bir şey yapmadım. Ama konuşmamakta inat ederseniz, bunu derhal yapabilirim.»

Konkita ayağa kalkmıştı. Bakışlarında yıldırım kadar kuvvetli bir ifade vardı. Fakat bu hal, Serrano'ya vız geliyordu. Kadın, kollarını birer pençe gibi uzatmış, sivri parmaklariyle, karşısında kıpırdamadan bekliyene doğru ilerliyordu. Birden atlayıp onun gırtlağına sarıldı.

Aklını oynatmış, kudurmuş denebilirdi. Lâkin polis hafiyesinin kuvvetli kolları onu belinden yakalayıp, kendinden uzaklaştırdı. Kadın bir kanapeye dayanmış vahşi hayvanlar gibi soluyordu.

Serrano hiçbir şey olmamışçasına tekrar bir kanapeye oturmuştu.

— «Konuşmamıza, bıraktığımız yerden devam edelim. Yalnız, izninizle küçük bir tedbir alacağım.»

Böyle söylerken arka cebinden çıkardığı tabancasını yanındaki sehpanın üzerine koymuştu.

Konkita kımıldamadan olduğu yerde duruyordu. Sonra birdenbire o kadar anî bir hamleyle sıçradı ki, polis hafiyesi onun tabancayı alıp dışarı fırlamasına engel olamadı. Serrano peşinden seyirtmişti. Kadın önüne çıkan her şeyi devirerek çılgın gibi koşuyordu. Nihayet aşağı kata inen merdivenin başında, ona yetişebildi. Yakalamağa, tutmağa çalıştıkça, kadın balık gibi ellerinden kayıp kurtuluyordu. Konkita, ayağını ilk basamağa atmıştı. Hafiye bir hamle daha yaptı. Beriki, tabancayla onu tehdit etmek için sür'atle geri dönmüştü. Birden dengesini kaybetti. Merdivenlerden aşağı yuvarlanmağa başladı. Kafasını, dizlerini, kollarını basamaklara çarpa çarpa yuvarlanıyordu. Hâlâ elinde tuttuğu tabanca birdenbire patladı. Evin içinde derin akisler yaparak, bütün camları titreten bir patlama olmuştu bu.

Cankarlo, Maryanella, hemşireler, hizmetçiler... Hepsi bir anda dışarı fırlamışlardı... Hepsinin yüzünde ayni merak, hepsinin bakışlarında ayni mâna: Korku ve dehşet...

İvo Serrano, merdivenleri dörder dörder inerek, aşağı koşmuştu. Kadını kaldırmak için iğildi. Onu kucağına aldığı zaman,

ılık bir şeyin avuçlarına dolduğunu hissetti: Kan...

Konkita can çekişiyordu. Serrano kat'î bir emirle herkesi uzaklaştırdıktan sonra, onunla başbaşa kalmıştı. Şimdi yatağın kenarına oturmuş, elindeki kâğıdı okumakla meşguldü. Konkita, onunla yalnız kalınca, üzerindeki kostümün bir noktasını işaret etmişti. Orada astarla kumaşın arasına dikilerek gizlenmiş bir şey vardı. Bütün sırları içinde saklayan meşhur kapalı zarf! Şimdi Serrano bunu açmış büyük bir dikkatle okuyordu. Kadına hiç sual sormuyordu. İki adamın ölmesine sebep, şu kâğıt parçasıydı işte! Konkita'nın bulanık bakışları, bu sırrın saklanması için yarvarıyordu sanki!..

Serrano kaşlarını çatmış, kâğıdı okuyordu:

«Maryanella, babanın asıl ismi Con Hovkins'dir. Piyetro Prebel diye bir kimse yok. Sen de Maryanella Prebel değilsin. Sen Maryanella Hovkins'sin. 25 sene evvel, para hırsı ile arkadaşını öldüren, öldürdükten sonra da altınlarını çalan ve idama mahkûm edilmişken kaçan bir altın arayıcısının kızısın.»

Serrano bakışlarını Konkita'ya çevirmişti:

— «Doğru mu bütün bunlar? Doğru mu?»

Kadın inilti halinde cevap veriyordu:

— «Evet. Doğru. Ben Prebel'i seviyordum. Sevişiyorduk. Tom Dun'un ona düşman olduğunu hissetmiştim. Tom onu tehdit ediyordu. Milyoner de boyuna para veriyordu ona... Boyuna...»

Serrano bazı, şeyler daha soracaktı ama, kadın ölmeden mektubu bitirmeliydi.

«Baban Con Hovkins, annenle evlendiği zaman, Alaska'da bıraktığı bir karısı daha vardı.»

Polis hafiyesi hakikati birdenbire görür gibi olmuştu.

— «Mümkün mü?» diye Konkita'dan ziyade kendi kendine sordu: «Mümkün mü?»

— «Evet» diye beriki inledi. «Bir gün Tom Dun, nikâh kâğıtlariyle gelip onu tehdit etti. Maryanella'ya göstereceğini söylüyordu. İstediği parayı verirse susacaktı. Uzun bir tartışmadan sonra, Prebel razı oldu.»

Kadının sesi büsbütün kısılmıştı. Serrano acele etmeliydi. Gözlerini mektuba indirdi:

«Maryanella, ben seni seviyorum. Babanın kim olduğunu bildiğim halde, seninle evlenmeğe hazırım. Cankarlo vaziyeti öğrenince, senden derhal vazgeçecektir. Ben seni babandan istedim. Razı olmadı. Şimdi karar vermek sana düşüyor. Benimle evlenirsen, kimse babanın idama mahkûm bir katil olduğunu öğrenmiyecek. Aksi halde, onu derhal ihbar edeceğim. Milyonları

bile onu kurtarmağa yaramayacaktır. Bu husustaki vesikaları görmek istiyorsan, evime gelmen kâfi.» Ve bir imza: Tom Dun.

— «Siz bütün bunları biliyordunuz demek?» diye İvo kadının üzerine iğilip sordu.

— «Biliyordum» diye beriki güçlükle konuşabildi. «Keşfetmiştim. Nişan gecesi, Tom, Maryanella'ya vermek üzere zarfı çıkarınca, hemen camlı kapıya koşup, perdenin arkasına saklandım... Onların, oraya geleceklerini tahmin etmiştim. Milyoner ona istediği kadar para vermeğe hazırdı. Fakat Tom razı olmadı. Ya kızını verecekti, ya mahvolacaktı. Hangisi işine geliyorsa, tercih edebilirdi ...Son günlerde her şeyi göze almıştım. Maryanella'nın tabancasını üzerimde taşıyordum. Sevdiğim adamın ve kızının hayatları tehlikedeydi. Daha fazla bekliyemezdim. Nişan alıp ateş ettim. Milyonerin de ayni anda ateş ettiğini farketmemişim. Perdenin aralığından yalnız Tom Dun'u görebiliyordum. Sonra Prebel zarfı gizli göze saklayıp, dışarı çıktı.»

Kadın güçlükle nefes alıyordu. Polis hafiyesi bir eliyle onu belinden kavrayıp hafifçe doğrulttu. Bu şekilde daha rahat konuşabilecekti.

— «Ya ihtiyar Maryo? Onu niye öldürdünüz?»

— «Zarfı... ele geçirmek istiyordum. Kızını evlendirdikten sonra, benimle evlenmesi için ben de zorda kalırsam onu tehdit edecektim.»

— «Bir oyun ha?.» diye Serrano bağırmaktan kendini alamadı.

— «Onu seviyordum» diye beriki inledi. Dudaklarında kırık, ümitsiz bir tebessüm belirtmişti. «Senelerdenberi seviyordum onu...»

Bir an eliyle göğsünü bastırıp sessiz kaldı:

— «İhtiyar Maryo, ben gizli gözü açarken üzerime geldi. Bağıracak, bütün evi ayaklandıracaktı. Şaşırmıştım. Üstüme doğru yürüyordu. Bir hamlede masanın üzerindeki kamayı kaptım ve vurdum. Zavallı Maryo...»

Öğrenecek bir şey kalmamıştı.

— «Bir doktor çağırayım» diye Serrano doğruldu.

— «Hayır» diye kadın nefes nefese kekelemişti. «Hayır lüzum yok. Yalnız yemin edin. Maryanella'ya hiç bir şey söylemeyeceğinize yemin edin. Bana lânet okumasını, bedbaht olmasını istemem. O kâğıdı imha edin... Kimse bir şey duymasın... Kimse...»

— «Söz veriyorum. Maryanella'nın mesut olması için ne lâzımsa yapacağım.»

Kadın derin bir nefes almıştı. Memnun bir ışıkla parlayan bakışları bir noktaya saplanıp kaldı. Dudaklarında da renksiz fakat mutlu bir tebessüm kıvrılmıştı.

***

İVO SERRANO'nun verdiği teminat üzerine polis, Konkita'nın ölümüne karışmak istememişti. İşin iç yüzünü, o da kısmen öğrenen yalnız Cankarlo olmuştu. Serrano ölüye verdiği sözü tutuyordu. Kapalı zarftan ve içindekilerden kimseye bahsetmiyecekti. Bu şekilde Prebel, Prebel olarak kalabilir, Maryanella da sevdiği erkekle evlenebilirdi.

Şerefli bir adamın böyle yapması mı lâzım gelirdi acaba?

Evet, Piyetro Prebel, yirmi beş sene evvel bir adam öldürmüştü. Adaletin hükmü yerine getirilememiş, ölünün intikamı alınamamıştı. Ayni zamanda bu ölünün Alaska'da bir karısı vardı. Belki de sefalet içindeydi şimdi? Gerçi Prebel yabancı bir memlekete gelip namusu ile çalışarak servet yapmıştı. Ama işlediği cinayet ne olacaktı? Bitkin bir halde yatarken onun ifadesi alınamazdı. Belk ide ölecekti?

— «Belki de ölecek?» diye Serrano tekrarladı...

Vicdanı rahat eder gibi olmuştu. Ölüm karşısında kanun, adalet iflâs ediyordu. Ölecek olursa sırrını da beraber götürecekti.

Ancak milyoner öleceğe benzemiyordu. Doktorlar tehlikenin geçtiğini söylüyordular. Bu aralık, Serrano muavininden bir telgraf aldı: «İşimi bitirdim. Dönüyorum.»

Bölüm 14

KISACA hülâsa edelim» diye Serrano muavinine doğru eğildi. «Demek bu Tom Dun namuslu bir ailenin çocuğu. Babası iflâs ettiği için, altın aramak üzere Alaska'ya gidiyor.»

— «Evet. Vankuver'de ticaretle uğraşan temiz bir adanın oğlu. Babası, iflâs ettikten sonra ölüyor. Oğlu da serüvene atılmak zorunda kalıyor.»

— «Dur bakalım. Bu haberlerin sıhhatinden emin mısin?»

— «Tamamiyle, onun uzak akrabalarını buldum. Annesinin fotoğrafını derhal tanıdılar. Sonra onları yakından bilen bir sürü ahbapları var. Tom Dun'un, Vankuver'den ayrılıp, Alaska mıntakasının Ketçikan taraflarına gittiğini onlar söylediler. Telle, verdiğiniz direktife göre ben de kalkıp Ketçikana gittim.»

— «Pekâlâ, devam et...»

— «Uzun boylu araştırdıktan, şeriflerle konuştuktan ve maden dosyalarını karıştırdıktan sonra Tom Dun'un ismini bulabildim. Uzun zamandır, orada yerleşip kalanlara sordum. Nihayet ihtiyar bir madenci hayal meyal hatırladı. Vaktiyle Tom Dun isminde birisiyle tanışmış. Garip bir delikanlıymış bu!. Kimseyle konuşmaz, tek başına yaşarmış.»

— «Sonra günün birinde ortadan yok olmuş değil mi?»

— «Evet. İhtiyarın anlattığına göre bu yirmi beş sene evvelki bir olay...»

— «Ya Piyetro Prebel...»

— «Onun hakkında bir şey öğrenemedim. Ne Vankuver'de, ne Alaska'da, bu isimde birini tanıyan kimse yok.»

— «Başka bir şey?»

Muavini, kendisine verilen işi başaramadığı için, biraz üzüntülü idi galiba?

— «Sizin üzerinde durduğunuz o devreye ait, gittiğim yerlerde, bulduğum gazete ve duvar ilânlarından birkaç nüsha getirdim. Ama işinize yarayacağını zannetmiyorum. İşte burada.»

Küçük bir el çantasını açıp, bir tomar kâğıt çıkardı.

Serrano, sabırlı bakışlarla kâğıtları teker teker açmağa ve incelemeğe başladı.

Hayret...

Birdenbire gözleri büyümüş, kaşları çatılmıştı. Duvar ilânlarının birinde şöyle bir yazı vardı:

«Con Hovkins'in nerede olduğunu bildirene veya getirip Ketçikan Şerifine teslim edene 1000 dolar verilecektir. Con Hovkins, Sam Kenni'yi öldürmek suçundan idama mahkûm edilmiştir...»

Daha sonra, uzun boylu katilin tipi ve özellikleri tarif ediliyordu. Bunlar arasında, katilin sol dirseğine yakın bir yerde siyah ve büyük bir ben'den de bahsedilmişti.

Serrano gözlerini kapamış düşünüyordu. Katilin tipi tamamiyle Piyetro Prebel'i andırıyordu. Kolunda bir de siyah ben varsa mesele kalmayacaktı.

Serrano milyonerin evine varınca, doğru Maryanella'nın yanına gitmişti. Genç kız bitkindi .Bütün ümitlerini yitirdiği ilk bakışta anlaşılıyordu. Polis hafiyesi onun ellerini avucuna alıp, müşfik hareketlerle okşadı:

— «Babanız nasıl? Daha iyice mi?»

— «Doktor merak edecek bir şey kalmadığını söylüyor ama, ben inanamıyorum. Hezeyandan, sayıklamadan kurtulamadı bir türlü...»

— «Neler sayıklıyor? Anlıyabiliyor musunuz?...»

— «Karmakarışık şeyler. Dağlardan, karlardan, buzlardan ve bir kulübeden bahsediyor. Bunları sayıklarken, donuyormuş gibi titrediğini gördüm kaç kere...»

— «Başka? Başka ne diyor?»

— «Tom Dun'un ismini sayıklıyor. Garip bir şekilde, hecele-

rin üstüne basa basa söylüyor bunu. Ve mütemadiyen tekrarlıyor.»

— «Başka bir isim daha söylemiyor mu?»

— «Evet, bir isim daha. Yabancı bir isim...»

— «Hovkins mi diyor?»

Genç kız hayret etmişti.

— «Nereden bildiniz?»

— «Nereden bildiğimin değeri yok... Başka ne sayıklıyor? Hatırlamağa çalışın...»

Genç kızın gözleri yaşarmıştı:

— «Bir çocuk gibi annesini çağırıyor... Karısını ve beni çağırıyor.»

— «Bir dakika müsaade edin. Şimdi geliyorum.»

Serrano bir hamlede hastanın odasına koşmuştu. Yatağın iki tarafında iki hemşire bekliyordu. Ayaklarının ucuna basarak yaklaştı. Rahatsız etmemeğe çalışarak hastanın sol kolunu tutup pijamasını yukarı sıvadı. Bene benzer bir şey yoktu bu kolda. Hemşireler hayret etmişlerdi. Öteki kolunu açıp, ona da baktı. Bu kolda da ben yoktu. Her iki kolu birer kere daha muayene ettikten sonra doğruldu. Hayır Prebel, Hovkins değildi.

Con Hovkins değilse, Tom Dun'un tehditlerinden korkarak, ona ne diye avuç dolusu para veriyordu?

Ne diye inkâr etmeğe kalkışmamıştı bunu?

Con Hovkins olduğunu kızı duymasın diye, Tom, Dun'u niçin öldürmek hevesine kapılmıştı?

Con Hovkins değilse, Con Hovkins olduğunu öğrenecekler diye niçin korkuyordu?

Bütün zekâsına, bütün hassasiyetine rağmen, kibar polis hafiyesi âciz kaldığını kendi kendine itiraf ediyordu.

— «Artık hiç bir şey anlamıyorum.»

Bölüm 15

CON HOVKİNS olmadığı halde, Tom Dun'un ihbar tehditlerinden korkuyor, ona mütemadiyen para veriyordu. Nihayet, işi öldürmek teşebbüsüne kadar vardıran bu Piyetro Prebel kimdi?

Bu sır, ince dişli bir testere gibi hafiyenin beynini kemirmeğe başlamıştı.

Artık ne kulübe uğruyor, ne de arkadaşlarını görmek istiyordu. Cankarlo da canını sıkmağa başlamıştı. Onunla karşılaşmak işine gelmiyordu. Genç avukat telefonla hergün aynı şeyi soruyor, her gün aynı cevabı alıyordu.

Con Hovkins'in kolunda bulunduğu söylenen ben, onu büsbütün şaşırtıyordu. Bu ben zamanla silinip, kaybolabilir miydi acaba?

Bu bakımdan doktorlarla konuştu, ansiklopedileri karıştırdı, tıp kitaplarını okudu. Hayır, bu benin silinip kaybolmasına imkân yoktu.

Olan olmuştu. İvo Serrano bu bulmacayı çözemezse, rahat yüzü göremiyecekti artık! Kendi şerefi için, Maryanella'nın saadeti için esrar perdesini yırtıp, karanlıkları aydınlatmalıydı.

Sorgu yargıcı, neticeden emin olmakla beraber, bu işin daha ne kadar uzayacağını sorup duruyordu.

— «Bir kaç gün daha» diyordu Serrano. «Birkaç güncük da-

ha. Tek bir nokta etrafında tereddüt ediyorum.»

— «Yardıma ihtiyacınız varsa, müdüriyetin, bütün memurlarını emrinize alabilirsiniz.»

— «Hayır. Teşekkür ederim. Bu işi tek başıma başarabileceğimi zannediyorum.»

Yargıç, şimdiye kadar, adliyenin de boş durmadığını, bir şeyler yaptığını ve yapabileceğini polis hafiyesine göstermek istiyordu. Ona bir tomar kâğıt uzattı:

— «Tahkikatımızın, muhtelif safhalarını gösteren zabıtlar. Sizin için faydalı olabileceğini zannediyorum. İsterseniz bir göz atın...»

— «Fena olmaz her halde.»

Bir koltuğa gömülüp karıştırmağa başladı. Yargıç da bir polis dergisi okuyordu

Zabıtlarda, Serrano'nun faydalanabileceği bir yenilik yoktu. Hep bildiği şeylerdi. Yalnız Tom Dun'un otopsi raporunu okurken, nedense dikkat kesilmişti. Formaliteye göre, ölenin adı soyadı, memleketi, yaşı, boyu, gözlerinin, saçlarının rengi, ağzının, burnunun şekli, vücudunda bulunan tabii işaretler, ârızalar, nihayet ölüm sebebi, hepsi hepsi tesbit edilmişti.

Titiz bir dikkatle tomarı tetkik eden polis hafiyesi, bir aralık kâğıtların üzerine öylesine iğilmişti ki, yargıç dayanamadı:

— «O kadar mühim bir şey mi buldunuz Serrano? Kâğıdı yiyecekmiş gibi okuyorsunuz?»

— «Yok canım. Otopsi raporunu yazan doktorun kaligrafisi hiç de okunaklı değil. Onun için.»

Ve bir müddet daha okuduktan sonra, ayağa kalktı:

— «Bu kadar kâfi. Hep bildiğim şeyler zaten... Teşekkür ederim.»

Dışarı çıktığı zaman, polis hafiyesi, bir an durup düşündü. Kâğıtlardan birinde okuduğu bir cümle, her şeyi, her şeyi kökünden değiştiriyordu. Ayni zamanda, bu değişiklik esrar perdesini de yırtıyordu.

Tam mânasıyle emin olmak için, milyoneri sorguya çekmesi, onunla konuşması lazımdı. Üç gündür, oraya uğramamıştı. Her gün telefonla hasta hakkında malûmat alıyordu. Vaziyeti fena değildi ama, böyle bir konuşmaya dayanabilir miydi acaba? Önce, onu tedavi eden doktorlardan birine danışması daha uygun olacaktı.

— «Piyetro Prebel kurtulmuştur artık» diyordu doktor. «Ayni zamanda, arkadaşım ve ben garip bir şeyin farkına daha varmış bulunuyoruz. Milyoner, çok eskiden, belki ilk gençliğinde

ayni hastalığa, bir kere daha tutulmuş. Burası muhakkak. Kızına sorduk. Bilmediğini, haberi olmadığını söylüyor. Prebel, geçmişini sakladığı gibi, bunu da kimseye anlatmamış. demek. Daha doğrusu anlatamamış.»

— «Anlatamamış ne demek?»

Doktor kısaca izah etti:

— «Beyin hümması doğrudan doğruya, beyine, hafızaya tesir eden bir şoktur. Bu hastalığa tutulanlar arasında, hastalanmadan evvelki hayatlarını ve bu hayatın teferruatını unutanlar bulunur. Milyoner, ilk defa bu hasalığa tutulup iyileştikten sonra, geçmişini unutmuştu. İkinci defa ayni hastalığa tutulunca, bu seferki şok, onda aksi tesir gösterir gibi oldu. Unuttuğu günlere ait olduğunu zannettiğim birtakım şeyleri hatırlamağa çalışıyor. Hezeyanlarından, sayıklamalarından, bunun böyle olduğunu anlamak hiç de güç değil.»

Serrano, heyecanını belli etmemek için, pantalonunun cebine soktuğu yumruğunu sıkıyor, dudaklarını kemiriyordu:

— «Çok mühim, çok mühim» diye kekeledi.

Öğrenecek bir şey kalmamıştı artık. Hakikat güneş gibi parlamıştı birdenbire.

Doktora teşekkür edip, hastanın odasına doğruldu. Milyonerin yanında kızından ve iki hemşireden başka kimse yoktu. Serrano, genç kızı şaşırtan bir hararetle elini sıkmıştı:

— «Onunla biraz konuşmak mümkün mü?»

— «Mümkün ama çabuk yoruluyor.»

— «Etrafındakileri tanıyor mu?»

— «Evet.»

— «Öyle ise Maryanella, beş dakika için, onunla yalnız kalmam lâzım. Hemşireleri de çıkaracağım dışarı. Holde bekleyin. Seslenir seslenmez, derhal gelirsiniz.»

Maryanella biraz korkan, biraz da üzülen gözlerle ona bakıyordu.

— «Hiç merak etmeyin. Bana da bir şey sormayın. Yalnız, sizin iyiliğiniz için uğraştığıma emin olabilirsiniz.»

Milyoner, başı yastıklara gömülmüş uyukluyordu. Serrano, yavaş yavaş yaklaşıp onu, birdenbire omuzlarından yakaladı ve kuvvetle sarsmağa başladı:

— «Tom Dun... Tom Dun... Sen Tom Dun'sun...»

Hasta şaşkınlıkla gözlerini açmış, ona bakıyordu. Serrano bakışlarını, onunkilere dikmiş, büyülemek istiyordu sanki.

— «Sen Tom Dun'sun, Tom Dun. Öteki değilsin. Cinayet işleyen, idama mahkûm edilen ötekiydi. Kolunda siyah bir de beni

vardı. Beni duyuyor musun? Beni anlıyor musun Tom Dun?»

Heyecan ve tereddüt dolu bir anlık sükût...

— «Bana bak Tom...»

Serrano'nun şakakları boncuk boncuk terlemişti.

— «Bana bak. Ben senin, Tom Dun olduğunu biliyorum. Bu da annenin resmi...»

Cebinden eski fotoğrafı çıkarmış, ona gösteriyordu:

— «Annenin resmi. Şu tarihi buraya yazan sensin. Hatırlamağa çalış. Dişini sık biraz. Bu annenin resmidir. Katil sen değilsin. Korkacak bir şey yok artık!...»

Hastanın bakışları değişmeğe başlıyordu. Titriyen dudaklarında ince bir tebessüm kıvrıldı. Çehre hatlarındaki gerginlik yumuşuyordu yavaş yavaş. Konuşmak için ağzını açtı. Fakat konuşamadı. Gözlerinden yaşlar boşandı. Milyoner, çocuk gibi hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

O zaman Serrano dışarı çıkıp Maryanella'ya seslendi:

— «Ona sarılın. Bütün kuvvetinizle babanızı kucaklayın. Ve hiç bir şey sormayın. Bırakın ağlasın. Onun gözyaşları, sizin saadetiniz olacak.»

Bölüm 16

KULÜBÜN geniş salonunda, İvo Serrano ile Cankarlo viski içiyordular.

— «Anlaşıldı değil mi?» diye genç avukat sordu. «Şahitlerinden biri de sen olacaksın.»

— «Şüphesiz.»

Polis hafiyesinin yüzünde, kendinden memnun olanların gamsız ifadesi vardı.

— «Maryanella, hâlâ hayret içinde» diye Cankarlo devam etti. «Senin sihirbaz olduğunu söylüyor. Gerçekten de öyle. Sende altıncı his var. İftihar ediyorum doğrusu.»

— «Zavallı Maryanella!...» diye polis hafiyesi içini çekti. «Aşkolsun kızcağıza. Her şeye tahammül etti. Mes'ut olmak hakkıdır.»

— «Bu saadeti sana borçlu olduğumuzu, sonuna kadar hatırlıyacağız.»

— «Boş ver. Beni pohpohlamağa kalkışırsan çeker giderim.»

— «Peki peki vazgeçtim. Yalnız, izin verirsen sana birşey sormak istiyorum. Kalın kafalı olduğumu ben de anladım artık...»

— «Sor bakalım.»

— «Kayın babam Piyetro Prebel değil, aslında Tom Dun'dur. Tom Dun da Tom Dun değil, fakat Con Hovkins'dir, diyorsun. İyi ama, sen bu sonuca nasıl vardın?»

İvo Serrano başını koltuğun arkasına dayamış, tebessüm ediyordu:

— «Esrarın esas noktası budur işte. Yirmi beş sene evvelki geçmişini hatırlamayan bir adam düşün. Kendisine, sen Con Hovkins'sin. Cinayet suçundan idama mahkûmsun, dendiği andan evvelsini hatırlamayan bir adam. Bütün Alaska ve Birleşik devletler polisi onun peşinde.»

— «Evet. Sonra?»

— «Bunun böyle olduğu konusunda beni şüphelendiren iki nokta vardı. Birincisi Tom Dun'un (eski isimleri muhafaza ederek anlatıyorum) annesine ait fotoğraf. Nasıl oluyordu da bu resmin üzerinde Prebel'in elyazısı bulunuyordu. İkincisi de, Con Hovkins'in sol kolundaki siyah ben. Bu ben zannedildiği gibi milyonerin kolunda değil, sahte Tom Dun'un kolundaydı asıl!. Kayınpederin, büyük gayretler sarfederek, yavaş yavaş, derece derece, serüveni nihayet hatırlayabildi...»

— «Neymiş bu serüven?. Anlat Allah aşkına! Bana da anlat. Meraktan çıldıracağım..»

— «Kayınpederin, babası iflâs edip öldükten sonra altın aramak için Alaska'ya gidiyor. Burada bir müddet çalıştıktan sonra, memleketine dönmek için tekrar dönüş yolunu tutuyor. Yarı yolda fırtınayla karışık müthiş bir tipi, daha fazla ilerlemesine engel olduğu için, tesadüf ettiği bir kulübeye sığınmak zorunda kalıyor. Tam içeri girerken karışık bir gürültü duymuş. Bundan sonrasını hatırlamıyor. Başına bir tahta parçası düşmüş olabilir. Ya da ağır bir şeyle kafasına vurmuş olabilirler. Bu nokta bilinmiyor. Nihayet, günün birinde gözlerini açıp kendine geldiği zaman karşısında bir adam görüyor. Susuzluktan ve ateşten bitkin vaziyettedir. Dağın tepesindeki bu terkedilmiş kulübede yabancı, ona bir sürü sual soruyor. Hasta bunların hiçbirisine cevap veremiyecektir. İşte facia burada başlıyor. Hafızasını kaybetmiştir. Bu soğuk kulübede gözlerini açtığı andan gerisini hatırlamıyor artık! Beriki bunun farkına varmıştır. Üst tarafını anlamak gayet kolay... Kapatıldığı odadan kaçan Con Hovkins, tesadüfen ayni kulübeye sığınmak zorunda kalmıştır. Tom Dun'un hafızasını kaybettiğini farkedince, kendini kurtarmak için bunu

fırsat biliyor. Ona doğru iğilip, felâket haberi veriyormuş gibi fısıldamağa başlıyor: «Sen Con Hovkins'sin. Altınlarını çalmak için arkadaşını öldürdün. Ben senin kaçmana yardım ettim. İdam edecektiler seni. Ben Tom Dun'um. Nüfus kâğıdımı görmek istersen, işte!. Ben Tom Dun'um. Sen de Con Hovkins. Kurtulmak istiyorsan derhal kaç. Ben sana yardım ederim. Piyetro Prebel ismini alabilirsin. O geçenlerde öldü. Kimse farkına varmaz. Sana bir miktar altın bırakıyorum. Bununla sahte bir pasaport çıkartabilirsin. Kaç! Durma!...» Kayınpederin de kaçıp buraya geliyor. Hiç bir şey hatırlamadığı için işlediği söylenen cinayeti de hatırlamıyordu tabii. Hayatı, dağ başındaki kulübede bir yabancının, üzerine iğilip: «Sen, Con Hovkins'sin» dediği anda başlamıştı.»

Cankarlo hayretle dinliyordu.

Beriki devam etti:

— «Gerisi gayet kolay artık. Piyetro Prebel, meşhur bir milyoner olunca, asıl katil Con Hovkins bunu duyuyor, haber alıyor. Bir takım dolaplar çevirerek para sızdırma faslı başlamıştır artık!. Bir an geliyor, milyonerden aldığı paralar ona yetişmez oluyor. Kızını istiyecek kadar işi azıtıyor... Sonrası malûm... Tekrarlamağa lüzum yok...»

Ayağa kalkmıştı. İlâve etti:

— «Çoktandır eskrim oynamadım. Şimdi izin verirsen spor salonuna geçiyorum.»

Cankarlo karşısına dikilmişti:

— «Acaba senin bu mükemmel başarına karşılık, biz ne yapmalıyız Serrano?»

— «Yapacak bir tek şey var» diye polis hafiyesi ona elini uzatmıştı.

Genç avukat, bu eli hararetle sıktı.

Aynı anda Serrano diğer elini ceketinin cebine sokmuş, bir şey çıkarıyordu:

— «İşte aziz dostum. Bütün sırların anahtarı. Meşhur kapalı zarf. Milyoner adamakıllı iyileştikten sonra, kendisine verecektim. Ama lüzum yok artık! Al, ne yaparsan yap.»

Cankarlo kaşlarını çatmıştı. Bir an zarfı parmakları arasında evirip çevirdikten sonra, cebinden kibrit kutusunu çıkardı:

— «Böyle daha iyi olmaz mı dersin?»

— «Belki?» diye Serrano cevap verdi. «Bunu yapmak sana düşer.»

Cankarlo, kibriti yakıp, kapalı zarfa yaklaştırdı.

Bir dakika içinde, korkunç cinayetlere sebebiyet veren zarf, yanıp kül olmuştu.

S O N

Mike Hammer'den daha kırıcı,
James Bond'dan daha zalim,
Jason Love'dan daha yaman bir hafiye:

HANK JANSON

CEHENNEM BAKİRELERİ

Genç kadınların hepsi de tam kalçalarına garip bir döğme yaptırmışlardı. Bu Bakireler kulübü'nün üyelik işaretiydi ve...

Yepyeni bir hafiye:

HANK JANSON

Yepyeni bir macera:

CEHENNEM BAKİRELERİ

KARACA OFSET BASIMEVİ TEL.: 27 53 45

ÇINAR YAYINLARI

